

การผลักดันวาระนโยบายและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : กรณีพระราชบัญญัติ
การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2567

**AGENDA SETTING AND POLICY FORMULATION : A CASE STUDY OF
THE APPROPRIATION OF THE BUDDHIST SCRIPTURE STUDY**

ACT B.E.2562

BY

NITISART RUANGYIM

**A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY IN PUBLIC ADMINISTRATION
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2024

คุษฎีนิพนธ์เรื่อง

การผลัดต้นวาระนโยบายและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : กรณีพระราชบัญญัติ
การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

โดย
นิติศาสตร์ เรืองยิ้ม

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2567

รศ.ดร.ปิยากร หวังมหาพร
ประธานกรรมการสอบ

ศ.ดร.ศุภชัย ยาวะประภา
กรรมการ

รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล
กรรมการ

รศ.ดร.ชนิดา จิตตรุทชะ
กรรมการ

ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ศ.ดร.สื้อจิตต์ เพ็ชรประสาน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

27 พฤศจิกายน 2567

Dissertation entitled

**AGENDA SETTING AND POLICY FORMULATION : A CASE STUDY OF THE
APPROPRIATION OF THE BUDDHIST SCRIPTURE STUDY ACT B.E.2562**

by

NITISART RUANGYIM

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Public Administration

Rangsit University
Academic Year 2024

Assoc.Prof. Piyakorn Whangmahaporn, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Prof. Supachai Yavaprabhas, Ph.D.
Member

Assoc.Prof. Pathan Suvannamongkol, Ph.D.
Member

Assoc.Prof. Chanida Jittaruttha, Ph.D.
Member

Prof. Charas Suwanmala, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Prof. Suejit Pechprasarn, Ph.D.)

Dean of Graduate School

November 27, 2024

กิตติกรรมประกาศ

คุณฉันทิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ดังที่จะได้กล่าวถึง คือ อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา ที่เสียสละเวลาในการชี้แนะแนวทางหลายครั้งตั้งแต่ต้นจนจบ อีกทั้ง ตลอดระยะเวลาอันยาวนานของการศึกษา คำนคว้า และเขียนคุณฉันทิพนธ์นี้ข้าพเจ้าต้องพบกับปัญหาอุปสรรคมากมายแต่ก็ได้รับการช่วยเหลือจากมารดาและครอบครัวตลอดมา รวมทั้งผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่เสียสละเวลาให้ข้าพเจ้าเข้าสัมภาษณ์ พุดคุย ให้ข้อมูลมากพอที่จะนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นคุณฉันทิพนธ์ ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมเป็นอย่างสูง

ข้าพเจ้าขอให้คุณฉันทิพนธ์เล่มนี้เป็นอนุสรณ์ที่ระลึกถึงบิดาที่ล่วงลับของข้าพเจ้า ตลอดไป

นิติศาสตร์ เรืองยิม

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

6204534 : นิติศาสตร์ เรื่องยืม
 ชื่อคุณูปนิพนธ์ : การผลัดผันวาระนโยบายและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : กรณี
 พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562
 หลักสูตร : ปรัชญาคุณภิวัตน์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวผลัดผันให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 รวมทั้งกระบวนการตราพระราชบัญญัติวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่ปรากฏในขั้นตอนการผลัดผันวาระนโยบายกับพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสอดคล้อง การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวม 20 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดกระบวนการก่อตัวของประเด็นปัญหาการผลัดผันวาระนโยบาย และการกำหนดนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2545 เมื่อมีการก่อตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ครุและบุคลากรโรงเรียนได้นำเสนอประเด็นปัญหาในงานประชุม สัมมนาที่จัดโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การผลัดผันวาระนโยบายเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545-2558 มีการผลัดผันวาระนโยบาย 4 ครั้ง เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาสถานะไม่ชัดเจนและการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ มีการยกร่างพระราชบัญญัติเพื่อเสนอต่อวุฒิสภาและมหาเถรสมาคม การผลัดผันวาระนโยบายประสบผลสำเร็จเมื่อมหาเถรสมาคมรับเอาวาระไปกำหนดนโยบายในปี พ.ศ.2558 ใช้เวลาผลัดผัน 12 ปี การกำหนดนโยบายได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ซึ่งไม่สอดคล้องกับวาระนโยบายที่ผลัดผัน อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโดยมหาเถรสมาคมและหน่วยงานราชการที่เข้าร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงอาจจะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีเท่านั้น แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้

(คุณูปนิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 225 หน้า)

คำสำคัญ: การผลัดผันนโยบาย; การกำหนดนโยบาย; พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

ลายมือชื่อนักศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

6204534 : Nitisart Ruangyim
 Dissertation Title : Agenda Setting and Policy Formulation : A Case Study of the
 Appropriation of the Buddhist Scripture Study Act B.E.2562
 Program : Doctor of Philosophy in Public Administration
 Dissertation Advisor : Prof.Charas Suwanmala, Ph.D.

Abstract

This research aims to study the process of advocating for the enactment and drafting of the Buddhist Studies Act, B.E. 2562, and the process of approving the draft law, as well as the core elements of the Policy Agenda, draft bill, and the enacted law passed by the National Legislative Assembly. Additionally, the research analyzes the consistency between the issues identified in the Policy Agenda and the content of the drafted and enacted Buddhist Studies Act, B.E. 2562, as well as the factors affecting the alignment between these issues and state Policies.

The research findings indicate that the issue of poor quality in the study of Buddhist Scriptures in the Department of General Education schools surfaced in 2002 with the establishment of the National Office of Buddhism. Teachers and school personnel raised the issue during meetings and seminars organized by the office. The agenda was pushed from 2002 to 2015, with four attempts to address unclear status and insufficient budget allocation. Draft bills were submitted to the Senate and the Sangha Supreme Council. The Policy Agenda was successfully adopted by the Sangha Supreme Council in 2015 after 12 years of advocacy. However, the Policy formulation process led to changes in the content of the Buddhist Studies Act, B.E. 2562, which did not align with the originally advocated Policy Agenda due to alterations by the Sangha Supreme Council and governmental agencies. Consequently, the act may address issues in the study of Buddhist Scriptures in the Department of the Dhamma Central and Pali sections but fails to resolve the Problems raised by the study of Buddhist Scriptures in the Department of General Education schools.

(Total 225 pages)

Keywords: Agenda Setting; Policy Formulation; The Annexation of the Buddhist B.E. 2562

Student’s Signature Dissertation Advisor’s Signature

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา	1
1.2 คำถามการวิจัย	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	9
1.5 วิธีการศึกษา	10
1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้	11
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้	13
2.1 การก่อตัวของประเด็นปัญหาสาธารณะ	13
2.2 การจัดทำวาระนโยบาย	14
2.3 การกำหนดนโยบาย	17
2.4 ตัวแบบกระบวนการกำหนดหรือพัฒนานโยบาย	20
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	32
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	39
บทที่ 3	
ระเบียบวิธีวิจัย	40
3.1 วิธีดำเนินการศึกษา	40
3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก	40
3.3 แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร	41
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การเก็บข้อมูลการวิจัย	41
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	42
บทที่ 4 ผลการศึกษา	43
4.1 การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี	43
4.2 พัฒนาการของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	46
4.3 การก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา	58
4.4 การผลักดันวาระนโยบายให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	62
4.5 การยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเสนอสภานิติ บัญญัติแห่งชาติ	84
4.6 การให้ความเห็นชอบนโยบาย: การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ	91
4.7 การเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเมื่อเข้าสู่ กระบวนการกำหนดนโยบาย	98
4.8 สรุปประเด็นและตอบคำถามวิจัย	105
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล	109
5.1 สรุปผลการวิจัย	109
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	113
5.3 ข้อเสนอแนะ	122
บรรณานุกรม	125
ภาคผนวก	132

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ก ตารางเปรียบเทียบสาระบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ	133
ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ	146
ภาคผนวก ค รายนามผู้ให้ข้อมูลหลัก	201
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	204
ประวัติผู้วิจัย	225

สารบัญตาราง

ตารางที่

1.1 สถิติโรงเรียน นักเรียน และ ครู

หน้า

3

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา และความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยเริ่มจากการสถาปนาวิทยาลัยสงฆ์แห่งแรกขึ้นที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ ในปี พ.ศ.2432 เรียกว่ามหาธาตุวิทยาลัย และได้เกิดวิทยาลัยสงฆ์แห่งที่ 2 ขึ้น คือ มหามกุฏราชวิทยาลัย สถาปนาขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2436 จัดการศึกษาในวัดบวรนิเวศวิหาร ต่อมาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งได้ยกระดับขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2540 เรียกชื่อว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่ง จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ให้การศึกษาทั้งปริยัติธรรมที่มีพระไตรปิฎกเป็นแกน และวิชาชีพชั้นสูงอย่างสมัยใหม่ การศึกษาของคณะสงฆ์ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามีการจัดการศึกษา 2 แบบ คือ การศึกษาบาลีแบบเปรียญ ต่อมาเรียกว่าการศึกษาปริยัติธรรม แผนกบาลี และอีกแบบหนึ่งเรียกว่าการศึกษานักธรรม ต่อมาเรียกว่าการศึกษาปริยัติธรรม แผนกธรรม ส่วนการศึกษาทางโลกมีการศึกษาที่เรียกว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ได้ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2514 ดังปรากฏในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2514 เป็นการจัดการศึกษาของวัดตามความต้องการของภิกษุและสามเณรที่จะได้ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการศาสนา สำหรับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในปัจจุบันเกิดขึ้นโดยอาศัยอำนาจที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 12 กำหนดให้สถาบันทางศาสนาสามารถจัดการศึกษาได้

การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระยะเริ่มแรก พ.ศ.2514 มีเจ้าอาวาส 51 แห่ง เสนอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อกรมการศาสนา (พิชชาวาริน ชนะคุ้ม, 2554, น. 3) ภายหลังเมื่อมีการจัดตั้งหน่วยงานซึ่งกำกับดูแลและสนับสนุน กิจการของพระพุทธศาสนาโดยตรงคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้นตอนในการขอจัดตั้งโรงเรียนจึงต้องได้รับอนุญาตและความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ออกใบอนุญาตแก่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียน การบริหารจัดการโรงเรียนกำหนดให้เจ้า

อวาสวัตหรือพระภิกษุที่เจ้าอวาสมอบหมายเป็นผู้จัดการโรงเรียน และผู้จัดการโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกพระภิกษุผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญรูปหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งจะดำเนินการคัดเลือกพระภิกษุ และคฤหัสถ์เพื่อเสนอแต่งตั้งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนต่อไป (คณะกรรมการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2558, น. 9) ต่อมาคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมได้ออกประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553 กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลการบริหารจัดการ ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นโรงเรียนของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ได้กำหนดไว้ในประกาศระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ลงวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2514 มีใจความโดยสรุปได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือทางฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงเป็นผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะสามารถดำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาไปแล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไป (วิชัยธรรมเจริญ, 2541, น. 3-4) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาและให้โอกาสภิกษุและสามเณรซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาและยากจนได้เรียนหนังสือโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ การเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทในการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสจึงมักที่จะถูกนำมาใช้เพื่อกล่าวถึงความจำเป็นในการในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีความมั่นคงและมีคุณภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีส่วนช่วยขยายโอกาสในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในช่วงเริ่มต้นการก่อตั้ง เนื่องจากประเทศไทยในยุคนั้นยังมีอัตราการเข้าศึกษาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับต่ำ จากสถิติการศึกษาต่อของกรมสามัญศึกษาในช่วงปี 2527-29 พบว่านักเรียนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ.2529 มีการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2530 มีจำนวนร้อยละ 41.32 ของนักเรียนที่จบการศึกษาใน

ระดับประถมศึกษา และมีนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนถึงร้อยละ 58.68 ของนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สาเหตุเกิดจากความยากจน ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานไปช่วยทำมาหากิน นักเรียนเรียนอ่อน และ โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ไกลจากที่อยู่อาศัย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานกองแผนงาน, 2531) การบวชเรียนเป็นภิกษุและสามเณรจึงเป็นโอกาสของผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่จะผลักดันฐานะตนให้สูงขึ้นในสังคม (เอกศักดิ์ อินทร์ประสิทธิ์, 2534, น. 3)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้พัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา โดยมีจำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้นจากไม่ถึง 100 โรงเรียนในปี 2527 เป็นมากกว่า 400 โรงเรียนในปี 2556 ในขณะเดียวกัน จำนวนนักเรียนก็เพิ่มจาก 22,000 คนเศษในปี 2527 เป็น 51,447 คน ในปี 2556 ส่งผลให้จำนวนครูเพิ่มขึ้นจาก 1,405 รูป/คน ในปี 2527 เป็น 4,513 รูป/คน ในปี 2556 ดังแสดงในตารางข้อมูลข้างล่างนี้ ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีส่วนอย่างสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

ตารางที่ 1.1 สถิติโรงเรียน นักเรียน และ ครู

ปีการศึกษา	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนนักเรียน (รูป)	จำนวนครู (รูป/คน)
ช่วงเริ่มต้นการขยายตัวของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2527 - 2529			
2527	90	22,542	1,405
2528	97	24,234	1,491
2529	95	25,750	1,545
2530	101	19,738	2,118
2531	102	18,987	2,125
ช่วงการขยายตัวสูงสุดของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2552 - 2556			
2552	399	56,003	4,762
2553	401	56,109	4,706
2554	408	53,481	4,780
2555	414	52,026	4,912
2556	405	51,447	4,513

ตารางที่ 1.1 สถิติโรงเรียน นักเรียน และ ครู (ต่อ)

ปีการศึกษา	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนนักเรียน (รูป)	จำนวนครู (รูป/คน)
ช่วงระยะเวลาปัจจุบัน พ.ศ.2563 - 2564			
2563	405	33,270	4,306
2564	407	32,399	4,388

หมายเหตุ

1) ข้อมูลปี 2527-31 ประมวลจากแผนกศาสนศึกษา กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา 2530
 2) ข้อมูลปี 2552-56 ประมวลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานพระพุทธศาสนา
 แห่งชาติ : 2556 อ้างใน พระมหาพิทยา จันทรวงษ์ 2557

3) ข้อมูลปี 2563 – 64 ประมวลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานพระพุทธศาสนา
 แห่งชาติ

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2530-2564

แต่ในอีกด้านหนึ่ง ผลการศึกษาวิจัยในช่วงที่ผ่านมาพบว่าการจัดการเรียนการสอนของ
 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประสบปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา โดยจาก
 รายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งทำการประเมิน
 คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รอบที่ 1 (พ.ศ.2544-2548)
 382 โรงเรียน ผลปรากฏว่ามีโรงเรียนผ่านการรับรอง จำนวน 28 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 6.69 และ
 ไม่ผ่านการรับรอง จำนวน 354 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 93.31 ในการประเมินรอบที่ 2 พ.ศ.2549-
 2552 พบว่ามีจำนวนโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 382 โรงเรียน มีโรงเรียนผ่านการรับรอง จำนวน
 209 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 53.45 และไม่ผ่านการรับรอง จำนวน 182 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ
 46.55 และการประเมินรอบที่ 3 พ.ศ.2554-2558 มีจำนวนโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 403 โรงเรียน
 ผ่านการรับรอง จำนวน 182 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.16 และไม่ผ่านการรับรอง จำนวน 221
 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 55.84 จากรายงานผลการประเมินสรุปได้ว่าคุณภาพการจัดการศึกษา
 โรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
 ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2552) นอกจากนั้น จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ
 ปัญหาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษาในช่วงที่ผ่านมาพบปัจจัยที่
 ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยสรุปดังต่อไปนี้

1) การขาดแคลนทรัพยากรด้านการศึกษา เช่น ขาดแคลนห้องสมุด หนังสือตำราให้ค้นคว้า ห้องปฏิบัติการภาษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ในด้านบุคลากร พบว่าครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่สอน ครูใช้เทคนิคการสอนที่ไม่หลากหลายโดยเน้นการสอนโดยวิธีบรรยาย และครูผู้สอนไม่มั่นใจกับสถานภาพของตนเองทำให้มีการย้ายไปสอนสถานศึกษาที่มั่นคงกว่า ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง (พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี, 2555, น. 7)

2) การบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ คือ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะต้องบริหารจัดการศึกษาโดยการประสานงานกับองค์กรดังกล่าวข้างต้นตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บ่อยครั้งที่การประสานการดำเนินการด้านการจัดการศึกษา การนำนโยบายไปปฏิบัติ และอื่นๆ เกิดปัญหาและอุปสรรคทำให้การจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ (พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี, 2555, น. 5)

3) นอกจากนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีรูปแบบของโรงเรียนลักษณะพิเศษแบบอยู่ประจำมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมากกว่าที่ได้รับทำให้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินของโรงเรียนทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแหล่งเงินทุนต่างๆ มาสนับสนุน (พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี, 2555, น. 2-3)

4) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มีอำนาจในการอนุมัติการจบการศึกษา จึงทำให้ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมด้านการอนุมัติการจบการศึกษาและการให้คำแนะนำปรึกษาด้านกฎ ระเบียบและการดำเนินการจัดการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ในด้านการควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา และทำการประเมินผลจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา และให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกแก่สถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกๆ 5 ปี ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษาด้วย ตามคำให้สัมภาษณ์โดย พระครูสังฆรักษ์สังข์ เกี้ยวซัง ประธานเขต พื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กลุ่มที่ 13 วันที่ 15 พฤษภาคม 2556)

5) ด้านการบริหารภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาพบปัญหาที่สำคัญ คือ โครงสร้างองค์กรมีปัญหาการบริหารจัดการที่ไม่มีศักยภาพและการจัดโครงสร้างที่ไม่เอื้อตาม ยุคสมัยใหม่ (คุชฎีวัฒน์ แก้วอินทร์, 2560)

ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยที่บุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่สอนและบุคลากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษา เช่น ประธานกลุ่มฯ ได้พยายามเรียกร้องให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลได้แก้ไขปัญหา แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มี กฎหมายรองรับจึงไม่มีความชัดเจนเรื่องสถานะของ โรงเรียนและบุคลากรจึงทำให้ไม่ได้รับการ แก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

เนื่องจากการบริหารจัดการ โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาและอุปสรรค ทั้งด้านความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ และฐานะทาง เศรษฐกิจของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการมีสถานภาพทางกฎหมายที่ไม่ชัดเจนของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ.2562 ที่ผ่านมามีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียน ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งประกอบด้วยประธานกลุ่มและบุคลากรกลุ่มการศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา สมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ เคลื่อนไหวผลักดันร่วมกันผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้มีการตราพระราชบัญญัติ การศึกษาปริยัติธรรมขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จนในที่สุดสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาให้ ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พ.ศ.. เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2562 และ ประกาศใช้เป็นกฎหมายในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2562

อย่างไรก็ตาม การตราพระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ตลอดจนถึงการ บังคับใช้พระราชบัญญัตินี้มีประเด็นที่น่าสังเกตหลายประการ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษา แผนกสามัญศึกษา กล่าวคือ ประการแรก วัตถุประสงค์ของโรงเรียนปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาที่กำหนดไว้ในช่วงเริ่มต้นการก่อตั้งที่ต้องการขยายโอกาสทางการศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษานั้น ในปัจจุบันนี้จะยังคงมี

ความสำคัญและจำเป็นอยู่หรือไม่และมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาของรัฐและเอกชนให้กับเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่หลากหลายและทั่วถึงทุกภูมิภาค จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ.2547 พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาสในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวน 52 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) มีนักเรียนด้อยโอกาส รวมจำนวน 39,703 คน นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 มาตรา 15 (3) ที่จัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติของร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ และบุคคลที่ยากไร้หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาซึ่งรวมถึงโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาสที่มีพื้นที่ห่างไกลในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียน 526 คน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, น. 28) นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จำนวน 58 โรงเรียน (มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2565) ในขณะที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในปัจจุบันก็กำลังประสบปัญหาการมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนมากเกินความจำเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่กำลังถดถอย จนรัฐต้องมีนโยบายลดจำนวนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประการที่สอง หน่วยงานและบุคคลที่มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาปรีดิธรรม พ.ศ.2562 ดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการมีอยู่ของโรงเรียนปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยตรง เช่น สมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นต้น ในขณะที่องค์กรอื่นๆ ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในภาครัฐตลอดจนถึงผู้เรียนหรือผู้รับบริการไม่ได้มีบทบาทแต่อย่างใด จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์โดยตรงของหน่วยงานหรือของกลุ่มผู้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาปรีดิธรรม พ.ศ.2562 หรือเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนหรือของผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาจริงๆ

ประการที่สาม ถึงแม้จะมีเหตุผลที่หนักแน่นว่าโรงเรียนปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษายังคงมีความจำเป็นอยู่ต่อไป และการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝงนอกเหนือไปจากการมุ่งแก้ไขปัญหาคณากรรมการจัดการศึกษาของโรงเรียนปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาดังที่กล่าวข้างต้น ก็ยังมีประเด็นที่น่าสังเกตว่าการจัดการ โรงเรียนปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาจะสามารถดำเนินการภายใต้กฎหมายอื่นที่มีอยู่แล้วได้หรือไม่ เช่น พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2550 เป็นต้น

ซึ่งใช้บังคับกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนศาสนาอื่นๆ อยู่แล้ว เป็นต้น หรืออาจเลือกใช้วิธีการอื่นๆ ดังเช่นในข้อเสนอจากผลงานวิจัยที่ผ่านมา (สุภาพร มากแจ้ง, 2548, น. 8) เหตุใดจึงต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นเพื่อใช้กับการจัดการโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการเฉพาะ

ประการที่สี่ บทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการบังคับการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหน่วยงานดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม และผูกพันกับรัฐบาลที่จะต้องอุดหนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามความเหมาะสมและจำเป็น (มาตรา 7) จึงมีประเด็นที่น่าสนใจว่าการนำพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปบังคับใช้ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น จะสามารถดำเนินการได้จริงหรือไม่ และจะสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้มากน้อยเพียงใด

ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นการตราและการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562ดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการนโยบายสาธารณะที่สมควรศึกษาวิจัยโดยใช้หลักการและวิธีการทางวิชาการเพื่อให้เกิดความกระจ่างและลุ่มลึก ซึ่งจะช่วยให้ค้นพบลักษณะของการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาของไทยได้ดียิ่งขึ้น

1.2 คำถามการวิจัย

1) กลุ่มผู้ผลักดันวาระนโยบายเพื่อให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีวัตถุประสงค์และแนวทางในการแก้ปัญหาการด้อยคุณภาพของการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอย่างไร

2) พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติตราขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการด้อยคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามที่ปรากฏในขั้นตอนการผลักดันวาระนโยบายเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) ศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวผลักดันเพื่อให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

2) ศึกษากระบวนการการยกร่างพระราชบัญญัติ และการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ ตลอดจนถึงสาระสำคัญของวาระนโยบาย ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... ที่ผ่านการเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

3) วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้ในวาระนโยบาย (ปัญหาการด้อยคุณภาพด้านการศึกษาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม) กับ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ที่ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาและนโยบายของรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ดังกล่าวข้างต้น

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1) ศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวผลักดันเพื่อให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ในช่วงปี พ.ศ.2545 - 2562 ซึ่งมีบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่ม/เขตพื้นที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อเก็บข้อมูลการระบุประเด็นปัญหา

2) ศึกษากระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์ทางเลือกการแก้ปัญหาการด้อยคุณภาพการศึกษาในกระบวนการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 กฎหมาย รวมทั้งทัศนคติ ท่าทีของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดังกล่าว ประกอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มหาเถรสมาคม คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม สำนักงานปรมาณู กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มหาวิทยาลัยมหาลาฬาลงกรราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษากระบวนการก่อตัวของประเด็นปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การผลักดันวาระนโยบาย และการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 โดยผู้วิจัยจะใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ ดังต่อไปนี้

1) การก่อตัวและผลักดันประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีว่าด้วยการเรียกร้องนโยบายของกลุ่มผลประโยชน์ของ Truman & Bentley (1975 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556, น.64) ซึ่งกล่าวถึงกลุ่มผลประโยชน์ที่มีปัญหาเหมือนกันจะรวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลกำหนดนโยบายเพื่อศึกษาการก่อตัวของประเด็นปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2) การผลักดันวาระนโยบายผู้วิจัยจะนำทฤษฎีว่าด้วยการเกิดวาระนโยบายด้วยกระแส 3 กระแส ซึ่งหน้าต่างนโยบายจะถูกเปิดออกจากการบรรจบกันของกระแส 3 กระแส ประกอบด้วย กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแสสนนโยบาย ของ Kingdon (1984) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาบทบาทการผลักดันวาระนโยบาย

3) การยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีเชิงสถาบันของ Peter (2012) ที่อธิบายการตัดสินใจนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานราชการ มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษาใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อเก็บข้อมูลการมีส่วนร่วมของบรรดาผู้ที่มีบทบาทหลักในกระบวนการนโยบาย เพื่อศึกษาที่มาของประเด็นนโยบาย และบทบาททำที่ของผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 รวมทั้งศึกษาความสอดคล้องของของประเด็นปัญหา การเก็บข้อมูลจะเก็บจากจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และข้อมูลที่เป็นเอกสาร เครื่องมือการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการวิจัยเอกสาร เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะวิเคราะห์ข้อมูลการก่อตัวของประเด็นปัญหา โดยใช้ทฤษฎีการเรียกร้องนโยบายของกลุ่มผลประโยชน์ของ Truman & Bentley (1975 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556, น.64) วิเคราะห์การผลักดันวาระนโยบาย โดยใช้ทฤษฎีของ Kingdon

(1984) เรื่องการใช้พลังผลักดัน 3 กระแส คือ กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแสนโยบาย วิเคราะห์การกำหนดนโยบายจากทฤษฎีเชิงสถาบันของ Peter (2018) ที่อธิบายการตัดสินใจนโยบาย เพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานราชการ

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ความหมายของคำสำคัญและคำนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

การศึกษาพระปริยัติธรรม หมายถึง การศึกษาของสงฆ์ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามี 3 แบบ คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญญ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้กับภิกษุและสามเณร ที่จัดตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญญศึกษา พ.ศ.2514 และ พ.ศ.2535 , ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญญศึกษา พ.ศ. 2546 , ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญญศึกษา พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หมายถึง การศึกษาพระพุทธานาภคภาษาไทยตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี พ.ศ.2537 , ประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี พ.ศ.2555 และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี หมายถึง การศึกษาพระพุทธานาภคภาษาบาลีตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี พ.ศ.2537 , ประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี พ.ศ.2555 และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ประโยชน์ทางวิชาการ ทำให้เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในกระบวนการกำหนดนโยบาย คือ การก่อตัวของประเด็นปัญหา การผลักดันวาระนโยบาย และการกำหนดนโยบายที่ประเด็นปัญหาเกิดขึ้นในหน่วยงานของรัฐ

2) ประโยชน์ในทางปฏิบัติ จะได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการผลักดันวาระนโยบาย และการกำหนดนโยบายการตราพระราชบัญญัติของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีการกำหนดประเด็นปัญหา และพัฒนาทางเลือกของนโยบายและแก้ไขปัญหของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างตรงประเด็น และเป็นที่ยอมรับได้ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้

2.1 การก่อตัวของประเด็นปัญหาสาธารณะ

“ประเด็นปัญหาสาธารณะ” คือประเด็นปัญหาสังคมหรือความต้องการของคนในสังคม ซึ่งบุคคลแต่ละคนไม่สามารถจัดการได้เองโดยลำพัง ต้องอาศัยการจัดการร่วมกันของคนในสังคมหรือให้รัฐเข้ามาจัดการแก้ปัญหา หรือเข้ามาดำเนินการในเรื่องนั้นๆ เช่น ปัญหาสังคมไร้ระเบียบ ปัญหาอาชญากรรม โรคระบาด ความด้อยพัฒนาซ้ำหลัง เป็นต้น รวมทั้งประเด็นความต้องการของคนในสังคมต่อสิ่งที่ยึดถือว่าเป็น “คุณค่า” ของสังคมนั้นๆ เช่น ประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิบุคคล ความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ฯลฯ เป็นต้น

กระบวนการก่อตัวของประเด็นสาธารณะอาจมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มีสัญญาณเตือนว่าสังคมกำลังเกิดปัญหาสาธารณะ เช่น สัญญาณเตือนภัยพิบัติ มีองค์กรหรือกลุ่มคนที่สนใจติดตามสถานการณ์ (สมบัติ ชำรงชัยวงศ์, 2544, น.318-354) มีการศึกษาวิจัยหรือคาดการณ์ล่วงหน้าโดยผู้มีความรู้ความชำนาญ หรือมีคนหมู่มากในสังคมได้รับผลกระทบหรือเริ่มรับรู้ถึงปัญหานั้นๆ กว้างขวางมากขึ้น เป็นต้น (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2557, น.30) นอกจากนี้มีนักวิชาการที่ได้เสนอทฤษฎีการก่อตัวของประเด็นปัญหาไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมุมมองเรื่องของลักษณะของประเด็นปัญหาและมุมมองเรื่องการรับรู้ปัญหา ดังนี้

มุมมองเรื่องของลักษณะของประเด็นปัญหา Gerston (1997) ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาไว้ว่า ลักษณะของปัญหาที่จะได้รับความสำคัญจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจมักเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ คือ

- 1) ขอบเขต (Scope) ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ
- 2) ความเข้มข้น (Density) ได้แก่ ระดับความตื่นตัวของสาธารณะต่อปัญหา
- 3) เวลา (Timing) ได้แก่ ช่วงเวลาที่ปัญหานั้นอยู่ในความสนใจของสาธารณะ

มุมมองเรื่องการรับรู้ของของประเด็นปัญหา Dumm (1986) ได้เสนอทฤษฎีการวิเคราะห์ปัญหา นโยบายสาธารณะว่าปัญหา นโยบายสาธารณะมีความซับซ้อน การที่ปัญหาใดจะเข้าสู่ความสนใจจนกลายเป็นนโยบายสาธารณะได้นั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความเกี่ยวข้องกันของปัจจัยหลายประการ โดยปัญหาสาธารณะดังกล่าวจะมีลักษณะสำคัญของการเกิดปัญหาดังนี้

1) ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (Interdependence) คือ การที่ปัญหาในนโยบายสาธารณะเรื่องหนึ่ง ไม่อาจแยกพิจารณาหรือแยกขาดจากปัญหาอื่นได้ อันมีผลมาจากสภาพปัญหาที่สัมพันธ์กันนโยบายอื่นๆ ปัญหาสาธารณะเรื่องหนึ่งจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบททางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

2) ความเป็นอัตนัยของปัญหา (Subjectivity) คือความเป็นปัญหาและความร้ายแรงของปัญหาสาธารณะขึ้นอยู่กับความรู้และมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย ดังนั้นปัญหาของผู้หนึ่งอาจไม่เป็นปัญหาของผู้หนึ่ง เช่น กลุ่มคนในสังคมส่วนหนึ่งให้ความสำคัญกับปัญหาด้านสาธารณสุข ในขณะที่อีกฝ่ายให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ เป็นต้น

3) ความมีหรือไม่มีตัวตนแท้จริงของปัญหา (Artificiality) จากการที่ปัญหา นโยบายสาธารณะขึ้นอยู่กับความรู้และการนิยามของแต่ละกลุ่มบุคคลหรือการรับรู้ปัญหาของผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ ทำให้ปัญหาสาธารณะมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม พื้นที่ เวลา และกลุ่มคน ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้กำหนดนโยบาย ปัญหา นโยบายก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

4) ความเป็นพลวัตของปัญหา (Dynamism) คือการที่ปัญหาเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาส่งผลต่อทางเลือกในการแก้ปัญหาซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามความเป็นพลวัตของปัญหาด้วย เนื่องจากปัญหาใดปัญหาหนึ่งสามารถแปรเปลี่ยนไปสู่ปัญหาอื่นได้อย่างง่ายดาย ดังนั้นทางเลือกที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาก่ออาจไม่สามารถใช้แก้ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 การจัดทำวาระนโยบาย (Agenda Setting)

การจัดทำวาระนโยบาย (Agenda Setting) คือการนำประเด็นปัญหาสาธารณะเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากำหนดเป็นนโยบายสาธารณะ ประเด็นปัญหาสาธารณะที่ถูกนำเข้ามาสู่กระบวนการกำหนดนโยบายนี้เรียกว่า “วาระนโยบาย (Policy Agenda) การนำประเด็นนโยบายสาธารณะเข้าสู่

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ อาจมีความเป็นไปได้หลากหลายรูปแบบ ในที่นี้จะยกตัวอย่างเพียงบางแนวความคิดที่รู้จักกันแพร่หลาย เช่น

1) Cobb & Ross (1976) อธิบายว่าการจัดทำวาระนโยบายย่อมแตกต่างกันไปตามแหล่งที่มาของประเด็นปัญหาสาธารณะ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1.1) วาระนโยบายที่ริเริ่มจากภายนอกหน่วยงานของรัฐ (Outside Initiative) โดยกลุ่มผลประโยชน์ภายนอกบางกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มสร้างระเบียบวาระ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การเสนอประเด็นสาธารณะให้สังคมรับรู้ในวงกว้าง และเกิดเป็นแรงกดดันต่อหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้รับผิดชอบ รับผิดชอบประเด็นสาธารณะดังกล่าวไปกำหนดเป็นวาระนโยบายสาธารณะอย่างเป็นทางการต่อไป

1.2) วาระนโยบายที่ริเริ่มจากภายในหน่วยงานของรัฐ (Inside Access) เป็นประเด็นสาธารณะที่ริเริ่มขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนั้นๆ ในกรณีเช่นนี้หน่วยงานดังกล่าวจะนำเอาประเด็นปัญหาสาธารณะนั้นๆ ไปกำหนดเป็นวาระนโยบายได้ทันที

1.3) วาระนโยบายที่เกิดจากกระแสทางการเมือง (Mobilization) เป็นประเด็นนโยบายที่ริเริ่มโดยผ่านกระบวนการระดมพลังสนับสนุนจากสาธารณชนในวงกว้างโดยมีผู้นำทางการเมืองหรือพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มองค์กรทางสังคม ฯลฯ เป็นผู้ดำเนินการ องค์กรเหล่านี้สามารถผลักดันประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายโดยผ่านสถาบันทางการเมืองระดับสูงได้โดยตรง

2) Kingdon (1984) อธิบายว่ากระบวนการจัดทำวาระนโยบายที่ประสบผลสำเร็จมักจะประกอบด้วย “กระแส” หรือพลังผลักดัน 3 กระแสหลักๆ คือ กระแสปัญหา (Problem Stream) กระแสการเมือง (Politics Stream) และกระแสนโยบาย (Policies Stream) โดย “กระแสปัญหา” นั้นเป็นกระบวนการสร้างการรับรู้และความเข้าใจต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างกว้างขวาง เพื่อผลักดันให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบนำประเด็นปัญหาดังกล่าวไปจัดทำวาระนโยบาย

สำหรับ “กระแสการเมือง” นั้น หมายถึง กระแสผลักดันภายในระบบการเมืองและการบริหารของรัฐเพื่อตอบสนองต่อสถานะแวดล้อมทางสังคมภายนอก เช่น แรงผลักดันจากผู้นำทางการเมืองและพรรคการเมือง แรงผลักดันเพื่อให้เกิดการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นปัญหาสาธารณะเรื่องนั้นๆ

องค์ประกอบสุดท้ายคือ “กระแสนโยบาย” ในที่นี้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงใดๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการนำประเด็นปัญหาเข้าสู่การพัฒนา นโยบายได้สะดวกมากขึ้น เช่น การให้มีกฎหมายหรือกลไกใหม่ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาวิจัย และนำเสนอปัญหาเข้าสู่กระบวนการกำหนดวาระนโยบาย หรือการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลักดันประเด็นนโยบาย ตลอดจนถึงการพัฒนาศักยภาพหรือทางเลือกสำหรับการใช้ในการกำหนดนโยบาย ฯลฯ เป็นต้น

การเข้าสู่วาระนโยบายเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเนื่องจากมีตัวแสดงมากมายเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อเสนอต่างๆ ตัวแสดงมีอิทธิพลอย่างยิ่งที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวนโยบาย การเข้ามามีส่วนร่วมของตัวแสดงที่หลากหลายทำให้ตัวนโยบายยากที่จะคาดเดาได้ ซึ่ง Kingdon (1984) ได้แบ่งประเภทของตัวแสดงดังนี้ กลุ่มแรก คือ ตัวแสดงภายในรัฐบาล ได้แก่ นักการเมือง ข้าราชการ ส่วนอีกกลุ่ม คือ กลุ่มตัวแสดงนอกรัฐบาล ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ นักวิชาการ นักวิจัย สื่อมวลชน ความเห็นของประชาชน (Kingdon, 1984)

กระแสนโยบาย 3 กระแสจะดำเนินการที่เป็นอิสระต่อกันและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ กระแสปัญหาและกระแสการเมืองมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการผลักดันวาระนโยบายไปสู่การเปิดหน้าต่างนโยบาย (Policy Window) ทั้งที่เป็นหน้าต่างนโยบายด้านปัญหา (Problem Window) และหน้าต่างนโยบายด้านการเมือง (Political Window) กระแสปัญหามักปรากฏขึ้นเมื่อผู้ตัดสินใจถูกชักจูงว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสำคัญ โดยจะเข้าสู่กระแสนโยบายเพื่อแสวงหาทางเลือกที่เป็นทางออกในขณะนั้น ส่วนกระแสการเมืองจะปรากฏเมื่อนักการเมืองรับเอาประเด็นปัญหามาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการแผ่นดิน

3) สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2544, น. 346-353) กล่าวถึงองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำวาระนโยบายว่าอาจมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมาก ในส่วนขององค์กรภาครัฐนั้น อาจประกอบด้วยส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบการให้บริการประชาชน ซึ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของประชาชนมาแสวงหาแนวทางในการแก้ไข และเสนอเป็นประเด็นนโยบายให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สั่งการ หรือดำเนินการประกาศเป็นกฎหมาย ประกาศ คำสั่ง ฯลฯ ต่อไป

ในระดับที่สูงขึ้นไปคือคณะรัฐมนตรี เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการริเริ่มการก่อรูปนโยบายและการตัดสินใจในเชิงนโยบายสาธารณะ อีกทั้งเป็นผู้ให้ความเห็นชอบข้อเสนอเชิง

นโยบายต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐระดับรองลงไป โดยเฉพาะนโยบายที่ต้องอาศัยมติของคณะรัฐมนตรีหรือต้องนำเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา นำสังเกตว่าการริเริ่มนโยบายของคณะรัฐมนตรีนั้น นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้นำสูงสุดของฝ่ายบริหารมักจะมีบทบาทโดดเด่นมากเป็นพิเศษ ในเรื่องนี้ Batteson (1995) ได้เขียนบทความเรื่อง Autobiographies and Interviews as Means of “Access” to Elite Policy Making in Education ระบุว่าผู้นำฝ่ายบริหารมักจะมีสำคัญในการริเริ่มการก่อรูปนโยบายและการตัดสินใจในนโยบายสำคัญของประเทศเสมอ

นอกจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติก็อาจริเริ่มประเด็นนโยบายสาธารณะได้เช่นกัน ในบริบทของไทยเรา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน สามารถริเริ่มก่อรูปนโยบายได้โดยตรง นอกจากนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติยังสามารถใช้กระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติและการยื่นญัตติหรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในรัฐสภา ซึ่งเป็นช่องทางให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถริเริ่มการก่อรูปนโยบายและผลักดันให้ฝ่ายบริหารนำไปพัฒนาให้เป็นวาระนโยบายได้เช่นกัน

นอกจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว องค์กรภาคเอกชน กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ ก็มีช่องทางในการริเริ่มและผลักดันวาระนโยบายได้กว้างขวาง องค์กรเหล่านี้มักจะเลือกผลักดันวาระนโยบายตามความต้องการของกลุ่ม โดยรวมตัวกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือผลักดันวาระนโยบายผ่านไปยังหน่วยงานของรัฐหรือคณะรัฐมนตรี ตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะของกลุ่มต่างๆ ในสังคมเป็นการจัดสรรผลประโยชน์ที่ประนีประนอมและสมดุล

2.3 การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation / Policy Design)

การกำหนดหรือการพัฒนาเป็นขั้นตอนการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาหรือสนองตอบประเด็นสาธารณะตามที่กำหนดไว้ในวาระนโยบาย (Policy Agenda) ข้างต้น กระบวนการกำหนดนโยบายอาจจะเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์และกำหนดขอบเขตของประเด็นปัญหาหรือประเด็นสาธารณะในเรื่องนั้นๆ ให้ชัดเจนเสียก่อน จากนั้นจึงกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย แนวทางหรือทางเลือกในการจัดการปัญหา เครื่องมือการดำเนินนโยบาย และเสนอขอความเห็นชอบนโยบายต่อองค์กรที่มีอำนาจให้ความเห็นชอบเป็นขั้นตอนสุดท้าย ก่อนที่จะมอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

กระบวนการกำหนดนโยบายมีขั้นตอนที่นักวิชาการได้กำหนดไว้ดังที่ สุกชัย ยาระประภาย (2557, น.37-85) ได้เสนอไว้ว่ามี 3 ขั้นตอน คือ

1) การระบุประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนที่วิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่ปรากฏทั่วไปว่าเป็นปัญหาหรือไม่ ผู้ที่จะระบุว่าปรากฏการณ์นั้นเป็น ประเด็นปัญหาหรือไม่คือนักวิเคราะห์นโยบายหรือผู้กำหนดนโยบาย โดยใช้ความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ และความคิดริเริ่ม (Creativity) ซึ่งจะต้องแยก “อาการของปัญหา” ออกจาก “สาเหตุของปัญหา”

2) การพัฒนาทางเลือก เป็นการมองหาทางเลือกที่จะนำมาแก้ไขประเด็นปัญหาโดยมี ประเด็นที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงผลดีและผลเสียต่างๆ ของทางเลือกแต่ละทางเพื่อ รวบรวมไว้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ไปกำหนดเป็น นโยบาย

3) การเสนอทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย การเสนอทางเลือกให้ผู้กำหนด นโยบายมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความพอเพียง (Adequacy) ความเป็น ธรรม (Equity) ความสามารถในการตอบสนอง (Responsiveness) และความเหมาะสม (Appropriateness)

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เป็นทางการเกิดขึ้นในหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ รับผิดชอบด้านการกำหนดนโยบายในระดับต่างๆ เช่น รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานระดับ กระทรวงและกรมในส่วนกลาง และแม้กระทั่งหน่วยปฏิบัติการในระดับล่าง นอกจากนี้ เป็นที่น่า สังเกตว่าหน่วยงานภาครัฐในแต่ละระดับก็มีเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย (Policy Instruments) ที่ แตกต่างกันไปด้วย ในเรื่องนี้ Brevier & Deleon (1983) ได้จำแนกลักษณะการกำหนดนโยบายของ หน่วยงานระดับต่างๆ ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

1) นโยบายที่เกิดจากการแถลงการณ์หรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร ลักษณะของนโยบาย ประเภทนี้อาจกระทำในรูปของการประกาศ แถลงการณ์ หรือมติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งก่อนจะถึง ขั้นตอนนั้น นโยบายจะต้องผ่านกระบวนการก่อรูปนโยบาย (Policy Formation) การพัฒนา ทางเลือกนโยบาย (Policy Alternative Development) และการตัดสินใจเลือกนโยบาย (Policy

Decision Making) เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น แลกเปลี่ยนหรือประกาศ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มีต่อการแก้ไขปัญหาสาธารณะ (Public Problems) จึงเป็นผลผลิต (Outputs) ของระบบการเมืองซึ่งมีผลโดยชอบด้วยกฎหมาย (Legality) ในกรณีที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง

2) นโยบายที่เกิดจากเนื้อหาหรือรายละเอียดในกฎหมาย กฎหมายคือรูปธรรมของนโยบายที่ผ่านกระบวนการตัดสินใจ นโยบายและได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ กฎหมายจึงเป็นผลผลิตจากกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือเป็นผลผลิตจากการประนีประนอม (Compromise) ระหว่างกลุ่มการเมืองต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายอย่างน้อยที่สุดจะต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้น เนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายจะต้องประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของกฎหมาย มาตรการในการดำเนินการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ตลอดจนบทลงโทษต่อผู้ละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย หากเนื้อหาสาระสำคัญดังกล่าวมีความครอบคลุมต่อประเด็นปัญหา นโยบายต่างๆ ที่ต้องการจะแก้ไข การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้จะมีความเป็นไปได้สูง ตรงกันข้ามถ้าหากเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายมีข้อบกพร่องมาก และไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขในการนำไปปฏิบัติ จะนำไปสู่ความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาได้มาก ดังนั้นเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

3) นโยบายที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในการประกาศใช้กฎหมายที่ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลนั้น โดยทั่วไปจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีความร่วมมือกันตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ นโยบายใดๆ ของฝ่ายบริหารที่จำเป็นจะต้องประกาศเป็นกฎหมายจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารได้รับความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ความร่วมมือ ร่างกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายบริหารมีโอกาสจะตกไปได้มาก จึงจะทำให้ฝ่ายบริหารไม่สามารถนำนโยบายที่ตนต้องการไปปฏิบัติได้

4) นโยบายที่เกิดจากข้าราชการระดับสูง โดยปกติหน่วยราชการและองค์กรราชการต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการประชาชน โดยนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาสาธารณะให้ประสบความสำเร็จ แต่บทบาทหน้าที่ขององค์กรราชการมิใช่มีแค่เพียงการนำ

นโยบายไปปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มการก่อรูปนโยบายและการพัฒนาทางเลือกนโยบายอีกด้วย โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูงหรือผู้นำองค์กรจะมีบทบาทมากในการกำหนดปัญหา นโยบายและการพิจารณาเสนอทางเลือกนโยบายต่อฝ่ายการเมือง ถ้าผู้นำองค์กรราชการกำหนดปัญหา นโยบายสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และการเสนอทางเลือกนโยบายเป็นทางเลือกที่สามารถจะแก้ไขปัญหาได้ โอกาสที่ผู้กำหนดนโยบายจะผลักดันให้เป็นนโยบายโดยถูกต้องตามกฎหมายจะเป็นไปได้สูง

5) นโยบายที่เกิดจากการพิจารณาและการวินิจฉัยของศาล โดยทั่วไปคำพิพากษาของศาลฎีกา ซึ่งเป็นศาลสูงสุดและถือเป็นที่ยึดมั่นที่สุด คือ นโยบายสาธารณะที่สำคัญของทุกสังคม เพราะคำพิพากษาดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติตาม โดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อมีปัญหาในทางกฎหมายและศาลฎีกาได้พิพากษาไว้อย่างใด คำพิพากษานั้นคือบรรทัดฐานที่หน่วยราชการจะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นหน่วยราชการที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลสูง หรือศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับงานของตนด้วย และถือเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตาม โดยเคร่งครัด มิฉะนั้นอาจถูกฟ้องร้องจากผู้เกี่ยวข้องที่สูญเสียประโยชน์เพราะการไม่ปฏิบัติตามขององค์กรราชการที่รับผิดชอบ

2.4 ตัวแบบกระบวนการกำหนดหรือพัฒนานโยบาย (Policy Formulation / Policy Design Process)

เนื่องจากนโยบายสาธารณะมีหลายรูปแบบและมีที่มาแตกต่างกัน ดังนั้นนักวิชาการนโยบายสาธารณะจึงมีการเสนอ “ตัวแบบ” อธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ตัวแบบสถาบัน (Institutional Model) ตัวแบบเชิงกระบวนการ (Process Model) ตัวแบบกลุ่ม (Group Model) ตัวแบบผู้นำ (Elite Model) ตัวแบบระบบ (Systems Model) ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model) และตัวแบบการเรียนรู้เชิงพัฒนาการ (Incremental Model) (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2557, น. 8-13)

2.4.1 ตัวแบบเชิงสถาบัน (Institution Model)

ตัวแบบเชิงสถาบัน (Institution Model) เป็นแนวทางการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม โดยเฉพาะในทางรัฐศาสตร์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การเมือง ซึ่งได้รับความนิยมนใน

ศตวรรษที่ 19 แต่ต่อมาแนวคิดพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) ได้รับความนิยมนมากกว่า หลังจากนั้นแนวคิดสถาบันนิยมได้กลับมารับความนิยมอีกครั้งเมื่อมีการปรับปรุงกรอบแนวคิดใหม่ ได้ถูกเรียกชื่อว่า สถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism)

การศึกษาวิเคราะห์การกำหนดนโยบายเชิงสถาบันจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงความหมายของสถาบัน ซึ่งมีนักวิชาการให้ความหมายแตกต่างกันไป ในมุมมองของนักสังคมวิทยา Parsons (1954, p.239) ให้ความหมายของสถาบันว่า “เป็นแบบแผนที่กำหนดความจำเป็นต่อพฤติกรรมที่คาดหวังว่าถูกทำนองคลองธรรมของบุคคลตราบเท่าที่แบบแผนนั้นๆ แสดงบทบาทที่สำคัญในระบบสังคม” ในขณะที่ Scott (1995, p.33) ได้ให้ความหมายที่เป็นรูปธรรมว่า “สถาบันประกอบด้วยโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้บรรทัดฐาน การควบคุมและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งให้นิยามความหมายต่อพฤติกรรมทางสังคม”

หนังสือชื่อ Political Science and Three New Institutionalism. ที่เขียนโดย Hall & Taylor (1996, p. 938) ได้อธิบายว่า สถาบัน คือ “ขั้นตอนที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติที่ฝังอยู่ในโครงสร้างเชิงองค์การของสังคมนการเมือง สามารถพิจารณาได้ตั้งแต่กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ ระบบราชการ สหภาพแรงงาน ไปจนถึงหน่วยงานภาคเอกชน” จากความหมายที่นักวิชาการที่นิยามความหมายไว้จึงสามารถสรุปได้ว่า สถาบัน หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกคาดหวังจากสังคมซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างกระบวนการรับรู้บรรทัดฐาน มีลักษณะเป็นขั้นตอนที่อาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติที่ฝังอยู่ในโครงสร้างเชิงองค์การของสังคมนการเมือง

แนวคิดสถาบันนิยม (Institutionalism) มีพัฒนาการของแนวคิดออกเป็น 2 ช่วง ซึ่งมีคำอธิบายที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตัวแบบเชิงสถาบันนิยมดั้งเดิม (Old Institutionalism)

แนวคิดสถาบันนิยมดั้งเดิม (Old Institutionalism) ใช้วิธีการศึกษาโครงสร้างของสถาบันที่เป็นทางการ กลไกในการดำเนินงาน หรือกระบวนการที่สำคัญตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (บุญอริยิหะ, 2563, น. 5-12) ซึ่ง สุขชัย ยาวะประภาส (2557, น.12) ได้กล่าวถึงการใช้นโยบายสถาบันในการกำหนดนโยบายว่าแนวคิดสถาบันมีความเชื่อพื้นฐานว่านโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของ

โครงสร้างสถาบันการปกครอง การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในโครงสร้างสถาบันการปกครองจะมีผลต่อนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายใดๆ ก็ตามจะเป็นนโยบายสาธารณะเมื่อได้รับการรับรองถึงจะสามารถนำไปปฏิบัติและบังคับใช้โดยสถาบันการปกครองได้ อย่างไรก็ตามโครงสร้างของสถาบันหลายแบบที่เป็นอยู่อาจอำนวยความสะดวกต่อนโยบายบางประเภท ขณะเดียวกันอาจขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อนโยบายบางประเภทก็ได้

ในขณะเดียวกัน มยุรี อนุমানราชชน (2556, น.73-74) กล่าวถึงสถาบันในลักษณะที่เป็นรูปธรรมว่าเป็นองค์การที่มีสถานภาพ และมีอำนาจหรือความชอบธรรมในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของคนที่เกี่ยวข้อง สถาบันต้องประกอบด้วย ระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบของพฤติกรรม ระบบความสัมพันธ์ กระบวนการและบทบาท สิ่งเหล่านี้มักผูกพันกับบรรทัดฐานซึ่งเป็นเรื่องค่านิยม สถาบันที่สำคัญของรัฐ ได้แก่ สถาบันระดับชาติ สถาบันระดับภูมิภาค และสถาบันระดับท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ แนวคิดสถาบันนิยมมุ่งสนใจประเด็นว่า สถาบันของรัฐสถาบันใดที่มีอำนาจกำหนดนโยบายสาธารณะ และกำหนดนโยบายเรื่องใด สถาบันหลักของรัฐต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการที่สำคัญ ดังนี้ (1) มีอำนาจโดยชอบธรรมในการกำหนดนโยบาย (2) นโยบายสามารถบังคับประชาชนให้ปฏิบัติตาม และ (3) สามารถลงโทษผู้ฝ่าฝืน

นโยบายสาธารณะที่กำหนดโดยสถาบันต่างๆ ของรัฐอาจเป็นในรูปของกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี คำพิพากษาของศาล และการตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ สถาบันของรัฐกำหนดรูปแบบเชิงโครงสร้างของพฤติกรรมของคนและกลุ่มคน รูปแบบพฤติกรรมดำรงอยู่ช่วงเวลานานพอสมควรจึงส่งผลในทางเอื้ออำนวยหรือขัดขวางผลลัพธ์ของนโยบาย และส่งผลต่อกลุ่มบางกลุ่ม

ตัวแบบเชิงสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism)

แนวคิดสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) ศึกษาสถาบัน โดยไม่ได้พิจารณาเฉพาะโครงสร้างที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ยังพิจารณาไปที่ บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียม ประเพณีที่ดำรงอยู่ในสถาบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ เป็นโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการ (Informal Structure) หรือ โครงสร้างที่มองไม่เห็น (Invisible Structure) (บุญอริ ยีหะ, 2561, น.5-12)

ข้อเสนอหลักทางทฤษฎีของแนวคิดสถาบันนิยมใหม่ก็คือ พฤติกรรมต่างๆ ของปัจเจกบุคคลที่เกิดขึ้นได้รับอิทธิพลจากตัวสถาบัน ไม่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่เป็นอิสระจากสถาบัน สถาบันและผลผลิตของสถาบัน ไม่ใช่เป็นผลลัพธ์ที่มาจากพลังทางสังคมที่ต่อสู้กัน แนวคิดสถาบันนิยมใหม่แตกแขนงแยกย่อยออกเป็นหลายแขนง แต่ละนักวิชาการก็พิจารณาแยกย่อยแตกต่างกันออกไป เช่น Hall & Taylor (1996) Peter (2012) Hay (2006) Lecours (2005) ดังจะได้กล่าวถึงโดยละเอียด ดังนี้

1) สถาบันนิยมแนวประวัติศาสตร์ (Historical Institutionalism) ได้นิยามสถาบันว่าเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน ธรรมเนียมปฏิบัติทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งถูกฝังเอาไว้ภายในโครงสร้างของสังคมการเมืองหรือเศรษฐกิจการเมือง เช่น เนื้อหาที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ ขั้นตอนในการดำเนินงานของระบบราชการ เป็นต้น (Hall & Taylor, 1999, p.938) การที่จะทำความเข้าใจในพฤติกรรมของตัวแสดง (Actor) ต่างๆ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสถาบันที่ต้องการศึกษาว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มีพัฒนาการอย่างไร เกิดขึ้นมาทำลายของเดิมอย่างไร หรือมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นที่ในที่สุดส่งผลให้สถาบันการเมืองหนึ่งๆ เกิดขึ้นมา

แนวทางการศึกษาของสถาบันนิยมแนวประวัติศาสตร์มุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์การเกิดหรือการสร้าง การธำรงรักษาและการปรับตัวของสถาบัน ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสถาบันในระยะเวลายาวนาน โดยมองว่าสถาบันที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ของสังคมนั้นๆ ที่มีการสั่งสม ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่อดีตจวบจนกระทั่งถึงปัจจุบัน และพิจารณาผลลัพธ์ที่เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ในหมู่ตัวแสดงที่ต่างก็แสวงหาการบรรลุเป้าหมายทั้งจากภายในตัวสถาบันเองและกับผู้ที่ทำทลายภายนอกสถาบัน แต่เป้าหมายในมุมมองของสถาบันนิยมแนวประวัติศาสตร์มีลักษณะเป็นการกระทำกลุ่มหรือรวมหมู่ (Collective Action) ไม่ใช่ผลประโยชน์เฉพาะตัวแต่ละคนของตัวแสดง (Sanders, 2006, p.39)

การกำหนดนโยบายในมุมมองของแนวคิดสถาบันนิยมใหม่แนวประวัติศาสตร์เน้นว่านโยบายที่เคยทำไว้มีแนวโน้มที่จะคงอยู่เว้นแต่จะมีพลังที่แข็งแกร่งในทิศทางที่หลากหลายเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พื้นฐานทางความคิดนี้สร้างขึ้นจากความคิดที่ว่าสถาบันมักจะเป็นระบบราชการและไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Peter, 2012)

2) สถาบันนิยมแนวทางเลือกอย่างเป็นเหตุผล (Rational Choice Institutionalism) ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผล (Rational Choice Theory) ที่อธิบายพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันผ่านการศึกษาวเคราะห์ในระดับปัจเจกบุคคล (Methodological Individualism) อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของปรัชญาสังคมศาสตร์แนวปฏิฐานนิยม (Positivism) ที่เฟื่องฟูในยุคพฤติกรรมศาสตร์ โดยพิจารณาว่าสถาบันมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลในรูปของข้อจำกัด (Constraints) ว่าอะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ และ โอกาส (Opportunities) ที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งในท้ายที่สุดนำมาสู่การสร้างผลลัพธ์ทางการเมืองและสังคม (Tsebelis, 1990, p.40) คุณสมบัติเด่นของสถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผลมี 4 ประการดังนี้ (Hall & Taylor, 2011, pp.944-946)

2.1) สถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผลมีสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวแสดงว่ามีชุดของความชอบหรือความพึงพอใจที่ตายตัว แสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จสูงสุดต่อความชอบหรือความพึงพอใจนั้น และแสดงพฤติกรรมในเชิงยุทธศาสตร์ที่มีการคาดคะเนอย่างยืดหยุ่น

2.2) สถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผลมองกระบวนการกำหนดนโยบายว่าเป็นชุดของการกระทำรวมกลุ่มหรือรวมหมู่ที่ตัวแสดงล้วนแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จสูงสุดต่อความชอบหรือความพึงพอใจของตน ภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติที่กำหนดโดยสถาบัน

2.3) สถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผลเน้นย้ำถึงบทบาทของการปฏิสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ในการกำหนดผลลัพธ์ กล่าวคือ ลำดับแรกเป็นการตั้งสมมติฐานว่าพฤติกรรมของตัวแสดงถูกผลักดันโดยการคิดคำนวณเชิงกลยุทธ์ ไม่ใช่พลังทางประวัติศาสตร์ที่ไม่มีตัวตน ลำดับต่อมาการคิดคำนวณดังกล่าวเป็นผลมาจากการคาดคะเนของตัวแสดงว่าตัวแสดงอื่นๆ มีแนวโน้มว่าจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ทั้งนี้สถาบันได้สร้างโครงสร้างของการปฏิสัมพันธ์ที่มีผลต่อขอบข่ายและลำดับของทางเลือก หรือการให้ข้อมูลและกลไกการบังคับใช้เพื่อลดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับพฤติกรรมในท่วงทำนองเดียวกันของตัวแสดงอื่นๆ ด้วยวิธีการนี้จะชักนำให้ตัวแสดงไปสู่การคิดคำนวณเฉพาะและเกิดผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีได้ หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ นักวิชาการสถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผลได้ใช้แนวทางการคิดคำนวณเพื่ออธิบายว่า สถาบันส่งผลต่อการกระทำของบุคคลอย่างไร

2.4) สถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุผลอธิบายถึงการเกิดของสถาบันว่าเกิดขึ้นมาจากการสร้างขึ้นของตัวแสดงเพื่อให้สถาบันใช้กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับที่มี

ขึ้นมาบังคับใช้ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ตัวแสดงทางการเมืองในท้ายที่สุด โดยการสร้างสถาบันนั้นเป็นข้อตกลงที่มาจากความสมัครใจของตัวแสดงทางการเมือง เนื่องจากเห็นประโยชน์หรือกำไรที่จะได้รับจากความร่วมมือกันหรือการแลกเปลี่ยนกัน

นักวิชาการที่มีชื่อเสียงอย่าง Peter (2012) กล่าวว่า แนวคิดสถาบันนิยมใหม่แนวทางเลือกอย่างเป็นทางการ (Rational Institutionalism) มีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการตัดสินใจของแต่ละบุคคลว่าขึ้นอยู่กับความสนใจของตนเองโดยใช้มาตรการที่มีเหตุผล จากแนวทางนี้ บุคคลมาที่สถาบันเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเองและเพื่อเพิ่มความสนใจสูงสุด สถาบันเป็นระบบของแรงจูงใจและกฎที่กำหนดทางเลือกของบุคคลที่ทำงานภายในพวกเขา นักสถาบันที่มีเหตุผลมองตรงกันข้ามกับนักสถาบันเชิงบรรทัดฐานที่เชื่อว่าสถาบันนั้นง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง

3) สถาบันนิยมแนวสังคมวิทยา (Sociological Institutionalism) หรือสถาบันนิยมเชิงบรรทัดฐาน (Normative Institutionalism) ถือกำเนิดขึ้นเพื่อตอบโต้การอธิบายของสถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นทางการเป็นเหตุผล โดยปฏิเสธการอธิบายว่ากำเนิดหรือการออกแบบสถาบันและกระบวนการดำเนินงานมาจากการคิดคำนวณอย่างเป็นทางการเป็นผลและอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปฏิบัติการกิจขององค์กรหรือหน่วยงานที่มีอยู่ แต่ให้พิจารณาการกำเนิดหรือการออกแบบสถาบันและกระบวนการดำเนินงานโดยเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวัฒนธรรม (Culturally-Specific Practice) (Hall, 2011, p.946) สถาบันนิยมแนวสังคมวิทยาจึงมุ่งเน้นศึกษาสถาบันในแง่มิติของกระบวนการรับรู้ของตัวแสดง โดยนิยามสถาบันในเชิงของวัฒนธรรม บรรทัดฐาน ค่านิยม ประเพณี ความคิดมากกว่าการศึกษาในมิติของประวัติศาสตร์หรือกลยุทธ์การคาดคะเนของตัวแสดงอย่างที่สถาบันนิยม 2 แนวที่กล่าวมาข้างต้น (บุญอริ ยีหิมะ, 2561, น.5-18)

ในขณะที่สถาบันนิยมแนวการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นทางการโดยใช้กรอบการวิเคราะห์ในระดับจุลภาคหรือระดับปัจเจกบุคคล (Methodological Individualism) แต่สถาบันนิยมแนวสังคมวิทยาเหมือนกับสถาบันนิยมแนวประวัติศาสตร์ที่อธิบายในระดับมหภาคหรือระดับองค์รวม (Methodological Holism) โดยเชื่อว่า วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมได้ส่งอิทธิพลต่อตัวสถาบันทางการเมืองด้วย ดังนั้น สถาบันนิยมแนวสังคมวิทยา ซึ่งก่อตัวมาจากทฤษฎีองค์การในสาขาสังคมวิทยาจึงเชื่อว่า สถาบันทางการเมืองเป็นผู้กำหนดการรับรู้ต่างๆ ของตัวแสดงทางการเมือง (Hall & Tay, 2011, p.17) อีกทั้งโครงสร้างของสถาบันที่เป็นทางการจำเป็นต้องเข้าใจว่าเป็นแหล่งรวมของมายาคติและพิธีกรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำงานของตัว

แสดงที่อยู่ในสถาบัน ถ้าเป็นระบบราชการก็คือ ตัวข้าราชการ ซึ่งไม่เพียงส่งผลว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่จะต้องทำแล้ว แต่ยังกำหนดความคิดของข้าราชการในการแสวงหาทางเลือกและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ว่าควรเป็นเช่นไร (Mayer & Rowan, 1977)

นอกจากนี้ Hall & Taylor (2011, pp.947-949) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของสถาบันนิยมแนวสังคมนิยมกับสถาบันนิยมแนวอื่นๆ ว่ามีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) สถาบันนิยมแนวสังคมนิยมมีมุมมองว่าสถาบันไม่ใช่เพียงแค่ชุดของกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานที่เป็นทางการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระบบของสัญลักษณ์ (Symbol System) ตัวบทกระบวนการรับรู้ (Cognitive Script) แม่แบบทางศีลธรรม (Moral Template) ซึ่งล้วนสร้างกรอบของความหมาย (Frame of Meaning) ที่ชี้นำแนวทางการกระทำของมนุษย์

2) สถาบันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลโดยสร้างตัวบทกระบวนการรับรู้ประเภทและตัวแบบสำหรับการกระทำที่จำเป็น การที่สถาบันมีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคลนั้นไม่ใช่แค่ระบุว่าปัจเจกบุคคลควรทำอะไร แต่ยังระบุให้ปัจเจกบุคคลเห็นว่าตนเองจะสามารถทำอะไรได้ในบริบทหนึ่งๆ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ปัจเจกบุคคลเป็นผู้ไม่มีเป้าหมายหรือขาดความเป็นเหตุเป็นผล เพียงแต่สิ่งที่ปัจเจกบุคคลเห็นในแง่ของการกระทำที่เป็นเหตุเป็นผล (Rational Action) นั้นก็เป็นสิ่งที่สังคมสร้างหรือกำหนดขึ้นมาแล้ว

ในส่วนของ Peter (2012) มีความเห็นว่า สถาบันนิยม เชิงบรรทัดฐาน (Normative Institutionalism) หรือสถาบันนิยมสังคมนิยม ให้เหตุผลว่าค่านิยม กิจวัตรประจำวัน และสัญลักษณ์กำหนดสถาบันด้วยการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับทฤษฎีองค์กรทางสังคมนิยม นักวิชาการบางคนได้ตั้งชื่อว่าสถาบันสังคมนิยม

ความสำคัญของค่านิยมในแนวทางเชิงบรรทัดฐานยังบ่งบอกถึงความสำคัญของค่านิยมในการเลือกนโยบายและการกำหนดนโยบายในสถาบันเหล่านี้ ค่านิยมอาจเป็นขั้นตอนหรือสาระสำคัญของค่านิยมเหล่านี้จะถูกโอนไปยังบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันเหล่านี้

แนวคิดสถาบันนิยมใหม่ (Institutionalism) ได้อธิบายว่าตัวแสดงหลักในกระบวนการกำหนดนโยบาย คือ ผู้มีอำนาจหน้าที่หลักของหน่วยงานของรัฐ โดยที่แนวคิดสถาบันนิยมดั้งเดิมมี

สมมติฐานว่าข้าราชการและหน่วยงานของรัฐจะใช้หลักการกำหนดนโยบายตามตัวแบบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Rational Decision-Making) ในขณะที่แนวคิดสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) อธิบายไว้แตกต่างออกไป โดยจะกล่าวถึงแรงจูงใจของข้าราชการในหน่วยงานของรัฐว่าอาจคิด-ตัดสินใจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานของตนเองมากกว่าการมุ่งแก้ปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนก็ได้ ดังนั้นแนวทางหรือวิธีการกำหนดนโยบาย ตลอดจนเนื้อหาของนโยบายที่เกิดขึ้นจากการกำหนดนโยบายตามแนวคิดสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) จึงอาจไม่เป็นไปตามหลักการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Rational Decision-Making)

2.4.2 ตัวแบบกลุ่มผลประโยชน์

การกำหนดนโยบายสาธารณะตามแนวคิดหรือตัวแบบกลุ่มมีความเชื่อว่านโยบายสาธารณะเป็นผลลัพธ์ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในระบบการเมืองแบบพหุสังคมประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มการเมืองจำนวนมาก กลุ่มเหล่านี้ทำหน้าที่เสมือนตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในการกำหนดนโยบายที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้อง ตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่างๆ (มยุรี อนุমানราชชน, 2556, น.72)

การที่จะนำตัวแบบหรือแนวคิดกลุ่มไปใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย มีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่ม นักวิชาการที่มีชื่อเสียงอย่าง Almond, Powell, Strom & Dalton (2006) ได้แบ่งรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับสถาบันทางการเมืองไว้ 3 รูปแบบคือ

1) ระบบความสัมพันธ์แบบพหุสัมพันธ์ (Pluralist Interest Group System) เป็นลักษณะที่ผลประโยชน์หนึ่งๆ ได้รับความสนใจและถูกผลักดันโดยกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มทำหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ในเรื่องนั้นๆ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะแข่งขันกันเองในกระบวนการนโยบายและการสร้างอิทธิพลต่อนโยบายหรือการตัดสินใจนโยบายของรัฐ รัฐแสดงบทบาทเป็นเพียงกรรมการที่จะตัดสินใจว่าจะต่อรองผลประโยชน์อย่างไร และผลประโยชน์ของกลุ่มไหนจะสำคัญมากน้อย และมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายเพียงใด โครงสร้างจะเป็นแบบหลวมๆ เน้นการกระจายอำนาจ มีการแยกกันชัดเจนระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับภาครัฐ ซึ่งประเทศที่มีระบบความสัมพันธ์แบบนี้ก็คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เป็นต้น

2) ระบบความสัมพันธ์แบบเป็นระบบ (Democratic Corporatist Interest Group System) เป็นระบบที่มีการจัดการผลประโยชน์ที่ชัดเจนกว่าแบบแรก มักจะมีกลุ่มผลประโยชน์ระดับสูงหลักๆ ในสังคมซึ่งมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจประสานงานกับสมาชิกโดยตรง โดยความเป็นสมาชิกมีลักษณะเชิงบังคับ เช่น กลุ่มวิชาชีพ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายอย่างเป็นระบบ โดยกลุ่มผลประโยชน์หลักๆ ในระบบความสัมพันธ์แบบนี้จะมีความสำคัญเท่าๆ กัน ในกระบวนการนโยบายโดยจะทำงานร่วมกับระบบราชการหรือพรรคการเมืองในฐานะหุ้นส่วนหรือผู้ร่วมงาน ประเทศที่มีระบบความสัมพันธ์แบบนี้มีค่านิยมที่เน้นการสร้างความเท่าเทียมผ่านนโยบายสาธารณะ เช่น ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ออสเตรีย เยอรมัน เป็นต้น

3) ระบบความสัมพันธ์แบบจำกัดหรือค้ำแคบ (Controlled Interest Group System) เป็นระบบที่กลุ่มผลประโยชน์มีจำนวนจำกัดและอยู่ในวงแคบ ถูกจำกัดพฤติกรรมและถูกควบคุมโดยรัฐบาลหรือตัวแทนรัฐบาล เพื่อบังคับให้กลุ่มผลประโยชน์นั้นสนับสนุนรัฐและควบคุมสังคม ซึ่งพบมากในประเทศคอมมิวนิสต์ พรรคการเมืองหลักจะแทรกซึมอยู่ในอนุของสังคมควบคุมกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์อย่างใกล้ชิด

Almond, Powell, Strom & Dalton (2006) ได้แบ่งกลุ่มผลประโยชน์ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) กลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ (Associational Groups) จะเป็นการรวมตัวกันจัดตั้งอย่างเป็นทางการมีสมาชิกที่แน่นอน และมีสำนักงาน เจ้าหน้าที่ และมีการติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กลุ่มเหล่านี้ เช่น สภาก่อการต้า สหภาพแรงงาน กลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการนี้มีกิจกรรมและแผนการเข้าไปมีบทบาทต่อกระบวนการนโยบายอย่างต่อเนื่อง เช่น การพยายามออกแถลงการณ์หรือแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมาย

2) กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ (Non-Associational Groups) เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีโครงสร้างการรวมตัวที่แน่นอน ไม่ได้มีการพบปะพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ แต่มีความรู้สึกร่วมกันเป็นพวกเดียวกันเพราะวางอยู่บนฐานผลประโยชน์อัตลักษณ์ของกลุ่ม ด้านเชื้อชาติ เขตภูมิภาค ศาสนา หรืออาชีพร่วมกันซึ่งผลประโยชน์ที่เรียกร้องมักจะเกี่ยวกับประเด็นทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

3) กลุ่มผลประโยชน์เชิงสถาบัน (Institutional Groups) ระบบราชการทั่วไปมีกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นสถาบันทางการเมืองดำรงอยู่ เช่น พรรคการเมือง กองทัพ กระทรวง กรม เป็นต้น ซึ่งทำหน้าที่เรียกร้องผลประโยชน์เพื่อคนในสังกัดหรือให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองกลุ่มหนึ่งหรือจัดให้มีหน่วยงานย่อยเพื่อดูแลผลประโยชน์ของกลุ่มเนื่องจากผลประโยชน์นั้น ๆ เป็นผลประโยชน์ของคนส่วนมากหรือเป็นผลประโยชน์ของผู้ที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ กลุ่มผลประโยชน์ประเภทนี้มีสูงมากในประเทศกำลังพัฒนาเพราะมีกลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งเป็นทางการเมืองน้อยทำให้กลุ่มผลประโยชน์ประเภทนี้มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูง

4) กลุ่มผลประโยชน์ที่ไร้บรรทัดฐาน (Anomic Groups) เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มอย่างกระตือรือร้นที่เกิดจากอารมณ์หรือความรู้สึกเผชิญกับปัญหา ความผิดหวัง ความไม่พอใจในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง คือ ไม่มีการวางแผน ไม่มีโครงสร้าง และไม่มีผู้นำที่ชัดเจน เพื่อแสดงปฏิกิริยาให้รัฐบาลหรือผู้มีอำนาจในทางการเมืองได้รับรู้ถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นชั่วคราว ไม่ยึดเยื้อ อาจเป็นการรวมตัวกันบนท้องถนน การรวมตัวนั้นเต็มไปด้วยความรู้สึกที่รุนแรงมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงซึ่งในประเทศอย่างฝรั่งเศสมีการรวมตัวในลักษณะนี้เป็นเรื่องปกติ

ตัวแบบกลุ่มที่นำมาใช้ในการศึกษาการกำหนดนโยบายเกี่ยวข้องกับประเด็นว่าใครเป็นผู้ริเริ่มมีส่วนผลักดันนโยบายนั้นอย่างไร ใครได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อทำการตัดสินใจกำหนดนโยบาย ทำไมไม่กำหนดนโยบาย ตามแนวคิดของ Bentley & Truman (1951 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556, น.64) กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการกำหนดนโยบายว่า กลุ่มผลประโยชน์คือกลุ่มคนที่มีแนวคิด พื้นฐานชีวิต ฐานะทางสังคมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันหรือมีอาชีพเดียวกัน สมาชิกมารวมตัวกันเป็นครั้งคราวหรือสม่ำเสมอ เพื่อเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก กลุ่มผลประโยชน์จะกลายเป็นกลุ่มกดดันหรือกลุ่มอิทธิพลเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มสถาบันทางการเมือง เพราะฉะนั้นตัวแบบกลุ่มจึงมองว่านโยบายสาธารณะเป็นผลมาจากบุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวเรียกร้องผลประโยชน์จากรัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์เป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการกำหนดนโยบาย ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นไปเพื่อสร้างอิทธิพลในการผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การเคลื่อนไหวของกลุ่มผลประโยชน์ตามแนวคิดของ บูมอริ ยีหมะ (2558) ได้กล่าวถึงช่องทางทางการสื่อสารหรือสร้างอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายว่ามี 2 ช่องทาง คือ

1) ช่องทางที่มีความชอบธรรมตามกรอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นแนวทางที่มีการยอมรับกันซึ่งมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การลือขบปี ซึ่งเป็นการโน้มน้าวใจผู้ที่มีอำนาจให้รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอของกลุ่มผลประโยชน์ การใช้เครือข่ายที่กลุ่มมี เช่น เครือข่ายเพื่อนที่จบการศึกษาจากสถาบันเดียวกันหรือกลุ่มทางสังคมที่มีการพบกันตัวต่อตัวกับผู้มีอำนาจการตัดสินใจ โยบายนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่จะสื่อสารปัญหาและความต้องการได้โดยตรง นอกจากนี้ก็ยังมี การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การใช้สื่อเหล่านี้จะสร้างแรงสนับสนุนหรือมติมหาชนให้แก่กลุ่มผลประโยชน์เพื่อเป็นแรงกดดันหรือผลักดันให้ผู้มีอำนาจรับรู้ ช่องทางการสื่อสารผ่านพรรคการเมืองก็มีตั้งแต่การบริจาคเงินสนับสนุนพรรค หรือการเข้าร่วมการประชุมพรรค หรือการยื่นข้อเสนอผ่านพรรคการเมือง พรรคการเมืองจึงได้แสดงบทบาทตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ อย่างเป็นทางการในระบบการเมืองด้วย รวมถึงการสื่อสารผ่านโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การชี้แจงในคณะกรรมการชุดต่างๆ ในสภา การสื่อสารผ่านโครงสร้างฝ่ายตุลาการ อาจเป็นการฟ้องร้องให้ศาลช่วยระงับหรือชะลอบางนโยบายซึ่งอาจช่วยสื่อสารถึงผู้มีอำนาจได้ และช่องทางระบบราชการ ซึ่งมีความสำคัญมากเพราะระบบราชการเป็นกลไกหลักในการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ให้แก่รัฐบาล หากบุคลากรในระบบราชการมีความเห็นอกเห็นใจกลุ่มผลประโยชน์แล้ว นโยบายสาธารณะต่างๆ ย่อมเอื้อให้กลุ่มผลประโยชน์ได้

2) ช่องทางที่มีลักษณะของการใช้กำลังข่มขู่ มักเป็นทางเลือกสุดท้ายที่กลุ่มผลประโยชน์เลือกใช้เมื่อเกิดความอัดอั้นตันใจ ไม่พอใจและหมดหนทางในการสื่อสารต่อผู้มีอำนาจซึ่งช่องทางนี้อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน และอีกช่องทางที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ คือ การให้สินบนหรือเอื้อประโยชน์บางอย่างแก่ข้าราชการ หรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ

แนวคิดการใช้ตัวแบบกลุ่มในการกำหนดนโยบายมีความเชื่อพื้นฐานว่านโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตที่สะท้อนคุณภาพของการดิ้นรนแข่งขันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม ตัวแบบนี้เป็นผลสืบต่อมาจากความคิดของ Truman & Bentley (1951) ที่เชื่อว่า หัวใจของการเมืองก็คือการต่อสู้แข่งขันกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม ที่จะมียุทธวิธีเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะ หน้าที่ของระบบการเมืองที่สำคัญที่สุดคือ การประสานความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม โดยการ (1) ตั้งกติกาการต่อสู้แข่งขันระหว่างกลุ่ม (2) แสวงหาช่องทางในการประนีประนอมและประสานคุณภาพระหว่างผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ (3) กำหนดช่องทางในข้อ 2 ในรูปแบบของนโยบายสาธารณะ และ (4) นำนโยบายสาธารณะในข้อ (3) ไปปฏิบัติ

Truman & Bentley (1951 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน, 2556, น.65) ได้กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการกำหนดนโยบายว่า คุณภาพของการตัดสินใจจะถูกกำหนดโดยอิทธิพลสัมพัทธ์ของแต่ละกลุ่ม กลุ่มที่มีอิทธิพลสัมพัทธ์สูงจะมีอำนาจในการกำหนดคุณภาพสูงตามไปด้วย อิทธิพลสัมพัทธ์นี้กำหนดโดยจำนวนสมาชิกในกลุ่ม ฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่ม ความเข้มแข็งในการจัดองค์กร ผู้นำกลุ่ม ความใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบาย และความสมัคสมานสามัคคีภายในกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในนโยบายสาธารณะจะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอิทธิพลสัมพัทธ์ของแต่ละกลุ่ม ผู้กำหนดนโยบายจะทำหน้าที่เสมือนกรรมการห้ามมวดยหมู่อายุขุมมือให้กับกลุ่มที่ชนะ และบันทึกความพ่ายแพ้ให้กับกลุ่มที่แพ้ประสานประโยชน์เหล่านี้ออกมาในรูปของนโยบายสาธารณะ แนวคิดกลุ่มผลประโยชน์ในการกำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวข้องกับสถาบันนิติบัญญัติมากกว่าระบบราชการ ซึ่งเป็นหน่วยงานสุดท้ายที่เป็นผู้กำหนดนโยบายซึ่งจะถูกกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ บังคับให้เกิดนโยบายเหล่านี้ การต่อสู้ระหว่างกลุ่มความสมดุลจะเกิดขึ้นจากอิทธิพลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่ตกลงประนีประนอม การเปลี่ยนแปลงอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ใดจะคาดได้ว่า จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อนโยบายที่เกี่ยวข้องนโยบายจะถูกเปลี่ยนแปลงไปสู่กลุ่มที่มีอิทธิพลมากกว่า ส่วนกลุ่มที่มีอิทธิพลน้อยก็จะเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์

2.4.3 ตัวแบบห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab)

ห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโลกเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การบริหารงานภาครัฐและกระบวนการกำหนดนโยบายแบบเดิมไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาและความท้าทายใหม่ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รัฐบาลทั่วโลกจึงจำเป็นต้องหาแนวทางการพัฒนานโยบายสาธารณะให้สามารถตอบโจทย์ความท้าทายใหม่ รวมถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และประชาชนผู้ให้บริการ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563, น.11) แนวคิดดังกล่าวได้แพร่หลายออกไปจนทำให้มีประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้นำแนวคิดห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) ไปปรับใช้และจัดตั้งในชื่อเรียกต่างๆ เช่น สหราชอาณาจักรจัดตั้ง Policy Lab เยอรมันนี้จัดตั้ง The Policy Lab Digital Work & Society สหภาพยุโรปจัดตั้ง Design Policy Lab เดนมาร์กจัดตั้ง MindLab ไต้หวันจัดตั้ง PDIS เป็นต้น ซึ่งทั่วโลกได้มีการจัดตั้งขึ้นแล้ว 65 แห่ง (Fuller & Lochard, 2016) นักวิชาการด้านนโยบายสาธารณะบาง

ท่าน ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำแนวคิดเรื่อง Policy lab ไว้อย่างน่าสนใจ เช่น Lloyd (2016) กล่าวว่า การนำแนวคิดห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) มาใช้ช่วยให้ภาครัฐสามารถพัฒนา นโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ดีขึ้น ในขณะที่ Kimbell (2015) ตั้งข้อสังเกตว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) มีส่วนช่วยผลักดันให้เกิด การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมในองค์กรภาครัฐให้ก้าวทันกับบริบทการเปลี่ยนแปลงจาก ภายนอกได้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนานโยบายสาธารณะผ่านห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) มีกระบวนการ สำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ (1) การวิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และดำเนินการร่วมกันระหว่างบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐและประชาชนผู้ใช้บริการหรือผู้ได้รับ ผลกระทบโดยตรงจากนโยบายนั้นๆ (2) การออกแบบและทดสอบมาตรการเชิงนโยบายร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนผู้รับบริการ อีกทั้งทำการทดลองใช้มาตรการเชิงนโยบายกับ กลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่จริง เพื่อให้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ามาตรการเหล่านั้นก่อให้เกิด ผลลัพธ์และผลกระทบตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย (แก้ปัญหา) ได้จริง ก่อนที่จะนำมาตราการเชิง นโยบายไปกำหนดเป็นนโยบายที่เป็นทางการ เพื่อขยายผลหรือนำไปปฏิบัติต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

พระมหามณเฑียร ชีรานนุโท (2534, น. 78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาของคณะ สงฆ์ไทย พ.ศ.2489-2530 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาที่รัฐกำหนดขึ้นตามความเห็นชอบของ คณะสงฆ์ ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2514 โดยมีหลักสูตรทั้งวิชาพระ ปริยัติธรรมและวิชาสามัญให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษา ซึ่งหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลจัดตั้งขึ้น โดย ขออนุญาตจากรัฐเป็นที่นิยมของพระภิกษุ สามเณรเป็นจำนวนมาก แต่คณะสงฆ์ไม่เห็นด้วยเพราะ หลักสูตรมีแต่วิชาสามัญล้วน ไม่มีวิชาฝ่ายพระธรรมวินัยเลย การดำเนินการจัดการศึกษาของคณะ สงฆ์สำหรับพระภิกษุ สามเณรพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคเป็นอย่างมากโดยเฉพาะระบบการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี ทั้งในด้านการบริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน และ การวัดผล รวมถึงในด้านคุณภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อันเป็นผลมาจากการไม่ได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจังจากรัฐหรือคณะสงฆ์

ภริสา ปราบริปู (2535, น. 62) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน มีความเห็นว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาการบริหารงาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุสำคัญของปัญหาการบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคคล งานบริหารธุรการและการเงิน และงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเกิดจากปัญหาทางการเงินและวัสดุอุปกรณ์ สาเหตุสำคัญของปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนเกิดจากปัญหาด้านวิธีการจัดการและคน และสาเหตุสำคัญของปัญหาการบริหารงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เกิดจากปัญหาเงินและคน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, น. 97-100) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สรุปผลการวิจัยได้ว่าสภาพปัญหาอุปสรรค ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ครูผู้สอนมีความรู้น้อยในวิชาที่สอน ครูไม่มีเวลา มีภาระมาก ไม่มีครูผู้สอนประจำ และสำหรับการวัดและประเมินผลมีเกณฑ์ที่เป็นลักษณะการวัดความจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ จึงควรจัดให้มีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่วัดได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติจริง ในด้านการบริหารควรมีการจัดประชุมให้มีมาตรฐานที่แน่นอน และแจ้งนโยบายการบริหารงานวิชาการเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

สุภาพร มากแจ้ง และสมพร มากแจ้ง (2542, น. 237) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการด้านการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ ผลการวิจัยสรุปว่า

1) สภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ สำนักเรียน โรงเรียน ครูและนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีมีจำนวนมากกว่านักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วุฒิการศึกษาของครูไม่สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้เพราะไม่มีข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้สอนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ อัตราส่วนของนักเรียนโดยภาพรวมเป็นที่น่าพึงพอใจ ไม่ถือว่าขาดแคลน ครูไม่มีวุฒิทางการสอนและวุฒิไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน

2) สถานภาพของผู้เรียน นักเรียนส่วนมากมีภูมิลำเนาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บิดามารดามีอาชีพเป็นเกษตรกร นักเรียนแผนกสามัญส่วนใหญ่เรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาและบาลีควบคู่กันไปด้วย นักเรียนส่วนใหญ่ขาดปัจจัยสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์การเรียน และไม่สะดวกในการเดินทางมาเรียน

3) สภาพการจัดการเรียนการสอนและวิธีการเรียนรู้ แผนกสามัญศึกษา ห้องสมุดไม่เพียงพอ ไม่มีหนังสือตำราให้ค้นคว้า ขาดห้องปฏิบัติการภาษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ส่วนแผนกธรรมและแผนกบาลี ผู้สอนส่วนใหญ่สอนด้วยวิธีการบรรยายและประเมินความเข้าใจของผู้เรียนด้วยวิธีถามตอบ เวลาเรียนเวลาสอบและข้อสอบเหมาะสมดี และเกณฑ์การวัดผลเหมาะสมดี

4) ความต้องการการศึกษาของคณะสงฆ์หลักสูตรปัจจุบันสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้เรียนแผนกสามัญศึกษาต้องการให้เพิ่มความรู้อีกเรื่องคอมพิวเตอร์ วิชาสามัญและภาษา นักเรียนแผนกธรรมต้องการให้เพิ่มวิชาความรู้ทางโลก ส่วนแผนกบาลีต้องการให้ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

สุภาพร มากแจ้ง (2548, น. 8) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศึกษากับการศึกษาของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาการจัดการศึกษาในระบบ เป็นการวิจัยกรณีศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดทำข้อเสนอและนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาโดยทั่วไป ผลการวิจัยสรุปว่า วัดจัดการศึกษาในระบบ 2 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาของสงฆ์กับโรงเรียนเอกชนการกุศล ซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ขณะที่โรงเรียนเอกชนการกุศลสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนการกุศลไม่ประสบปัญหาการจัดการศึกษาเนื่องจากอยู่ในการดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการประกันคุณภาพทางการศึกษาตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ถูกจัดประเภทเป็นการศึกษาสงฆ์ในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการไม่ทัดเทียมกับสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาระดับเดียวกัน ด้วยความขาดแคลนทุกด้าน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือเจ้าอาวาสต้องใช้ความสามารถอย่างสูงยิ่งในการบริหารจัดการและการระดมทรัพยากร ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของโรงเรียน

แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบของวัดและพระสงฆ์ในระดับนโยบายนั้นประกอบด้วยด้านรูปแบบสนับสนุนให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับสงฆ์ในความดูแลของคณะสงฆ์ร่วมกับคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานตามเขตพื้นที่การศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนการกุศลเพื่อเข้าสู่ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ กำหนดให้ผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท เป็นบุคลากรวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา เพื่อพัฒนามาตรฐานทางวิชาการและมาตรฐานทางด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นแบบเดียวกับโรงเรียนเอกชนการกุศล โดยให้มีฆราวาสและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียม โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทอื่นๆ ข้อเสนอแนะระดับการปฏิบัติในด้านรูปแบบการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการนั้น ได้แก่ สร้างเครือข่ายโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่เดียวกันทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนของวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านต่างๆ อาทิ วิธีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน วิธีการบูรณาการศาสนากับการศึกษา วิธีการบริหารจัดการ ตลอดจนวิธีการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานทางวิชาการอื่น เพื่อระดมทรัพยากรทางวิชาการ ส่วนด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ได้แก่ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลยุทธ์การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร และการแก้ปัญหาความขาดแคลนที่โรงเรียนแต่ละแห่ง ดำเนินการประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างให้โรงเรียนอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อระดมทรัพยากรการบริหารจัดการ

บัญชา ยุทธนาคุณุฉินท์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา สรุปผลการวิจัยได้ว่า สภาพการพัฒนาศาสนทายาทในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่นเป็นการพัฒนาในลักษณะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบพิเศษมี 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลีและแผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปตามนโยบายรัฐ และมหาเถรสมาคม มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการคอยกำกับดูแล ด้านหลักสูตรด้านการวัดผลประเมินผล และการจัดสรรงบประมาณ ส่วนการบริหารจัดการให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ปัญหาในการจัดการศึกษาพบว่าแนวนโยบายการจัดการศึกษายังขาดการวางแผนร่วมกัน การจัดกระบวนการเรียนการสอนยังขาดความเข้าใจ ในการนำทฤษฎีการศึกษา และทฤษฎีจิตวิทยาใช้ในการสร้างแรงจูงใจ สร้างความมุ่งมั่นที่จะศึกษาให้สำเร็จ การศึกษาแผนกธรรม และแผนกบาลี เป็นการศึกษาเฉพาะทางยังไม่บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้ศาสนทายาทเกิดการเรียนรู้และประพฤติตนตามหลักศีลาจารวัตร และ

การพัฒนาบุคลิกภาพยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่สังคมจะยอมรับได้จึงได้เสนอแนวทางพัฒนาใหม่ตามกระบวนการ PTCC Model มองผ่านระบบการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2553

อินตา ศิริวรรณ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย สรุปผลการวิจัยได้ว่า ต้นแบบการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ขึ้นอยู่กับงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผนงบประมาณ สรรหางบประมาณหลากหลายช่องทาง และประชุมการใช้จ่ายงบประมาณเดือนละ 1 ครั้ง จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จัดตั้งบุคลากรตามความรู้ความสามารถ และดำเนินตามระเบียบราชการ ผู้บริหารมีหลักพุทธธรรมตั้งเป้าหมายตามนโยบายของโรงเรียน และกระตุ้นความต้องการผ่านสิ่งล่อใจ

รูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้นแบบของคณะสงฆ์ไทยประกอบด้วย การบริหารตน บริหารคน และบริหารงานอย่างมีเป้าหมาย ปรับทัศนคติของตนเองและทัศนคติของผู้ร่วมงาน จัดตั้งเครือข่ายการทำงานพัฒนาบุคลากรให้ตรงตามความสามารถและวางแผนการบริหารงานทั้งสี่ด้านร่วมกันผ่าน PS-GANPPI MODEL

ศุภวิวัฒน์ แก้วอินทร์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านโครงสร้างองค์กรยังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดีและมีโครงสร้างการบริหารงานที่ไม่สอดคล้องทันต่อสถานการณ์ยุคโลกาภิวัตน์ขาดการอำนวยความสะดวกต่อการบริหารงาน ไม่มีระเบียบแบบแผนที่เอื้อต่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ด้านบุคลากรส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในสภาพสังคมปัจจุบัน ขาดความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ เนื่องจากยังไม่ได้รับการบรรจุเป็นพนักงานของรัฐที่มั่นคงและที่สำคัญบุคลากรสอนไม่ตรงกับสายวิชาชีพของตนเอง ด้านเทคโนโลยีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการจึงทำให้งานในระบบเทคโนโลยียังไม่ดีเทียบกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านระบบไอทีในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนอย่างมีระบบ และด้าน

วัฒนธรรมองค์กรนั้น วัฒนธรรมองค์กรยังไม่มีระบบการยกย่องและส่งเสริมคนเก่ง คนดีมีคุณธรรม ให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ยังขาดระบบการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ขาดการอบรมให้เรียนรู้เกี่ยวกับการเสียสละและการปลูกจิตอาสาพัฒนา

2) สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านโครงสร้างองค์กรมีปัญหการบริหารจัดการที่มีศักยภาพไม่ทันต่อยุคสมัยใหม่ เป็นโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการที่เป็นองค์กรแห่งความเข้มแข็งสู่ความเป็นเลิศ ด้านบุคลากรมีปัญหาคะลากรสมองไหลมีการเปลี่ยนบุคลากรบ่อยเนื่องจากมีการลาออกเพื่อไปทำงานในหน่วยงานที่มีความมั่นคงและมีรายได้สูงกว่า ด้านเทคโนโลยีมีปัญหาบุคลากรขาดความเชี่ยวชาญทักษะในการสอน เพราะขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีงบประมาณน้อยในด้านการพัฒนาระบบไอที ด้านวัฒนธรรมองค์กรขาดการส่งเสริมในด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสม ควรมีการปรับทัศนคติให้เหมาะสมตามกาลสมัยที่สมควร

สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารราชการ ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนระดับ โครงสร้างของ ผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันทั้งระบบทั่วประเทศ มีการประสานความร่วมมือและ แนวทางการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเพื่อความเป็นเอกภาพและเป็นการพัฒนาเครือข่ายที่ยั่งยืนและ มั่นคง ผู้จัดการ/เจ้าอาวาสวัด ควรตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อ การให้การสนับสนุนการศึกษาแก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ในปกครองของตน อันเป็นการสืบทอดไว้ซึ่งพระศาสนา ควรเสนอเพิ่ม งบประมาณในส่วนสื่อเทคโนโลยีให้ทันสมัยต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ เรียนการสอนของสถานศึกษา

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ภาครัฐควรมีการจัดงบประมาณให้เพียงพอต่อความ ต้องการในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ส่งเสริมให้ คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ดี โดยยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณ สนับสนุน ส่งเสริมครูในการ อบรมเทคนิคใหม่ให้ทันสมัยต่อการจัดการเรียนการสอนและสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับ พระภิกษุ สามเณร ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในการครองสมณเพศและเรียนเก่ง

3) ด้านการบริหารบุคคล ภาครัฐควรมีการบรรจุตำแหน่งครูให้แก่บุคลากรทางการศึกษา ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพและความ

เจริญก้าวหน้าในอาชีพพร้อมทั้งได้รับสวัสดิการต่างๆ เหมือนหน่วยงานอื่นๆ ควรบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ธุรการมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว และเป็นการลดภาระครูทำให้ครูมีเวลาเต็มที่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสรรครูที่มีวุฒิตรงกับสาขาของวิชาที่ทำหน้าที่สอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นแก่ผู้เรียน มีงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ ที่สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในด้านการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมกับภาครัฐและเอกชนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาบริบทต่อสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน ให้มีบรรยากาศที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและตระหนักถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ทุกรูปแบบ เพื่อให้ชุมชน เอกชน ภาครัฐ ได้ทราบถึงแนวนโยบาย และผลงานและด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

พระมหาพิชิต ฐมมวิชิโต (คุลยลา) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษายังขาดประสิทธิภาพทั้งด้านธุรการ การเงินการบัญชี การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ ครูผู้สอนขาดทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูไม่เพียงพอมีภาระในการสอนมาก หลักสูตรไม่ชัดเจน บุคลากรส่วนมากมีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมาย มีระบบการตรวจสอบภายใน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบตรวจสอบภายใน ด้านการบริหารงานบุคคล บุคลากรมีภาระหน้าที่การทำงานหลายอย่าง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเอาใจใส่ ขาดการพัฒนาบุคลากร การคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาเน้นพรรคพวกมากกว่าเน้นผู้มีความรู้ความสามารถ มีการเอื้อพวกพ้องกันเอง ไม่เน้นผลงาน

พระวิโรจน์ หลวงสิทธิ์ (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหากฎหมายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พ.ศ.2562 โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาวิเคราะห์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วิเคราะห์การบริหารงานบุคคล วิเคราะห์งบประมาณ และศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ได้ประกาศใช้โดยที่ไม่มีนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจน เนื้อหาของพระราชบัญญัติได้วางกรอบไว้เพียงกว้างๆ ไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน ต้องมีการออกกฎหมายประกอบพระราชบัญญัติให้เหมาะสมจึงจะสามารถบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ได้

ด้านงบประมาณพระราชบัญญัติได้กำหนดงบประมาณการจัดการศึกษาไว้เป็นงบอุดหนุนที่จัดให้ตามรายหัวของนักเรียนทำให้ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดเรื่องการจัดสรรงบประมาณแบบแยกหมวดหมู่ไว้ในกฎหมาย

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษากระบวนการนโยบาย คือ การก่อตัวของประเด็นปัญหา การผลักดันวาระนโยบาย และการกำหนดนโยบายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การก่อตัวของประเด็นปัญหาใช้ทฤษฎีของ Truman & Bentley (1951 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน 2556, น.64) เรื่องการเรียกร้องนโยบายของกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่แสดงออกเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

2) การผลักดันวาระนโยบายใช้ทฤษฎีของ Kingdon (1984) เรื่องการใช้พลังผลักดัน 3 กระแส คือ กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแสนโยบาย ศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะทำให้ประเด็นปัญหาถูกรับไปกำหนดนโยบาย

3) การกำหนดนโยบายใช้ทฤษฎีเชิงสถาบันของ Peter (2012) ที่อธิบายการตัดสินใจนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานราชการ ศึกษาความสอดคล้องและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และเนื้อหาสาระของนโยบายตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการก่อตัวของประเด็นนโยบายและกระบวนการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เก็บข้อมูลการมีส่วนร่วมของบรรดาผู้ที่มีบทบาทหลักในกระบวนการดังกล่าว เพื่อศึกษาที่มาของประเด็นนโยบาย และกระบวนการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 เพื่อตอบคำถามวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยภาคส่วนที่มีบทบาทและผู้ที่ได้รับผลกระทบในกระบวนการนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักการก่อตัวของประเด็นปัญหาและการผลักดันวาระนโยบาย

- 1) ประธานกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 1 รูป
- 2) ประธานและรองประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 13 รูป
- 3) เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 1 คน
- 4) ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 2 รูป/คน
- 5) เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรม จำนวน 2 คน
- 6) ตัวแทนสมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 1 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักการกำหนดนโยบาย

- 1) ประธานกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 1 รูป
- 2) ประธานและรองประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 8 รูป
- 3) ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 คน
- 4) ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 คน

3.3 แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

- 1) เอกสารรายงานการประชุมของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 2) เอกสารคำสั่ง เอกสารประกอบและรายงานการประชุมของศูนย์ประสานงานกลาง ประชานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย
- 3) เอกสารคำสั่ง มติ และรายงานการประชุมคณะกรรมการมหาเถรสมาคม
- 4) รายงานข่าวหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ เกี่ยวกับกระบวนการผลักดันพระราชบัญญัติ
- 5) เอกสารที่เกี่ยวข้องของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- 6) เอกสารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ..
- 7) รายงานการพิจารณาพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- 8) เอกสารการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการวิจัยเอกสาร

3.5 การเก็บข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารเพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 โดยรวบรวมเอกสารที่

เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำพระราชบัญญัติ พร้อมกับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์การมีบทบาทในการเข้าร่วมกระบวนการจัดทำพระราชบัญญัติและประเด็นปัญหาที่เป็นปัจจัยในการผลักดันพระราชบัญญัติจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัย และศึกษาว่ากระบวนการระบุประเด็นปัญหาและการกำหนดวาระนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันหรือไม่

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary) และการสัมภาษณ์ (Interview) จะใช้แนวคิด ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลการก่อตัวของประเด็นปัญหาใช้ทฤษฎีของ Truman & Bentley (1951 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชธน, 2556, น.64) เรื่องการเรียกร้องนโยบายของกลุ่มผลประโยชน์ การวิเคราะห์ข้อมูลการผลักดันวาระนโยบายใช้ทฤษฎีของ Kingdon (1984) เรื่องการใช้พลังผลักดัน 3 กระแส คือ กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแสนโยบาย การวิเคราะห์การกำหนดนโยบายจะใช้ทฤษฎีเชิงสถาบันของ Peter (2012) ที่อธิบายการตัดสินใจนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานราชการมากกว่าการแก้ไขปัญหาของประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลการกำหนดนโยบาย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งตอบคำถามวิจัยว่า กระบวนการผลักดันนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีที่มาที่ไปอย่างไร มีใครหรือองค์กรใดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทอย่างไร มีแรงจูงใจ แรงผลักดันอะไรบ้าง และส่งผลต่อการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 อย่างไร รวมทั้งต้องการศึกษาความเชื่อมโยงสอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาสาธารณะในกระบวนการผลักดันนโยบายกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาโดยเริ่มจากสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี พัฒนาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก่อนที่จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการผลักดัน ขกร่างและตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ตามลำดับ

4.1 การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และ แผนกบาลี

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ในประเทศไทยเดิมเป็นการสอนด้วยภาษาบาลี การเรียนการสอนใช้วิธีการท่องจำและการสอบปากเปล่า การสอนพระปริยัติธรรม แบบบาลีกำหนดระดับการศึกษาไว้ 3 ชั้น คือ ชั้นบาลีเปรียญตรี ชั้นบาลีเปรียญโท และชั้นบาลีเปรียญเอก ในภายหลังจึงได้ให้มีการสอบเป็นแบบเขียนตอบ และกำหนดระดับการศึกษาเป็น ประโยค 1 ถึงประโยค 9

ในสมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสมีดำริที่จะให้มีการสอนพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทยให้กับภิกษุ สามเณร จึงได้จัดการศึกษาขึ้นใน พ.ศ.2435 มีหลักสูตรที่ประกอบไปด้วยความรู้เรื่อง หลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย และการฝึกแต่งแก้กระทู้ธรรม เมื่อการศึกษามีความเจริญมากขึ้นจึงได้กำหนดหลักสูตร “องค์สามเณรธรรม” ขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน ภายหลังปรับเป็น “องค์นักธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณรชั้นนวกะ” (คือผู้บวชใหม่) ทั่วไป เมื่อ ปี พ.ศ.2454 มีการจัดสอบที่ส่วนกลางโดยใช้สถานที่ วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร และวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร ครั้งแรกมีวิชาที่ต้องสอบ 3 วิชา คือ ธรรมวิภาค ในนวโกวาท แต่งความแก้กระทู้ธรรม และแปลภาษามคธ

เฉพาะท้องถิ่นในอรรถกถาธรรมบท ต่อมามีการปรับปรุงหลักสูตร ในปี พ.ศ.2455 ให้เหมาะกับ ภิภษและสามเณรทั่วไป และในสมัยพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราดิวิวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราช เจ้า ได้ทรงก่อตั้งหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้น เรียกว่า “ธรรมศึกษา” ได้เปิดสอบครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2472 แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแผนกธรรม

การศึกษาพระปริยัติธรรมจึงเป็นการสอนวิชาพระพุทธศาสนา 2 แผนก คือ แผนกบาลี และ แผนกธรรม ซึ่งต่อมาได้มีการออกระเบียบการคณะสงฆ์ว่าด้วยการจัดศาสนศึกษา พ.ศ.2484 เพื่อ กำหนดระเบียบแบบแผนการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งการศึกษาธรรม และบาลี โดยกำหนดให้ กรมการศาสนาจัดสรรงบประมาณปกติสำหรับบำรุงการศาสนศึกษา โดยตั้งจากเงินศาสนสมบัติ กลาง หรือกำหนดให้จ่ายบำรุงการศาสนศึกษาแก่สำนักศึกษา ต่อมาได้มีระเบียบองค์การศึกษา ว่า ด้วยการจัดศาสนศึกษา พ.ศ.2491 และฉบับ พ.ศ.2494

ปัจจุบัน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีเป็นไปตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 รวมทั้ง ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี พ.ศ.2555 โครงสร้างการดำเนินงานมีสำนักแม่กองธรรมสนามหลวง และสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นหน่วยงานสนองงานแม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวง โรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแต่ละแห่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารสูงสุด เรียกว่า เจ้าสำนักเรียน หรือ เจ้าสำนักศาสนศึกษา และมีอาจารย์ใหญ่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง มีครูสอนพระปริยัติธรรม คือ พระภิกษุ สามเณร หรือคฤหัสถ์ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หลักในการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่างๆ ในสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษา โดยให้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของรัฐ (ระเบียบ มหาเถรสมาคม) การบริหารและการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสำนักเรียนจะมีความเป็น อิสระไม่ขึ้นตรงต่อกองบาลีสนามหลวง และกองธรรมสนามหลวง แต่จะมีความสัมพันธ์กัน โดย ผ่านการสอบโดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงานและช่วยอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการสอบ การจัดการศึกษาดังกล่าวจึงมีลักษณะที่เป็นเพียงการ เตรียมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณรเพื่อใช้ในการสอบเท่านั้น (สมชาย ไมตรี, 2539, น.31-32)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีเป็นการจัดการศึกษาที่มีพระสงฆ์ การเป็นผู้ดำเนินการและพัฒนาการศึกษาให้มีความสอดคล้องตาม พระราชบัญญัติ และกฎระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่เข้ามาบรรพชา อุปสมบทให้

ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างบุคลากร คือพระภิกษุสามเณร ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาในอนาคต เพราะฉะนั้นพระสังฆาธิการจึงมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี พบว่ามีปัญหาโดยปรากฏเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณชนมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2538 ดังที่มีการประชุมสัมมนาเจ้าคณะภาคซึ่งเป็นพระสังฆาธิการ ในการประชุม ได้มีการนำเสนอว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีปัญหาและอุปสรรคเนื่องจากจำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง บางแห่งแทบจะหาผู้เรียนไม่ได้เพราะผู้บวชน้อยลง หรือพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่มุ่งสนใจเรียนทางโลก ประกอบกับทั้งครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษาแผนกธรรม และแผนกบาลี เพราะไม่เห็นความสำคัญในการนำไปใช้ประโยชน์หลังลาสิกขา (กรมการศาสนา, 2542, น.9) จากข้อสรุปดังกล่าวทำให้เห็นสภาพความชบเซาของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ได้รับความนิยมและผู้เรียนเห็นว่าเป็นประโยชน์กับตนเองมากกว่า

สอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับสภาพปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในช่วงปี พ.ศ. 2553 ที่พบว่า หลักสูตรการจัดการศึกษายังคงมีความล้าสมัย ยังคงใช้วิธีการเรียนการสอนแบบท่องจำและการแปล ไม่ค่อยมีการสอนประยุกต์ใช้ภาษาบาลีนอกจากนี้ขาดการวิเคราะห์การเรียนการสอนในส่วนภูมิภาคมีครูผู้สอนไม่เพียงพอ ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคการสอน การวัดและประเมินผลเน้นการวัดความจำมากกว่าความเข้าใจและการวิเคราะห์ การบริหารจัดการมีปัญหาเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้ขาดวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการจัดการสอนของสำนักเรียนไม่ต่อเนื่องเพราะขึ้นอยู่กับภารกิจของเจ้าสำนักเรียน (พระเทพดิลก (ระแบบ), 2553, น.65) ในขณะที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ก็ประสบกับปัญหาหลายอย่างเช่นเดียวกัน อาทิเช่น ในด้านผู้เรียนมีจำนวนผู้ที่เข้ามาบวชเรียนน้อยลง อีกทั้งการบริหารจัดการศึกษาไม่มีความชัดเจน เช่น เรื่องการบริหารบุคคล การเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ นอกจากนั้น บุคลากรในสำนัก เรียนไม่พร้อมคือ อาจารย์ผู้สอนหนังสือแต่ละชั้นประโยค ไม่มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในวิชาที่ตนสอนให้มีความทันสมัย และไม่มีการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษาให้มีความชัดเจนเป็นต้น (พระปลัดสัมฤทธิ์ เทวธมฺโม [เบจิตตั้ง], 2553, น.379)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่ในปี พ.ศ.2538 เกิดจากภาวะชบเซาไม่มีผู้นิยมเรียน เนื่องจากการศึกษาพระ

ปรียัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดขึ้นซึ่งผู้เรียนมีความเห็นว่าเป็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์กับตนมากกว่า ประกอบกับเกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน งบประมาณไม่เพียงพอ และปัญหาด้านบุคลากร ทำให้พระสังฆาธิการซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนำเสนอปัญหาในที่ประชุมสัมมนาของพระสังฆาธิการเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

4.2 พัฒนาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ในที่นี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งช่วงเวลาการพัฒนาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ออกเป็น 3 ช่วงคือ (1) การศึกษาของคณะสงฆ์ ก่อนปี พ.ศ.2514 (2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระหว่าง พ.ศ.2514-2545 (3) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2545-2556

4.2.1 การศึกษาของคณะสงฆ์ ก่อนปี พ.ศ.2514

บทบาทของพุทธศาสนาที่มีต่อการศึกษาในประเทศไทยพบว่ามีการใช้วัดเป็นสถานศึกษามาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ตลอดจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในอดีตการรับคนเข้าทำงานของประเทศไทยจะพิจารณาคนที่เคยบวชเรียนมาก่อนเพราะว่าได้รับการอบรมกล่อมเกลามาแล้ว นอกจากนี้การเรียนการสอนภาษาไทยก็จะมีเรียนกันที่วัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สอน การศึกษาของคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อสังคมไทย วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา โดยมีพระภิกษุเป็นครูผู้สอนและจัดการศึกษา วัดกับบ้านมีความสัมพันธ์เป็นอันดี วัดจึงเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้การศึกษาแก่ชุมชน ชำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม (พิชชาวริน ชนะคุ้ม, 2554, น.1)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เกิดขึ้นมาภายหลังจากการจัดการศึกษาของสงฆ์ในแบบพระปริยัติธรรมแผนกธรรม พระปริยัติธรรมแผนกบาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งที่ดำเนินการจัดการศึกษาอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นการจัดการศึกษาแบบสมัยใหม่ที่ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อได้มีการสถาปนามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2432 แรกเริ่มได้จัดการศึกษาในวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร โดยเรียกชื่อว่า มหาธาตุวิทยาลัย และในปี พ.ศ.2436 ได้สถาปนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต่อมาเมื่อการศึกษามีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้น

เรียกว่าโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้เรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าเรียน เมื่อมีความแพร่หลายมากขึ้นคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกชื่อโรงเรียนแห่งนี้ว่าโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับโดยสังฆมนตรี

จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ให้โรงเรียนนี้เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อสอบได้แล้วจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ (กฎกระทรวง หนุมาก, 2550, น. 41) ทำให้มีพระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนเป็นจำนวนมากจึงมีการขยายไปสู่ต่างจังหวัดซึ่งเป็นเหตุให้คณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวม และบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวม และบาลีเสีย เนื่องจากภิกษุและสามเณรมีความรู้ดีว่าเป็นการศึกษาที่ไม่พึงปรารถนาสำหรับตน สถานการณ์ดังกล่าวเห็นได้จากจำนวนผู้เรียนลดน้อยลง ดังที่ ในปี พ.ศ.2512 จำนวนภิกษุและสามเณรทั่วประเทศ มีประมาณ 280,000 รูป เรียนนักธรรม บาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมกันมีทั้งหมด 231,730 รูป การศึกษาพระปริยัติธรรมก็เหี่ยวแห้งซบเซาลงโดยลำดับ อัตราส่วนนักเรียนพระปริยัติธรรมลดน้อยลงทั้งที่จำนวนพระภิกษุสามเณรเพิ่มมากขึ้น สำนักเรียนบาลีก็มีจำนวนลดลงด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้าม การศึกษาผู้ใหญ่สำหรับภิกษุและสามเณรซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดดำเนินงานมีภิกษุและสามเณรเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก (พระราชวรมุณี [ประยูรค์ ปยุตโต], 2529, น.45)

การศึกษาผู้ใหญ่สำหรับภิกษุและสามเณรจึงเป็นการศึกษาที่ไม่พึงปรารถนาและเป็นปัญหาหนักใจสำหรับคณะสงฆ์ เพราะเรียนแต่วิชาทางโลกล้วนๆ ไม่มีวิชาทางธรรมวินัยเลย แต่ทางคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาทางโลกอยู่ (พระราชวรมุณี [ประยูรค์ ปยุตโต], 2529, น.143) ทำให้ในปี พ.ศ.2507 จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่โดยกำหนดให้เรียน วิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่า “บาลีศึกษา สามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษา” พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเสียด และกำหนดให้พระภิกษุและสามเณรเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ (พระมหาวิฑูร ธรรมโชโต [แสงอินทร์], 2561, น.73) แต่ปรากฏว่ามีผู้เข้าเรียนน้อยมากเพราะภิกษุและสามเณรต้องการที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการด้วย ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนจึงได้เข้าชื่อเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัด

ซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และบางส่วนเข้าเรียน โรงเรียนผู้ใหญ่ (ภวนัฐศรี หนุมาน, 2550, น.41)

เมื่อพิจารณานโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นซึ่งเป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนสำคัญ และเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักในการจัดตั้งสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษา ดังปรากฏว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะที่ 2 (2507-2509) ซึ่งกล่าวถึงการสำรวจความจำเป็นในการวางแผนกำลังคนเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1) แผนพัฒนาฉบับนี้จึงมีจุดเน้นทางการศึกษาที่ต้องการผลิตกำลังคนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ดังความว่า

ความต้องการในด้านกำลังคนที่จะใช้ในทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะ 15 ปีข้างหน้า (2509-2524) จะเน้นหนักไปในด้านความต้องการนักเรียนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอาชีวศึกษา ซึ่งจำเป็นจะต้องปรับปรุงทั้งคุณภาพและปริมาณ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ต่อมานโยบายของรัฐบาลตามแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2510-2514) ได้เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเป็นแผนพัฒนาฉบับแรกที่บรรจุนโยบายทางด้านสังคมโดยเน้นขยายบริการทางการศึกษาและการสาธารณสุข (ปิยากร หวังมหาวร, 2546, น.93) แผนฉบับนี้ได้กล่าวถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษา ความว่า

อัตราส่วนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษาามีเพียงร้อยละ 6 ซึ่งทำให้เห็นชัดว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไม่มีโอกาสศึกษาต่อหลังจากการศึกษาภาคบังคับ และเมื่อจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศมีน้อยก็จะส่งผลกระทบต่อการผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูงซึ่งประเทศกำลังขาดแคลนเป็นอย่างมาก (ปิยากร หวังมหาวร, 2546, น.93)

จากข้อสังเกตดังกล่าวทำให้เห็นว่าประเทศไทยมีนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมในอัตราส่วนที่น้อยซึ่งไม่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาประเทศจึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากนักเรียนมีความขาดแคลนทุนทรัพย์ ในแผนฉบับนี้จึงมีแนวทางในการเพิ่มจำนวน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาด

ผู้ปกครองดูแล โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2510-2514 นโยบายของ รัฐในช่วงระยะเวลานี้จึงต้องการเพิ่มจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา และให้โอกาสสำหรับ นักเรียนที่ด้อยโอกาสได้ศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการ ของพระภิกษุสามเณรที่ต้องการให้มีสถานศึกษาของคณะสงฆ์ที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นโอกาสในอนาคตที่จะได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

การเกิดขึ้นของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2514 ในระยะเวลาต่อมาจึงเป็นไปเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุ สามเณร และความเห็นชอบของคณะสงฆ์ที่เห็นความจำเป็นที่จะให้การศึกษาของสงฆ์ในแผนก ธรรม และแผนกบาลี สามารถที่จะยังคงมีอยู่ต่อไป เนื่องจากสถานการณ์ของการศึกษาของสงฆ์ใน ขณะนั้น มีจำนวนผู้เข้าเรียนน้อยลง และเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการขยายโอกาส ทางการศึกษา ในเวลาต่อมาจึงทำให้พระภิกษุและสามเณรที่มีความต้องการที่จะให้มีโรงเรียน สำหรับการศึกษามัธยมศึกษาของคณะสงฆ์ได้เรียกร้องโดยผ่านทางนักการเมือง ดังที่มีหลักฐาน ปรากฏว่า นายอชุต ฝ้ายคุณวงศ์ สมาชิกผู้แทนราษฎรจากจังหวัดมหาสารคามได้ยื่นเรื่องขอให้ กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่โรงเรียนของพระภิกษุสามเณร ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเรื่องมายังกรมการศาสนา ซึ่งกองศาสนศึกษา มีหน้าที่ในเรื่องนี้ โดยตรง ได้มีการประชุมพิจารณากันในระดับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของกรมการศาสนาและต่างกรม ลง ความเห็นว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณรให้ได้เรียนทั้งวิชาธรรม และวิชาสามัญควบคู่กันไปโดยไม่ต้องมีการสอบสมทบ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สอบเอง การดำเนินการได้มีการตั้งคณะกรรมการ โดยมี อธิบดีกรมวิชาการ เป็นประธาน ผู้แทนมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้แทนมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้แทนกรมการศาสนา เป็นคณะกรรมการ ยกร่างระเบียบหลักสูตร วิธีการวัดผล ในระดับชั้น ป.7, ม.ศ.3 และ ม.ศ.5 และได้ประกาศใช้ระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2514 ให้โรงเรียนนี้ สังกัดกรมการศาสนา (นุศรา โอราภาสละ, 2531, น.18) ตามระเบียบนี้ได้กำหนดขั้นตอนการจัดตั้ง โรงเรียนโดยให้เจ้าสำนักเรียนวัดที่มีการศึกษาพระปริยัติธรรม หรือสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ เสนอรายงานการจัดตั้งต่อกรมการศาสนา และขอความเห็นชอบจากประธานสภาการศึกษาของสงฆ์ และเสนอขอรับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ปรากฏตามพระปรารภของสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ที่ได้ทำหนังสือบันทึกข้อความถึงอธิบดีกรมการ ศาสนา มีความว่า

ทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรมจำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก [จวน อุฏฐายีมหาเถระ], 2514)

จากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่มีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการศึกษาของสงฆ์โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีความเจริญก้าวหน้าสอดคล้องกับยุคสมัยเหมาะสมกับเวลาและสภาพสังคม เพื่อเพิ่มเติมความรู้แก่พระภิกษุและสามเณรในการบำเพ็ญศาสนกิจและเพิ่มพูนความรู้ศาสนธรรมแก่คฤหัสถ์ให้เจริญทั่วถึง และเป็นปัจจัยให้เกิดความเจริญด้านสัมมาปฏิบัติตามความต้องการของพระศาสนาและประเทศชาติ

พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตฺโต) ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษาของสงฆ์ ได้มีวินิจฉัยถึงความมุ่งหมายของการก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในช่วงแรกตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าเป็นการตอบสนองความต้องการของพระภิกษุและสามเณรที่ต้องการเรียนเพื่อให้ได้ประกาศนียบัตรที่จะใช้เป็นโอกาสในการศึกษาต่อและการประกอบกิจการในอนาคต ประกอบกับการปรับตัวของคณะสงฆ์ที่ต้องการสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวประสบกับปัญหาจำนวนพระภิกษุและสามเณรมีจำนวนน้อย ดังที่ พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตฺโต) (2529, น.66) ได้กล่าวถึงสภาพของการศาสนาในประเทศไทยในขณะนั้นไว้ว่า

สำหรับวัด ในเมื่อยังไม่มีระบบวิธีอื่นขึ้นมาแทน สำหรับสร้างบุคลากรเอาไว้ใช้ สภาพเช่นนี้ก็จะหมายถึงความเสื่อมโทรมของวัด เพราะวัดขาดพระเณรอยู่ทำหน้าที่ สำหรับพระศาสนาที่หมายถึงการขาด ศาสนทายาท สำหรับรัฐก็หมายถึงการเพิ่มความเข้มข้นแก่ปัญหาสังคม ส่วนสำหรับชาวบ้านก็หมายถึงความสิ้นหวังยิ่งขึ้นไปอีก และสภาพที่วุ่นนี้ได้เริ่มขึ้นแล้วในบางถิ่น (พระราชวรมุนี [ประยูรค์ ปยุตฺโต], 2529)

กระนั้นก็ตาม บทบาทและทำที่ที่ไม่ใส่ใจของคณะสงฆ์เกี่ยวกับโรงเรียนในทางโลกที่เรียกว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะตามที่ พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตฺโต, 2529, น.82) ได้กล่าวไว้ว่า

ครั้นแรงกดดันมีมากขึ้น จนเกิดช่องแตกปริขึ้นมากมายหลายแห่ง คือมีการศึกษารูปแบบต่างๆ ที่พระภิกษุสามเณรไปเข้าเรียนโดยที่คณะสงฆ์ไม่พอใจ ไม่เต็มใจหรือถึงกับรังเกียจ คณะสงฆ์ปิดกั้นขัดขวางไม่สำเร็จ แล้วก็เอาท่าทีแห่งการไม่รับรู้มาใช้อีก คือหันหลังให้หรือปิดตาไม่มอง เสมือนว่าสิ่งที่ไม่พอใจนั้นไม่มีอยู่ แต่ก็กล่าวว่าติเตียนการศึกษาแบบที่ไม่พอใจนั้นบ้าง พระภิกษุสามเณรของตนที่ไปเข้าเรียนบ้างเป็นครั้งคราว พยายามฝืนรักษารูปแบบการศึกษาที่ถือว่าเป็นของตนไว้ให้คงอยู่อย่างเดิมให้มากที่สุด

ความประสงค์ที่แท้จริงของคณะสงฆ์ที่มีความต้องการที่จะฟื้นฟูรักษาการศึกษาปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลี ที่ซบเซามีผู้เข้าเรียนน้อย โดยอาศัยการสนองความต้องการของพระเถรที่ต้องการเรียนทางโลกโดยวิธีการบูรณาการให้มีการเรียนทางธรรมผสมกับทางโลก เพื่อให้การเรียนทางโลกช่วยดึงพระภิกษุและสามเณรให้เรียนทางธรรมด้วย การก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นทางออกที่จำใจของคณะสงฆ์โดยอนุโลมให้เรียนวิชาธรรม วิชาบาลี ในหลักสูตรปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4.2.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระหว่าง พ.ศ.2514-2545

การดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในช่วงเริ่มแรกตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2514 ได้กำหนดให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องเกี่ยวข้องกับองค์กรทางการศึกษาของชาติโดยต้องถูกตรวจสอบโดยตัวแทนที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจาก กรมการศาสนา กรมสามัญศึกษา กรมวิสามัญศึกษา หรือสำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งถ้าพบความบกพร่องให้กรมการศาสนาโดยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ทำการปิดโรงเรียนได้ จึงทำให้เห็นได้ว่ากรมการศาสนาและสภาการศึกษาของคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2514 ข้อ 14

เมื่อมีการดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้การศึกษาของสงฆ์ในแผนกธรรม และแผนกบาลีได้มีการเจริญก้าวหน้าขึ้น ผลปรากฏว่ามีพระภิกษุและสามเณรเข้าเรียนพระปริยัติธรรม จำนวนมากขึ้น ดังเช่น

สถิติ การเรียนบาลี พ.ศ.2515 มีจำนวน 11,927 รูป พ.ศ.2517 เพิ่มขึ้นเป็น 12,986 รูป ตั้งแต่นั้นก็ลดลงเรื่อยมาจนถึง พ.ศ.2523 เหลือเพียง 9,989 รูป

ในปี พ.ศ.2520 จำนวนพระภิกษุและสามเณรเพิ่มขึ้นเป็น 329,500 รูป เรียนนักธรรมเปรียญ มีจำนวน 176,842 บาท (พระราชวรมณี [ประยูร ชาญโต], 2529, น.57-58)

เมื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้เริ่มดำเนินการมาเป็นระยะเวลาไม่นาน ด้วยสถานะที่ไม่มีความชัดเจนทางด้านการรับรองด้านกฎหมายประกอบกับไม่ได้รับความใส่ใจและสนับสนุนจากองค์กรสงฆ์และรัฐบาล ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และการขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งอยู่ในสถานะเดียวกันกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง การก่อตัวของแนวคิดเรื่องการตราพระราชบัญญัติเพื่อรับรองการศึกษาของสงฆ์ในรูปแบบแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา จึงได้ถูกกล่าวถึงเมื่อมีการผลักดันให้มีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในระหว่างปี พ.ศ.2519 – 2521 เมื่อมีการเสนอร่างดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีแล้วคณะรัฐมนตรีมีมติว่าให้ส่งเรื่องขอความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมซึ่งมหาเถรสมาคมได้มีมติให้มีการจัดทำร่างใหม่โดยให้เสนอโครงการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าควรมีการรวมการจัดการศึกษาทั้งหมดของคณะสงฆ์ซึ่งรวมถึงการศึกษาพระปริยัติธรรมที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ไว้ในร่างพระราชบัญญัติเดียวกัน โดยให้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์” แต่การผลักดันในครั้งนี้ก็ล้มเหลวไม่มีการดำเนินการต่อหลังจากที่ร่างเสร็จแล้วเสนอไปยังรัฐบาลและส่งไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาปรากฏว่ามีความคิดเห็นขัดแย้งกันกับคณะสงฆ์ (พระราชวรมณี [ประยูร ชาญโต], 2529, น.184-185)

ระยะเวลาต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการศึกษา การศึกษาสงฆ์ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญจากรัฐมากขึ้นเห็นได้จากการบรรจุเรื่องการศึกษาสงฆ์ไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในหมวด 2 ข้อที่ 4.6 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสงฆ์ ว่าการศึกษาของพระภิกษุ และสามเณร เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้พระภิกษุและสามเณร มีความเป็นผู้นำด้านปัญญา จิตใจและศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี และมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่คนในสังคม ตลอดจนเป็นผู้นำหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเสริมสร้างวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม (นุศรา โอริกาสะ, 2535, น.2-3) ทำให้ในระยะเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก

สามัญศึกษาโดยได้ประกาศ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 มีสาระสำคัญคือข้อกำหนดให้มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพิ่มขึ้นมาในโครงสร้างการจัดการศึกษา (ข้อ 8 และ ข้อ 9) แต่การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2514 - 2545 ยังอยู่ภายใต้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ โดยการกำกับของกรมการศาสนา และจัดตั้งโดยความเห็นชอบของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์

ภายหลังการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 การศึกษาพระปริยัติธรรมได้มีการปรับให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปะอาชา ที่กำหนดนโยบายให้มุ่งเน้นกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค โดยปรับโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีกลุ่มโรงเรียนขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ประสานการจัดการศึกษา ซึ่งนโยบายของรัฐบาลได้ถูกแถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2538 ความว่า

กระจายอำนาจการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้ระดับจังหวัดสามารถที่จะกำหนดนโยบายการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนความก้าวหน้าของบุคลากรและจัดสรรงบประมาณได้ภายในจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ให้การบริหารงานมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา, 2539, น.1)

จากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวทำให้กรมการศาสนาได้จัดการประชุมประสานแผนพัฒนาการศาสนาระหว่าง เจ้าคณะจังหวัด หัวหน้าศูนย์ครูพระปริยัตินิตเทศประจำจังหวัด เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด และผู้แทนกอง/สำนักงานกรมการศาสนาเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่จะสนองนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาล จำนวน 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 13-16 มีนาคม 2538 ณ วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อวันที่ 24-27 เมษายน 2538 ณ วัดแจ้งเจริญดอน จังหวัดชลบุรี จากการประชุมได้กำหนดนโยบายเชิงปฏิบัติของกรมการศาสนาในการมอบหมายและกระจายอำนาจงานด้านศาสนาไปสู่ส่วนภูมิภาคในงาน 5 งาน ซึ่งประกอบด้วยงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา เป็นส่วน 1 ใน 5 งานดังกล่าว โดยได้กำหนดภารกิจารดำเนินงานให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาคแต่ละระดับ คือ คณะกรรมการศาสนาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอได้ประสานการดำเนินงานในส่วนกลาง คือ กรมการศาสนา ตามนโยบายการกระจายอำนาจและมอบหมายงานไปสู่ภูมิภาคในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา, 2539, น. 13-17) คือ

- 1) เพื่อส่งเสริมให้ภิกษุและสามเณรได้รับการศึกษาทั้งวิชาปริยัติธรรมและวิชาสามัญควบคู่กันไป
- 2) เพื่อขยายโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้รับการศึกษา
- 3) เพื่อให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการศึกษาของคนในชาติ
- 4) เพื่อพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ให้มีมาตรฐานสามารถฝึกอบรมภิกษุสามเณรให้มีคุณภาพตามระดับการศึกษา

จากวัตถุประสงค์การส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าได้กำหนดให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีภารกิจเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นชัดของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์เป็นครั้งแรกที่ปรากฏเหตุผลนี้ในการอ้างถึงการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สอดคล้องกับที่หนังสือ หลักการจัดการศึกษาปริยัติธรรม (พระมหาสาธุญญู ธีรปัญญา โย [ชาญชาติ], 2535, น.26) ได้กล่าวถึงโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาว่าเป็นฐานรองรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป เป็นรายการศึกษาที่จะขึ้นสู่ระดับมหาวิทยาลัย และประกาศนียบัตรมีศักดิ์และสิทธิเช่นเดียวกับ โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกประการจึงมีผู้นิยมตั้งและเรียนมากขึ้นตามลำดับ

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงมีภารกิจขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและยังเป็นสถานศึกษาที่ผลิตนักเรียนให้เข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ทั้งสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สรุปได้ว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ตอบสนองความต้องการของคณะสงฆ์ที่จะฟื้นฟูการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีโดยยึดโยงกับความนิยมการเรียนทางโลกของพระภิกษุและสามเณร โดยความมุ่งหมายในการชำระสืบทอดพระพุทธศาสนา

จากการสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ประการต่อมาเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการเพิ่มอัตราผู้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา และประการสุดท้ายสนองความต้องการของพระภิกษุและสามเณรที่ต้องการที่จะเข้าศึกษาทางโลกเพื่อยกระดับทางสังคมในอนาคตเมื่อเวลาศึกษา

4.2.3 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2545-2556

พัฒนาการของการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภายหลังเมื่อมีการแบ่งส่วนราชการของกรมการศาสนาออกมาเป็นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้ถูกโอนมาอยู่ภายใต้การกำกับของกองพุทธศาสนศึกษาในสังกัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ได้บัญญัติให้ทำหน้าที่ดูแลรับสนองงานคณะสงฆ์และพัฒนากิจการพระพุทธศาสนาโดยตรง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ออกระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2546 โดยที่ในเวลาต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ.2545 ที่กำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 12 ความว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

เมื่อปัญหาการจัดการบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นที่รับรู้มากขึ้น ประกอบกับแรงกดดันที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาที่พุ่งเป้าไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแล แต่อำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ทั้งหมดเป็นของมหาเถรสมาคมจึงก่อให้เกิดภาวะที่ปัญหาต่างๆ ไม่สามารถที่จะคลี่คลายไปได้โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่อยู่ในระบบราชการ เมื่อแรงกดดันมีมากขึ้นจึงทำให้มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรที่ดูแลปกครองคณะสงฆ์ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและดูแลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยตรง โดยได้เป็นองค์กรที่ออกประกาศเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เรียกว่า “ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553” และมีการกำหนดระเบียบการ

ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ระเบียบว่าด้วย พนักงานศาสนการเพื่อรับรองสถานะของ บุคลากร และมีการเตรียมการที่จะจัดตั้งกองทุนสวัสดิการพนักงานศาสนการด้านการศึกษา แต่การ ดำเนินการตามระเบียบมีปัญหาและอุปสรรคทำให้การบริหารจัดการไม่ราบรื่น

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภายใต้ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วย ระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553 ได้จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินงานโดยอาศัยอำนาจของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การจัดการศึกษา โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ใช้หลักสูตรที่ กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติมีชื่อว่า หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การจัดการเรียนการ สอนอยู่ภายในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีกองพุทธศาสนศึกษาเป็น หน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแล

การบริหารจัดการตามที่กฎหมายได้กำหนดจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยการแนะนำ ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นผู้อนุมัติ หลักสูตร อนุมัติการจบการศึกษา และดำเนินการตามระเบียบและนโยบายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยัง ต้องได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และการ ทดสอบทางการศึกษาจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.)

“...หลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้กำหนดโครงสร้างให้แบ่งการ เรียนการสอนออกเป็นวิชาสามัญ 8 กลุ่มสาระวิชา คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษาและ พละศึกษา ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และศิลปะ และวิชาพุทธศาสนา 3 วิชา คือ ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ และภาษาบาลี นอกจากนี้ในภายหลังได้มีการเพิ่มเติมเงื่อนไขการ จบการศึกษาให้ต้องสอบผ่านนักธรรม ตามแต่ละระดับการศึกษา ตามคำสั่งคณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2555 เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างเวลา เรียนและเกณฑ์การจบการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กำหนดว่า ผู้เรียนที่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องสอบผ่านนักธรรม ชั้นตรี และเรียน ภาษาบาลีไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต และผู้เรียนที่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายต้องสอบผ่านนักธรรม ชั้นโท และเรียนภาษาบาลีไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2567)

การแบ่งโครงสร้างของการบริหารในภาพรวมของการศึกษาปรียัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีมหาเถรสมาคมกำกับด้านนโยบายการศึกษา โดยมีคณะกรรมการการศึกษาพระปรียัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีหน้าที่กำกับควบคุม และภายใต้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยกองพุทธศาสนศึกษา มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุมดูแล โรงเรียนพระปรียัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับที่รองลงมาจะมีสำนักงานกลุ่ม โรงเรียนพระปรียัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

- 1) ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน
- 2) ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนให้สอดคล้องตามแผนการพัฒนาโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน
- 3) นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษาโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน
- 4) รวบรวมข้อมูล และพัฒนาระบบสารสนเทศโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน
- 5) ปฏิบัติงานอื่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานกลุ่ม โรงเรียนพระปรียัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแบ่งตามเขตพื้นที่และนิกาย ออกเป็น 14 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร นครปฐม ปทุมธานี สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม

กลุ่มที่ 2 ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา กระบี่ ตรัง ระนอง พังงา ภูเก็ต พัทลุง สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส

กลุ่มที่ 3 อัญญา อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี อุทัยธานี ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มที่ 4 นครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ พิจิตร ตาก เพชรบูรณ์

กลุ่มที่ 5 เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน

กลุ่มที่ 6 แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย ลำปาง

กลุ่มที่ 7 ขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู

กลุ่มที่ 8 หนองคาย อุดรธานี สกลนคร บึงกาฬ

กลุ่มที่ 9 อุบลราชธานี ขุขันธ์ อำนาจเจริญ มุกดาหาร

กลุ่มที่ 10 ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครพนม

กลุ่มที่ 11 นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ

กลุ่มที่ 12 ละเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว นครนายก ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด

กลุ่มที่ 13 คณะสงฆ์จีนนิกาย

กลุ่มที่ 14 คณะสงฆ์อนัมนิกาย

4.3 การก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาการก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติแผนกสามัญศึกษา ได้ใช้ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ของ Truman & Bentley (1951) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่ทำให้ปัญหาปรากฏตัวต่อสาธารณะอย่างเด่นชัด โดยจะได้สรุปผลการวิเคราะห์ไว้ในส่วนท้ายของข้อมูล

การก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเริ่มต้นขึ้นเมื่อได้มีการปฏิรูประบบราชการและมีการก่อตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ช่วงแรกของการจัดตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ.2545 และได้โอนการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามาอยู่ภายใต้สังกัด กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในปี 2545 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยกองพุทธศาสนศึกษา ได้จัดการสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์จีน ผู้ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการผลักดันให้มีการจัดสัมมนาและเป็นผู้นำเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาในการสัมมนาครั้งนี้คือบรรดาบุคลากรครูและผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและของสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ข้อเสนอที่ได้จากผลการสัมมนาซึ่งต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้นำเสนอต่อมหาเถรสมาคม ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 1/2546 มติที่ 19/2546 มีดังนี้

1) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีควรมีระเบียบที่ชัดเจนในการกำหนดสถานภาพเป็นสถานศึกษาซึ่งมีผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และมีระบบการตรวจสอบ พร้อมกันนี้รัฐควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอเช่นเดียวกับที่จัดให้สถานศึกษาทางโลกทั่วไป

2) รัฐควรจัดงบประมาณเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เพียงพอเช่นเดียวกับที่จัดสรรให้โรงเรียนการกุศลของวัด รวมทั้งให้มีการกำหนดสภาพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ชัดเจน โดยเฉพาะกลุ่มบุคลากรที่เป็นคฤหัสถ์เพื่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพซึ่งจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คือ พระภิกษุสามเณรด้วย

“...จากข้อสรุปการสัมมนาดังกล่าวสะท้อนถึงสาเหตุของปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น กล่าวคือ การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในขณะนั้นยังไม่มีสถานภาพทางกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ทำให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลที่ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนการกุศลของวัดซึ่งเป็นสถานศึกษาของคณะสงฆ์ที่วัดจัดตั้งขึ้น โดยอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ได้งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด 100%...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2567)

นอกจากนั้น ปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนของสถานภาพทางกฎหมายของสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายังส่งผลให้บรรดาครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ไม่มีสถานภาพทางกฎหมายที่ชัดเจนตามไปด้วย ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม จึงทำให้บุคลากรรู้สึกไม่มั่นคงในอาชีพและทำงานเพื่อรอการหางานที่มั่นคงกว่า จึงทำให้บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีไม่เพียงพอ มีการลาออกและรับเข้ามาใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งทั้งสองปัญหานี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของภิกษุและสามเณรที่เป็นนักเรียน สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...ครูเราไม่มีสถานภาพที่ชัดเจน งบประมาณที่ได้รับมาก็ไม่เพียงพอ ทำให้การบริหารจัดการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ครูเมื่อไม่มีความมั่นคงก็ลาออกไป ทำให้มีการเปลี่ยนครูบ่อย การเรียนการสอนก็ไม่เนื่อง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาซึ่งก็คือทำให้สามเณรนักเรียนมีผลการเรียนที่ต่ำ...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2567)

ยิ่งไปกว่านั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในขณะนั้นไม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการด้านการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยเฉพาะการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาและการกำกับควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ต้องประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ทำให้การบริหารการศึกษาเกิดความล่าช้า ไม่คล่องตัว และต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตลอดเวลา สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญเรื่องการจัดการศึกษาน้อยและไม่มีอำนาจในการจัดการศึกษาบางเรื่อง เช่น เรื่องหลักสูตรการศึกษา การอนุมัติการจบการศึกษา และเรื่องอื่น การบริหารจัดการศึกษาต้องขอคำแนะนำจากกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มาตรฐานการจัดการศึกษาเมื่อนำมาใช้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นสามเณรแล้วมันใช้ไม่ได้...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พ.ค. 2567)

สำหรับผู้บริหารสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ก็มีประเด็นวาระนโยบายที่เฉพาะเจาะจงของตนเองด้วยเช่นกัน เนื่องจากในขณะนั้นสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่มีสถานภาพทางกฎหมายที่ชัดเจนและมีหน้าที่หลักในการประสานงานระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารงบประมาณในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งพบปัญหาความไม่คล่องตัวและการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณและภารกิจจัดซื้อจัดจ้าง ในขณะที่สถานศึกษาก็ได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างจำกัดและไม่เพียงพออยู่แล้วเป็นพื้นฐาน ผู้บริหารสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงต้องการให้มีการกระจายอำนาจด้านการงบประมาณลงสู่สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และลงสู่สถานศึกษาโดยตรงให้มากขึ้น ตัวอย่างพบเห็นบ่อยและชัดเจนคือปัญหาความไม่คล่องตัวและข้อจำกัดด้านการจ้างและการบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งไม่สามารถรับมือกับการไหลเข้าออก (Turnover) ของบุคลากรทางการศึกษาในอัตราที่สูงได้ สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณเพียงแต่มีหน้าที่รับงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมา

บริหารจัดการตามภาระงานของกลุ่ม ส่วนงานด้านอื่นจะมีเรื่องการประสานงาน โรงเรียน ภายในกลุ่มและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และก็มีการจัดงานงานการจัดการอบรม ประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาครูและบุคลากร ซึ่งบางครั้งก็ต้องการเงินจากที่อื่นมา สนับสนุนเพื่อให้งานสำเร็จ...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัตถธรรม แผนกสามัญ ศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2567)

จากข้อเท็จจริงข้างต้นสรุปได้ว่า การก่อตัวของประเด็นปัญหาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัตถธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบใน การดำเนินงานโดยตรง ซึ่งในที่นี้คือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (กองพุทธศาสนศึกษา) ประเด็นปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการได้รับจัดสรรงบประมาณที่ไม่เหมาะสมและ ไม่เพียงพอ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัตถธรรม แผนกสามัญ ศึกษา และปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ต่างก็เป็นปัญหาภายในของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียโดยตรงในประเด็นวาระนโยบายดังกล่าว

ประการต่อมาภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีครู ผู้บริหารสถานศึกษาและ บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจำนวนมากเป็นชุม ก่อพลังผลักดันวาระนโยบายที่แท้จริง เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีผลประโยชน์โดยตรงจากประเด็น วาระของนโยบาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างความมั่นคงในการจ้างงาน เงินเดือน สวัสดิการของครู และบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงมีแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมผลักดันประเด็น วาระนโยบายร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สรุปการวิเคราะห์ตามทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ของ Truman & Bentley (1951) ได้ว่าการ ทำให้ประเด็นปัญหาปรากฏต่อสาธารณะในครั้ง นี้ มีกลุ่มผลประโยชน์ที่ประกอบไปด้วย กลุ่มครู และบุคลากร โรงเรียนพระปริยัตถธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัตถ ธรรม แผนกสามัญศึกษา และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีบทบาทเรียกร้องให้แก้ไขปัญหา ของกลุ่มตนเอง เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ เป็นการเรียกร้องเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการ แรงจูงใจที่ทำให้ทุกกลุ่มร่วมมือกันนำเสนอประเด็นปัญหาให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณะ คือการมี ผลประโยชน์ร่วมกัน โดยที่ไม่มีผู้ที่เป็นนักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลจากการศึกษาโดยตรงเข้ามา มี ส่วนร่วม

4.4 การผลักดันวาระนโยบายให้มีการยก่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาการผลักดันวาระนโยบายจะใช้ทฤษฎี พลังผลักดัน 3 กระแส ของ Kingdon (1984) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้มีส่วนร่วม เพื่อให้ทราบถึงการทำให้วาระนโยบายถูกรับไป กำหนดนโยบายโดยพิจารณาจากการเคลื่อนไหวของ กระแสปัญหา กระแสการเมือง และกระแส นโยบาย โดยจะได้สรุปผลการวิเคราะห์ไว้ในส่วนท้ายของข้อมูล

4.4.1 การผลักดันวาระนโยบายรอบที่ 1: การสร้างการรับรู้ปัญหาการด้อยคุณภาพของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในวงกว้าง

หลังจากได้ประเด็นปัญหาการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแล้ว กลุ่มผู้ร่วมผลักดันวาระนโยบาย ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนครูและผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้แสวงหาวิธีการ ขยายการรับรู้ประเด็นปัญหาให้กว้างออกไปโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ในปีเดียวกันนั้น (2546) ได้ มีการนำเสนอปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเข้าสู่ที่ประชุมสภา ผู้แทนราษฎร โดยผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นายเปรมศักดิ์ เพียยุระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น) ซึ่งต่อมานายเปรมศักดิ์ เพียยุระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นได้ตั้ง กระทุ้งถามในการประชุมสภา เมื่อปี พ.ศ.2546 เรื่อง ปัญหาค่าตอบแทนอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม และคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติเพื่อตอบกระทุ้งดังกล่าว ซึ่งแสดงถึงนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และแนวทางการแก้ไขปัญหาทางงบประมาณการจัด การศึกษาที่ไม่เพียงพอซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ดังนี้

รัฐบาลเห็นความสำคัญและมีความตั้งใจที่จะพัฒนาการศึกษาทุกประเภท ตลอดถึง การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกันกับโรงเรียนที่หน่วยงาน อื่นจัด โดยได้สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นลักษณะเงินอุดหนุนเป็น รายหัวนักเรียน จัดเป็นภาพรวมทั้งค่าบริหาร ค่าตอบแทนครู ค่าบุคลากรอื่น และค่าดำเนินการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 6,500 บาท/รูป/ปีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 7,085 บาท/รูป/ ปี ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดอุดหนุนให้เป็นค่าตอบแทนครูเป็นรายหัวนักเรียน เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 หัวละ 4,000 บาท/ปี และปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 หัว

ละ 4,200 บาท/ปี ตามลำดับ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 ได้จัดเป็นค่าตอบแทนครูประจำ 4,500 บาท/ปี นอกจากนั้นจัดเป็นค่าตอบแทนผู้บริหาร เป็นงบดำเนินการและเป็นงบพัฒนาบุคลากร ส่วนครูพิเศษที่สอนเป็นรายชั่วโมง ยังไม่สามารถจัดเป็นรายชั่วโมงเท่ากับโรงเรียนประเภทอื่นได้ เพราะงบประมาณที่อุดหนุนรายหัวนักเรียนได้ต่ำมาก อย่างไรก็ตามรัฐบาลพยายามจะจัดงบประมาณสนับสนุนให้ใกล้เคียงกับโรงเรียนในสังกัดอื่นที่จัดการศึกษาในระดับเดียวกัน เพื่อจะได้ปรับเงินอุดหนุนให้ครูพิเศษดังกล่าว

จากข้อความตอบกระทู้ถามดังกล่าวรัฐบาลได้รับรู้ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และได้ชี้แจงนโยบายของรัฐบาลที่จะได้พัฒนาการศึกษาโดยการเพิ่มงบประมาณประเภทรายหัวของนักเรียนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ในการตอบกระทู้ดังกล่าวซึ่งได้กล่าวถึงสถานภาพของครูและบุคลากร ที่มีสถานภาพไม่ชัดเจน โดยขาดกฎหมายที่จะมารองรับสถานภาพ ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า

และขณะนี้สถานภาพของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ไม่ได้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ จึงไม่มีสิทธิประโยชน์ได้รับสวัสดิการเหมือนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐแต่อย่างใด เนื่องจากครูและบุคลากรของโรงเรียนเป็นลูกจ้างของโรงเรียนที่จัดตั้งโดยวัดในพระพุทธศาสนา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2536 ซึ่งได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน และรายชั่วโมง/คาบ จึงไม่มีสวัสดิการโดยตรง และยังไม่มีกฎหมายหรือกฎกระทรวงหรือระเบียบอะไรกำหนดไว้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

การตอบกระทู้ในครั้งนี้รัฐบาลได้เสนอแนวคิดกำหนดนโยบายการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ขึ้นเพื่อแก้ปัญหามาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก ดังที่ปรากฏในการตอบกระทู้ว่า

ทั้งนี้ในส่วนของการที่จะปรับปรุงสถานภาพครู อาจารย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ เพื่อยกระดับให้สูงขึ้นนั้น รัฐบาลมีแนวคิดที่จะจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาสงฆ์ โดยสาระในร่างพระราชบัญญัติจะกำหนดวิธีการจัดการศึกษา สถานะบุคลากรทางการศึกษาของสงฆ์ ระบบการศึกษาของสงฆ์และการศึกษาสงเคราะห์ที่จัดโดยคณะสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อสถานภาพครูให้เกิดความมั่นคงในอาชีพได้

การตั้งกระทู้ถามรัฐบาลถึงการแก้ไขปัญหาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการสร้างกระแสพลังผลักดันทางการเมืองให้รัฐบาลและหน่วยงานในระดับนโยบายได้รับทราบ และรับประเด็นนโยบายไปพิจารณากำหนดนโยบายต่อไป ซึ่งจากท่าทีการตอบกระทู้ของรัฐบาลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการสร้างกระแสผลักดันวาระนโยบายโดยผ่านช่องทางนักการเมืองดังกล่าวข้างต้นนี้ได้รับการตอบรับที่ดีพอสมควร อย่างไรก็ตาม การสร้างกระแสผลักดันวาระนโยบายในช่วงปี 2546 นี้ยังไม่เข้มข้นมากเพียงพอ ประกอบกับการขาดปัจจัยหนุนเสริมด้านอื่นๆ การผลักดันประเด็นวาระนโยบายดังกล่าวจึงทำได้เพียงสร้างการรับรู้ปัญหาในวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะการรับรู้ปัญหาของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถนำประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายต่อไปได้ ถึงแม้ว่าประเด็นวาระนโยบายเรื่องนี้จะเกิดขึ้นภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยตรงก็ตาม

นอกจากนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเด็นวาระนโยบายที่ได้มีการผลักดันผ่านการตั้งกระทู้ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น เป็นการนำเสนอปัญหาโดยที่ยังไม่มีข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน เช่น จะให้หน่วยใดเป็นผู้รับผิดชอบ และควรดำเนินการอย่างไร ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีอยู่ในวาระนโยบายสำหรับใช้ในการผลักดันเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย

4.4.2 การผลักดันวาระนโยบายรอบที่ 2 การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง

สืบเนื่องมาจากการผลักดันวาระนโยบายในรอบที่ 1 ยังไม่ประสบผลสำเร็จ กลุ่มบุคคลและองค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงยังต้องผลักดันวาระนโยบายนี้ต่อไป โดยในช่วงหลังปี 2546 เป็นต้นมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและกลุ่มผู้บริหารของสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับทราบปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีการศึกษา ซึ่งทำให้ประเด็นวาระนโยบายเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญยังคงปรากฏอยู่ในประชาคมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่จางหายไปกับกาลเวลา สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะมีการจัดประชุม ครู และผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นประจำทุกปีเพื่อชี้แจงการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังรับทราบปัญหาจากโรงเรียน และจากกลุ่มโรงเรียนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา ซึ่งก็พบว่ามีการเสนอสภาพปัญหาให้รับทราบทุกครั้งและก็เป็นปัญหาที่รับรู้กันอยู่แล้ว...” (ผอ.กลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2567)

“...ในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มผู้บริหารของสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็ได้ยกระดับบทบาทการเคลื่อนไหวผลักดันวาระนโยบายให้มีความเข้มข้นและมีพลังมากขึ้น จนกลายเป็นองค์กรหลักในการผลักดันวาระนโยบายเรื่องนี้ในเวลาต่อมา โดยในช่วงปี พ.ศ.2550 ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้ร่วมกันจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย” ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และจัดการประชุมบุคลากรและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรวบรวมปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาจากสถานศึกษาและบุคลากรในพื้นที่ไปนำเสนอต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2567)

ในช่วงเวลาเดียวกัน (2550) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีเองก็ประสบกับปัญหาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ คณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงได้เสนอปัญหาให้ที่ประชุมกรรมการหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณา ซึ่งที่ประชุมสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำคำของบประมาณต่อรัฐบาลในปีงบประมาณต่อไปให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ต่อมาหาเถรสมาคมจึงได้มีคำสั่งเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาหลักสูตรนักธรรม บาลี และธรรมศึกษา คณะกรรมการ ประกอบไปด้วย เลขาธิการแม่กองธรรมสนามหลวง และเลขาธิการแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นที่ปรึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นประธานและกรรมการ และมีผู้แทนจากสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นกรรมการ

เพื่อจัดเตรียมฐานข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษา บาลี และ ธรรมศึกษาตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 5/2550 หลังจากนั้นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ได้ของบประมาณประจำปีตามเกณฑ์มาตรฐานค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมจากรัฐบาล จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และบาลีได้ใช้ช่องทางของระบบการบริหารราชการที่มีอยู่เพื่อของบประมาณให้เพียงพอ

ต่อมา ในการประชุมผู้บริหารและประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปี พ.ศ.2551 ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยร่วมกับกองพุทธศาสนศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาสถานภาพของบุคลากร สถานภาพโรงเรียน ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ ปัญหาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและปัญหาความมั่นคงในอาชีพของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ขึ้นมา 3 คณะ เพื่อทำการศึกษาและผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายคือ (1) คณะกรรมการจัดทำโครงสร้างของพนักงานศาสนการด้านการศึกษา (2) คณะกรรมการจัดทำระเบียบพนักงานศาสนการด้านการศึกษา และ (3) คณะกรรมการจัดทำแผนงบประมาณ ดังปรากฏในหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 ตุลาคม 2551 สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยได้พยายามที่จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาของครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยทำให้มีพนักงานศาสนการด้านการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคงให้ครู นอกจากนี้ยังพยายามที่จะให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการครูและบุคลากร...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤษภาคม 2567)

ต่อมาในปี พ.ศ.2552 ที่ประชุมได้หารือกันถึงปัญหาการด้อยคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เนื่องจากพบว่ามีโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวนมากกว่า 100 โรงเรียน โดยที่ประชุมได้กำชับไปยังประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มต่างๆ ให้เตรียมความพร้อมให้กับโรงเรียนที่ยังไม่ผ่านการประเมินด้วย ซึ่งแสดงว่า

ในขณะนั้นสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญและความรุนแรงของปัญหาการด้อยคุณภาพด้านการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อีกทั้งพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกลไกที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...ปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาคือการที่สามเณรนักเรียนมีผลการเรียนต่ำ ประกอบกับเมื่อมีการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ.มีโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินเป็นจำนวนมาก ทำให้ประธานกลุ่มโรงเรียนต้องประสานงานกับ สมศ.เพื่อหาแนวทางแก้ไข ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะเกณฑ์การประเมินไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปของ ผู้เรียนที่เป็นสามเณร จึงได้มีการหารือกันจนสามารถผลักดันให้มีการประกาศใช้มาตรฐาน การประเมินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการเฉพาะได้” (ประธาน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2567)

สำหรับปัญหาเรื่องสถานภาพที่ไม่ชัดเจนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และบุคลากรครูนั้น ที่ประชุมก็ได้นำขึ้นมาพิจารณาเช่นเดียวกัน ดังความในรายงานการประชุม ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2552 ตอนหนึ่งกล่าวว่า

นอกจากนี้ยังมีการแจ้งให้ทราบถึงความคืบหน้าในการดำเนินการผลักดันให้มีการรับรอง สถานภาพให้กับครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นพนักงานศาสนการด้าน การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความไม่มั่นคงและปัญหาค่าตอบแทนน้อย รวมทั้งให้มีการจัดทำระเบียบ และหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาศาสนสมบัติ กลางประจำ (พสป.) ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ก่อนที่จะนำเสนอขอความเห็นชอบ จากที่ประชุมมหาเถรสมาคม (มส.) ซึ่งหากที่ประชุมมหาเถรสมาคมเห็นชอบ จะสามารถประกาศใช้ ได้ จากนั้นจะมีการดำเนินการคัดเลือกครูที่มีคุณสมบัติครบเพื่อรับรองสถานภาพให้เป็นพนักงาน ศาสนการ

การพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องสถานภาพที่ไม่ชัดเจนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาและบุคลากรครูตามรายงานการประชุมผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้พยายามเรียกร้องและสอบถามเรื่องของการประกาศให้มีพนักงานศาสนากรามาโดยตลอดทุกครั้งที่มีการประชุมร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากร โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และกองพุทธศาสนศึกษา...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรมท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 พฤษภาคม 2567)

4.4.3 การผลักดันวาระนโยบายผ่านการวางแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ต่อมาในปี พ.ศ.2553 บุคลากรครู สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ได้มีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีการดำเนินการผ่านกระบวนการวางแผนงานของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์และการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กระบวนการจัดทำได้เปิดโอกาสให้บุคลากร กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา วิเคราะห์ปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาการศึกษา โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็น แผนสำคัญที่มุ่งใช้วิธีการทางยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูป และเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ ระบบการบริการการศึกษา และระบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันอย่างมีเอกภาพ อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและทางเลือกที่ดีที่สุดอีกทางหนึ่งแก่สังคมไทย และสังคมพุทธศาสนาในระดับสากล ดังปรากฏในแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553-พ.ศ.2562

กระบวนการการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ดังกล่าวไว้ในคำนำ ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงและมีความสมบูรณ์ด้วยการระดมพลังปัญญาของคณะทำงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประธานกลุ่ม และผู้แทนผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา บุคลากรและ

เจ้าหน้าที่กองพุทธศาสนศึกษาโดยได้รับการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอย่างดียิ่งจากพระครูกิตติรัตนากุล ประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 อีกทั้งมีผู้ทรงคุณวุฒิสองท่าน คือ ดร.พิสิทธิ์ นุ่นเกลี้ยง และ ดร.สม นาสอำนาจ ที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นไปตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติรับรองสถานภาพของครูและโรงเรียนมีความชัดเจน เมื่อมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาซึ่งผู้ที่เข้าร่วมคือ ประธานกลุ่ม นักวิชาการ ครู ผ.อ.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กองพุทธศาสนศึกษา การจัดทำได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา แนวทางการแก้ไขเพื่อเขียนเป็นแผนพัฒนา...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรมท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2567)

ในบทสรุปผู้บริหารได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไว้ว่า สภาพการที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญๆ อยู่หลายๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่ยังไม่มีทิศทางพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียนและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างศาสนทายาท และดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดให้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครั้งนี้เป็นไป เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้กลุ่มโรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการที่จะปฏิรูประบบการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่นต่อไป

แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไว้ว่า “ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม ด้วยศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรม ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของโลกที่มีคุณภาพมาตรฐาน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป้าหมายการพัฒนาของแผนยุทธศาสตร์ต้องการพัฒนาพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้าด้วยการสร้างศาสนทายาทและการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีคุณภาพ

ด้านกระบวนการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.2553-พ.ศ.2562) ได้กำหนดพันธกิจที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไว้ในข้อ 2 ความว่า “พัฒนาระบบบริหารโรงเรียนให้เข้มแข็ง เป็นโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานของไทยที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของโลก”

การจัดทำยุทธศาสตร์มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยใช้ตัวแบบ SWOT พบว่าจุดอ่อนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาด้านการบริหารจัดการ (Management) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ดังความใน ข้อ 8 ว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่มี พรบ.การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

เพื่อตอบโจทย์ประเด็นปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้กำหนดเป้าประสงค์และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการด้อยคุณภาพการศึกษาไว้ในเป้าประสงค์ที่ 2 ระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาว่าต้องการให้การจัดการศึกษาของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีอัตลักษณ์พุทธธรรมและมีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของสังคม โดยมี กลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนเป้าประสงค์อย่างน้อย 2 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ ที่ 1 ขับเคลื่อนการศึกษาปริยัติสามัญที่มีประสิทธิภาพด้วยระเบียบปฏิบัติ กฎหมาย มาตรการทางการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา โดยมีมาตรการและแนวทางสู่การปฏิบัติของ กลยุทธ์คือ จัดตั้งทีมงานเพื่อการสร้างและขับเคลื่อนระเบียบปฏิบัติหรือกฎหมาย หรือมาตรการ ทางการบริหารจัดการ พร้อมสร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อการผลักดันสู่ความสำเร็จและติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และ

กลยุทธ์ ที่ 5 ปฏิรูปการบริหาร และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีมาตรฐานและเสริมสร้างความสุข ขวัญ กำลังใจ ความก้าวหน้า มั่นคง ในอาชีพของบุคลากรที่ยั่งยืน โดยมีมาตรการและแนวทางสู่การปฏิบัติของกลยุทธ์ คือ “สนับสนุน ให้มีการรวมกลุ่มของบุคลากรเป็นสมาคมครูพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” (แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.2553-พ.ศ. 2562), 2552, น.48)

กล่าวโดยสรุป การผลักดันวาระนโยบายของศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติข้างต้นนับว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติได้นำประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไปกำหนดเป็นเป้าประสงค์และกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้วาระนโยบายเรื่อง นี้ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง สอดคล้องกับที่ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...กองพุทธศาสนศึกษาได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยได้รวบรวมปัญหาและกลยุทธ์การขับเคลื่อนไว้อย่างชัดเจน เป็นการวาง แผนการพัฒนาที่มีแนวทางที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 พฤษภาคม 2567)

อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายของการผลักดันวาระนโยบายเรื่องนี้มิได้สิ้นสุดที่การสร้างการยอมรับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือการบรรจุประเด็นวาระนโยบายไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แต่มุ่งที่จะแก้ปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของการจัดการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาซึ่งเป็นต้นตอของปัญหาอื่น ๆ ตามมา ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวคือการตราพระราชบัญญัติเพื่อรองรับสถานภาพทางกฎหมายของระบบการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการร่างและเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติในกรณีนี้เป็นหน่วยงานที่อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไปจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งในขั้นตอนนี้ยังไม่ได้รับเอาวาระนโยบายไปดำเนินการต่อแต่อย่างใด ดังนั้นประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงต้องผลักดันประเด็นนโยบายของตนเองต่อไป

4.4.4 การผลักดันวาระนโยบายรอบที่ 3: การยกร่างและเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาต่อวุฒิสภาและมหาเถรสมาคม

ในการจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในปี 2554 เมื่อวันที่ 10-11 มีนาคม พ.ศ.2554 ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในขณะนั้น ได้กล่าวถวายรายงานเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดการประชุมแก่ประธานการประชุมฝ่ายสงฆ์ในการประชุมความว่า

- 1) เพื่อรับทราบและปฏิบัติตามนโยบายของมหาเถรสมาคมและทางราชการเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 2) เพื่อรับทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 และ
- 3) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การจัดประชุมในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และผู้แทน องค์กรครู การประชุมมีการให้ความรู้เรื่อง การประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 3 โดยมีวิทยากรจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาให้ความรู้ หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมประชุมได้จัดให้มีการเสวนาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสู่คุณภาพอย่างยั่งยืน

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ (2554) ก็เกิดความเคลื่อนไหวของคณะสงฆ์เกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี อันเนื่องมาจากพระภิกษุและสามเณร ไม่สนใจเรียนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี คณะสงฆ์จึงได้พยายามผลักดันทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีเป็นการศึกษาหลักของคณะสงฆ์ โดยที่มีการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาช่วยจูงใจให้มีการบวชเรียนเพิ่มมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2554 มหาเถรสมาคมจึงได้มีมติ ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจัดทำหลักสูตรเพื่อ เพิ่มการเรียนวิชาภาษาบาลี จาก 1 หน่วยกิต (เรียน 40 คาบต่อปีการศึกษา) เป็น 3 หน่วยกิต (เรียน 120 คาบต่อ ปีการศึกษา) (พระเมธีปริยัติวิบูล, น.152) ต่อมามหาเถรสมาคมซึ่งเป็นหน่วยงาน กำกับดูแลการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนก ได้มีคำสั่งปรับปรุง โครงสร้างเวลาเรียนและเกณฑ์ การจบการศึกษาในหลักสูตรของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กำหนดให้มีวิชา นักรธรรมซึ่งเรียนวิชากระทู้ ธรรมะ พุทธประวัติ วินัยบัญญัติ ตามหลักสูตรแม่กองธรรม สนามหลวง นอกจากนี้ในวิชาบาลีให้เรียนตามหลักสูตรแม่กองบาลีสนามหลวง เพื่อจะได้เก็ถือคู่ ต่อการสอบบาลีสนามหลวง ดังปรากฏในคำสั่งมหาเถรสมาคม ที่ 1/2555 ลงวันที่ 19 เมษายน 2555 จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการที่มหาเถรสมาคมให้ความสำคัญกับการศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี และพยายามที่จะบูรณาการการศึกษาทั้ง 3 แผนก ไม่ให้แยกออก จากกัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลียัง ได้รับความแก้ไขผ่านทางกลไกของระบบราชการได้โดยไม่ต้องใช้แนวทางการตรา พระราชบัญญัติขึ้นใหม่

การเคลื่อนไหวของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อมา ศูนย์ประสานงาน กลางประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยได้พยายามผลักดัน การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาทั้งต่อหน่วยงานต้นสังกัดคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และผลักดันผ่านหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ได้ ยกระดับเป็นการร่างและเสนอพระราชบัญญัติที่รับรองสถานะของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา ดังที่พบว่าพระครูสุนทรพิมลศีล ประธานศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ได้เข้ายื่นเสนอร่างพระราชบัญญัติชื่อ “พระราชบัญญัติการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา” ต่อวุฒิสภา ซึ่งได้นำเข้าที่ประชุมของ กรรมาธิการการศึกษาเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2556 และต่อมาได้เข้าชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นต่อ คณะกรรมาธิการการศึกษา ซึ่งได้ชี้แจงเหตุผลความจำเป็น ดังนี้

เพื่อให้เกิดการบูรณาการการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ ได้แก่ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีสนามหลวง โดยขอให้มีกฎหมายรองรับ เช่นเดียวกับหลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิตของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย และหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งมีกฎหมายรองรับไว้ โดยเฉพาะ โดยหากพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายจะทำให้การบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อสถานะของสถานศึกษา วัด บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ซึ่งจะมีกฎหมายให้การรับรองอย่างชัดเจนตลอดถึงสามารถขอรับงบประมาณอุดหนุนจากภาครัฐในจำนวนที่เพียงพอ

ผลการพิจารณาจากการประชุมคณะกรรมการได้สรุปให้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ โดยแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระของร่างพระราชบัญญัติทั้งหมดตามข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ คณะอนุกรรมการได้ศึกษาและเสนอไว้ว่า

- 1) การจัดทำร่างพระราชบัญญัติมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาประกอบกับกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศต่างๆ ที่มีผลใช้บังคับซึ่งมีประมาณ 15 ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นต้น โดยควรพิจารณาให้ สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) ควรปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหากฎหมายของร่างพระราชบัญญัติโดยจัดแบ่งเนื้อหาหรือ โครงสร้างตามหมวดหมู่และเรียงลำดับตามความสำคัญของเรื่องตั้งแต่บททั่วไปจนถึงบทเฉพาะการ
- 3) ควรปรับปรุงถ้อยคำและภาษาของร่างพระราชบัญญัติให้เป็นถ้อยคำหรือภาษาทาง กฎหมายให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการแก้ไขจำเป็นต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ

การจัดทำร่างพระราชบัญญัติ “การศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา” และเสนอต่อวุฒิสภา ของศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อกระแสบัญหามีความชัดเจนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ประเด็นปัญหาจะ ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา การยื่นร่างพระราชบัญญัติต่อวุฒิสภาจึงเป็นการเปิดหน้าต่างนโยบายโดยใช้กระแสการเมือง เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบาย แต่ในช่วงเวลานั้นกระแสการเมืองยังมีความไม่แน่นอน สถานการณ์ทางการเมืองยังมีความวุ่นวายเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ทำให้ศูนย์ประสานงานกลาง ประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยจึงได้เลือกที่จะเสนอร่าง

พระราชบัญญัติผ่านทางวุฒิสภา ซึ่งก็ไม่สามารถผลักดันวาระนโยบายได้สำเร็จ สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...เราได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติไปเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาโดยประสานงานกับผู้ใหญ่บางคนเพื่อจัดการให้ แต่เมื่อเสนอไปแล้วด้วยความที่เราไม่รู้กฎหมายจึงถูกตีกลับมา เพราะเราใช้ภาษากฎหมายที่ไม่ถูกต้อง การยื่นร่างพระราชบัญญัตินี้จึงไม่สำเร็จ...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 พฤษภาคม 2567)

ภายหลังจากนี้ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ได้พยายามที่จะดึงกระแสการเมืองให้เข้าร่วมในการเปิดหน้าต่างนโยบาย โดยได้เคลื่อนไหวเพื่อประสานงานกับนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลเพื่อเสนอประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระนโยบายนำเข้าบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาล ดังที่ได้มีการเตรียมการเพื่อเข้าพบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทย โดยประธานศูนย์ได้มอบหมายให้ประธานกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ในภาคอีสานได้เข้าพูดคุยแนวทางการผลักดันพระราชบัญญัติการศึกษาพระพุทธศาสนา ดังนี้

แจ้งข่าวให้ทราบ วันที่ 18 ตุลาคม 2556 คณะ สส.พรรคเพื่อไทยหลายท่านได้นัดประธานกลุ่มให้ไปพบที่วัดศรีนคราราม อ.กุมภวาปี จ.อุดรราชธานี เพื่อพูดคุยกันถึง พรบ.การศึกษาพระพุทธศาสนา มอบให้พระโสภณพุทธิธาดา ประธานกลุ่ม 8 และประธานกลุ่มทางภาคอีสาน ดำเนินการร่วมกับผู้บริหารที่อยู่ในกลุ่มใกล้เคียงๆ ไปร่วมด้วย (ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2566)

การเข้าพบกับนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลในครั้งนี้ไม่สามารถที่จะผลักดันให้รัฐบาลรับเอาประเด็นปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเข้าไปบรรจุเป็นวาระนโยบายของรัฐบาลได้ เพราะไม่ปรากฏความคืบหน้าในการดำเนินการต่อไปหลังจากนี้

ระยะเวลาต่อมาได้เกิดการรวมกลุ่มของบุคลากรครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศมีชื่อเรียกว่า “สมาพันธ์ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย” ซึ่งต่อมาพบว่ามีบทบาทในการเสนอประเด็นปัญหาต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรที่มีอำนาจ ดังที่พบว่าภายหลังจากที่มีการยื่นร่างพระราชบัญญัติโดยพระครู

สุนทรพจน์ที่ติดต่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภาแล้ว ได้มีการเคลื่อนไหวผลักดันการแก้ปัญหา สถานภาพของบุคลากรครูของสมาพันธ์ครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แห่งประเทศไทย ซึ่งได้ระบุประเด็นปัญหาว่าบุคลากรยังมีสถานภาพที่ไม่มั่นคงในอาชีพ ได้รับ ค่าตอบแทนน้อยไม่เพียงพอต่อการครองชีพทำให้มีการลาออกเพื่อไปประกอบอาชีพที่มั่นคงกว่า หรือเข้าสอบบรรจุเป็นข้าราชการครูส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพการศึกษา จึงทำให้สมาพันธ์ครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย จำนวน 70 คน ได้ เดินทางมาที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อขอให้พิจารณาช่วยเหลือพนักงานศาสนการด้านการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2556 ดังปรากฏในเว็บไซต์ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2556 แต่ก็ไม่พบความเคลื่อนไหว ในทางนโยบายใดๆ จากรัฐบาล สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...สมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้ก่อตั้งขึ้น โดย เริ่มต้นจากการรวมตัวกันของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในภาคเหนือ มีจุดประสงค์เพื่อเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ให้กับพี่น้องครูโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และได้เคลื่อนไหวยื่นข้อเรียกร้องต่อสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี...” (เลขาธิการสมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2567)

บทบาทการผลักดันประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระนโยบายในระดับพื้นที่ปฏิบัติงานในช่วงเวลา ที่มีการร่างและเสนอร่างพระราชบัญญัติจึงพบว่าได้มีการร่วมกันจากทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มพลัง อำนาจต่อรองกับผู้มีส่วนในหน่วยงานภาครัฐ โดยศูนย์ประสานงานกลางประชาชนกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทนำในการเคลื่อนไหว ในทุกครั้งที่มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการผลักดันวาระนโยบายจะเชิญตัวแทนของสมาพันธ์ครู และบุคลากรเข้าร่วมด้วยเสมอ และจะแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการในการทำงานด้วยทุกครั้ง

ภายหลังจากที่ศูนย์ประสานงานกลางประชาชนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาแห่งประเทศไทยได้มีการยื่นร่างพระราชบัญญัติการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ต่อวุฒิสภา ในปี พ.ศ.2556 และได้รับคำแนะนำให้ยกร่างพระราชบัญญัติโดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ สอดคล้องกัน พร้อมทั้งร่างให้ถูกแบบการร่างกฎหมายและใช้ภาษาที่ถูกต้อง พร้อมทั้งการร่างประ

ราชบัญญัติยังจะต้องหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัด ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย จึงได้มีการผลักดันให้มีการจัดทำข้อมูลประกอบ รวมทั้งการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเพื่อรองรับการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอีกครั้ง โดยใช้การประชุมและสัมมนาของผู้บริหารโรงเรียนและการประชุมสัมมนาของประธานกลุ่มเป็นเวทีในการหารือเพื่อกำหนดแนวทางในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติ ดังที่มีการประชุมประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2557 ณ ห้องประชุมสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 ซึ่งได้มีมติที่ประชุมว่าให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามคำสั่งศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ที่ 2/2557 และแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คณะทำงานนี้ประกอบไปด้วยตัวแทนของประธานกลุ่ม ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแทนนักวิชาการกลุ่ม และตัวแทนครู เมื่อมีการยกร่างแล้วได้นำเสนอต่อที่ประชุมประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 14 กลุ่ม ทั่วประเทศ ในวันที่ 27-29 สิงหาคม 2557 ณ ห้องประชุมวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก หลังจากการประชุมแล้วได้มีการส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปยังผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียเพื่อร่วมวิเคราะห์รูปแบบและแสดงความคิดเห็น โดยได้ทำเป็นเอกสาร “แบบบันทึกรูปแบบวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ” และ “บันทึกคำอธิบายประกอบมาตรา ร่างพระราชบัญญัติ” แนบไปด้วย

ต่อมาได้มีการจัดการสัมมนาขึ้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2557 ที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ในการสัมมนาดังกล่าวได้มีการจัดทำเอกสารโดยมีสาระคือ ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การวิเคราะห์ปัญหาความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ ข้อมูลด้านงบประมาณการจัดการศึกษาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาได้รับ และร่างพระราชบัญญัติที่มีชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”

การสัมมนาครั้งนี้ได้มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยได้ระบุสภาพปัญหา ดังนี้

1) พระภิกษุ-สามเณรไม่มีความมั่นคงในการศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2) การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ ไม่มีทิศทางการบริหารการจัดการ

3) พระภิกษุ-สามเณรที่จะเข้ามาศึกษาเป็นศาสนทายาทมีจำนวนลดลงตามลำดับ

4) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มีความชัดเจนด้านหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

5) รัฐให้การอุปถัมภ์และส่งเสริมสถานศึกษาไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการในยุคปัจจุบัน

6) งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ และขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณ

7) ไม่มีกฎหมายมารับรองสถานภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความมั่นคงในวิชาชีพและสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมาย

ข้อมูลพื้นฐานได้กล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความว่า

ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงเป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมเหมาะสมกับเยาวชนชายที่เข้ามาบวชเรียนเป็นศาสนทายาทในยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษาสงฆ์ทั้ง 3 แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวเท่านั้นที่ทุกคนยอมรับว่า เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ” จะเห็นได้ว่าผู้จัดทำเอกสารวิเคราะห์ความจำเป็นได้ให้ความสำคัญกับการสร้างศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการใช้การบูรณาการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับการศึกษาสงฆ์อีก 2 แผนก คือ แผนกธรรมและแผนกบาลี

ร่างพระราชบัญญัติ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาฉบับที่ร่างโดยคณะร่างพระราชบัญญัติที่แต่งตั้งโดยศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย มีจำนวนมาตราทั้งหมด 45 มาตรา โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการตราพระราชบัญญัติไว้ว่า “เพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองสืบไปภายหน้า จึงสมควรให้มี

กฎหมายว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อวางระบบการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”

การบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรและกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนไว้ในมาตรา 7 ความว่า ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนาควบคู่สามัญศึกษา
- 2) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ มีสมณสัญญาเคารพเชื่อฟัง ปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบสงฆ์
- 3) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
- 4) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม
- 5) มีความภูมิใจความเป็นสมณ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 6) มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนและสังคม และเป็นสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ให้การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตและส่งเสริมผู้เรียนเพื่อเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคมไทย

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ (มาตรา 8) ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเรียนรู้วิชาการทางพระพุทธศาสนาควบคู่สามัญศึกษาสู่ความเป็นเลิศบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล
- 2) ผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้และเป็นศาสนทายาทที่ดีในพระพุทธศาสนาสำนึกในความเป็นคนไทยมีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น
- 3) เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในคุณค่าแห่งหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สำนึกและความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

การบัญญัติเกี่ยวกับ โครงสร้างขององค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานและจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้กำหนดให้หน่วยงานราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (มาตรา 6) สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระ

พิธีกรรม แผนกสามัญศึกษา (มาตรา 6 วรรค 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระพิธีธรรม (มาตรา 15) และนอกจากนี้ยังบัญญัติให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระพิธีธรรม แผนกสามัญศึกษา มีอำนาจในการรับรองคุณวุฒิการศึกษาโรงเรียนพระพิธีธรรม แผนกสามัญศึกษา (มาตรา 13 (21))

การบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล โดยได้กำหนดวิถีสถานะตามตำแหน่งเหมือนกับข้าราชการครูของกระทรวงศึกษาธิการ (มาตรา 28) ส่วนงบประมาณการจัดการศึกษาในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณการจัดการศึกษาโดยแบ่งเป็น 4 รายการ คือ (1) เงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลแก่นักเรียนซึ่งเป็นผู้เรียนในการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ (3) งบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา และ (4) งบประมาณจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระพิธีธรรม แผนกสามัญศึกษา (มาตรา 33)

การผลักดันวาระนโยบายให้มีการร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาของการศึกษาพระพิธีธรรมครั้งนี้เกิดจากการผลักดันของผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียนพระพิธีธรรม แผนกสามัญศึกษาร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาสถานะที่ไม่ชัดเจน และการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ จากข้อมูลข้างต้นพบว่าการศึกษาพระพิธีธรรม ทั้ง 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ต่างประสบปัญหาดังกล่าวเหมือนกัน แต่ผู้บริหารและบุคลากรของการศึกษาพระพิธีธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีได้ผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาโดยผ่านมหาเถรสมาคม และกลไกระบบราชการที่มีอยู่เท่านั้น ไม่ได้ยกระดับการผลักดันเพื่อให้เกิดการตราพระราชบัญญัติ

หลังจากร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระพิธีธรรม แผนกสามัญศึกษาเสร็จแล้ว คณะประธานกลุ่มโรงเรียนพระพิธีธรรม แผนกสามัญศึกษาได้นำร่างดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษาพระพิธีธรรมเพื่อพิจารณาและนำเสนอในการประชุมมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2558

4.4.5 การผลักดันวาระนโยบายรอบที่ 4 : การศึกษาประเด็นปัญหาการศึกษาคณะสงฆ์ของ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา

หลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ.2557 รัฐบาลภายใต้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งมีนโยบายการบริหารในการปฏิรูปประเทศได้รับพระราชทานโปรดเกล้าเป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการแต่งตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติทำหน้าที่ศึกษาและปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน และต่อมาได้แต่งตั้งสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่รับเอาวาระการปฏิรูปที่ 35 และ 36 คือ การปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและการศาสนา จากสภาปฏิรูปแห่งชาติมาดำเนินการ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อศึกษาเรื่องที่ต้องการปฏิรูป คณะกรรมการฯ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อพิจารณาศึกษาเรื่อง “การศึกษาของคณะสงฆ์” และศึกษาการยกย่องพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม

คณะกรรมการขับเคลื่อนประเทศประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม ได้มีการแต่งตั้ง นายพนม ศรศิลป์ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นรองประธานอนุกรรมการ คนที่ 2 ซึ่งในการประชุมของอนุกรรมการได้เสนอประเด็นปัญหาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะดำเนินการขับเคลื่อนเป็นเรื่องเร่งด่วน 2 เรื่อง คือ เรื่องการศึกษาสงฆ์ยังไม่ได้รับการยอมรับและไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอ และเรื่องพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ตามรายงานการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 3 วันที่ 24 พ.ย.2558 พร้อมทั้งเสนอแผนการปฏิรูปด้านศาสนาไว้ 4 เรื่อง ซึ่งกล่าวถึงเรื่องการจัดการศึกษาของสงฆ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติไว้เป็นข้อแรก ตามรายงานการประชุมคณะกรรมการฯ วันที่ 15 ธ.ค.2558 ดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาของสงฆ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
- 2) การพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก
- 3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดเป็นไปตามมาตรฐาน
- 4) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของชาติในการบรรจุวิชาการทางพระพุทธศาสนา

ต่อมาคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม ได้เสนอรายงานผลจากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาของคณะสงฆ์ พร้อมร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...” เมื่อวันที่ 1 มี.ค.2560 ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้รับทราบ รายงานดังกล่าวได้สรุปสาเหตุของปัญหาของคณะสงฆ์ว่า “ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาจากภาครัฐยังไม่ครอบคลุม และไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริง

เนื่องจากการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมไม่มีกฎหมายรองรับจึงเป็นภาระของผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา คือ เจ้าอาวาส ที่ต้องจัดหางบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษา จึงส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่สามารถตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และของชาติได้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา” (รัฐสภา, 2560) คือ

1) ระบบการบริหารการศึกษาไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการบริหารจัดการภายในวัด เพราะนโยบายการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส ถ้าเจ้าอาวาสไม่สามารถจัดหางบประมาณมาสนับสนุนการศึกษาได้ วัดนั้นก็ต้องปิดสำนักลง ไม่มีการเรียนการสอน

2) การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนผิดเพี้ยนไปจากพระธรรมวินัย เนื่องจากพระภิกษุ สามเณร ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

3) ครูสอนและผู้เรียนจะหันเหไปศึกษาเล่าเรียนการศึกษารูปแบบอื่น ซึ่งมีกฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง มีสวัสดิการ แรงจูงใจ และงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การศึกษาของคณะสงฆ์ขาดบุคลากร ทั้งที่เป็นครูสอนและผู้เรียน ถือเป็นผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

จากปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามรายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม จึงได้มีการเสนอกรอบคิดการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาของคณะสงฆ์ ดังต่อไปนี้

1) เป็นการเสริมสร้างให้การศึกษาระดับพระปริยัติธรรมมีคุณภาพ อันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคง สังกมและประเทศชาติมีความสงบสุข

2) เป็นการพัฒนาโครงสร้างการบริหารการศึกษาสงฆ์ให้เป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีการกระจายอำนาจการบริหารไปสู่ส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

3) เป็นการเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ได้รับการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2558-2562 ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรมของโลก

4) เป็นแนวทางที่สำคัญและยั่งยืน ในการป้องกันการประพฤติผิดของพระภิกษุ สามเณร เพราะการประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัย ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ที่ไม่ขาดโอกาสทางการศึกษา

5) เป็นการป้องกันสัทธรรมปฏิรูป เนื่องจากเมื่อพระภิกษุ สามเณร รวมถึงพุทธศาสนิกชนทั่วไป ได้รับการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างถูกต้องและมีคุณภาพแล้ว ย่อมปฏิบัติและเผยแผ่พระธรรมวินัย ตามความรู้ที่ได้ศึกษา ซึ่งถือเป็นการปิดกั้นสัทธรรมปฏิรูปโดยปริยาย

6) เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ครูสอนและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้เรียนมีฉันทะและวิริยะต่อระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม

กรอบแนวคิดการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาของสงฆ์ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรมจึงสรุปเป็นวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาของสงฆ์ได้ว่า เพื่อให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาโครงสร้างของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ทั้ง 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ การขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับพระภิกษุ สามเณร และบุคคลทั่วไป การป้องกันพระภิกษุและสามเณรประพฤตินอกกริธาและประพฤติผิดพระธรรมวินัย การป้องกันไม่ให้เกิดคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ไม่ถูกต้อง และการสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและสามเณรนักเรียนมีความเอาใจใส่และพยายามในการสอนและเรียนการศึกษาพระปริยัติธรรม

รายงานฉบับนี้ได้มีเอกสารประกอบ คือ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเสนอให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณา พระราชบัญญัติฉบับนี้มีจำนวน 31 มาตรา มีสาระสำคัญ คือ การวางระบบการศึกษาของสงฆ์ทั้ง 3 แผนก ประกอบด้วย แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาพระปริยัติธรรมว่า เพื่อให้การศึกษาและส่งเสริมวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เป็นไปโดยสอดคล้องกับโบราณราชประเพณีและมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติเพื่อการสืบทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา สร้างบุคลากร ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ของคน ในชาติให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต (มาตรา 5) การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ได้บัญญัติไว้ความว่า ให้รัฐอุดหนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามความเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา 8) กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม (มาตรา 9 - มาตรา 13) การเทียบวิทยฐานะของการศึกษาแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา (มาตรา 23 - มาตรา 28)

การวิเคราะห์ข้อมูลการผลักดันวาระนโยบายโดยใช้แนวคิดของ Kingdon (1984) เรื่องพลังผลักดัน 3 กระแสวิเคราะห์ จะพบว่าการผลักดันประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ครั้งที่ 1 คือ การสร้างการรับรู้ปัญหาให้เกิดขึ้นในวงกว้างกระทำโดยการเสนอประเด็นปัญหาให้รัฐบาลรับทราบ เป็นการสร้างกระแสปัญหาให้มีความเด่นชัด แต่ก็ยังไม่สามารถดึงกระแสการเมืองให้เข้ามาร่วมได้ การผลักดันครั้งที่ 2 ศูนย์ประสานงานกลางประชาชน

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการผลักดันวาระนโยบายที่ได้เสนอประเด็นปัญหาในที่ประชุมที่จัดโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการสร้างแนวร่วมการผลักดันและทำให้กระแสปัญหายังคงเป็นที่รับรู้ไม่หายไปอันเนื่องมาจากระยะเวลาการผลักดันที่ยาวนาน ซึ่งต่อมาครูและบุคลากรของโรงเรียนและประธานกลุ่มโรงเรียนได้ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การผลักดันครั้งที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ยกร่างพระราชบัญญัติเสนอต่อวุฒิสภา เป็นการดึงกระแสการเมืองให้เข้าร่วมกับกระแสปัญหาแต่เนื่องจากกระแสการเมืองยังไม่เปิดให้กระแสปัญหาเข้าร่วมจึงทำให้การผลักดันไม่ประสบความสำเร็จ หลังจากนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปประเทศกระแสการเมืองเปิดกว้าง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงใช้โอกาสนี้เสนอร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มหาเถรสมาคมพิจารณาให้ความเห็นชอบได้สำเร็จ กระแสปัญหารวมกับกระแสการเมืองเกิดเป็นกระแสนโยบาย

4.5 การยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในข้อห้วงข้อนี้จะศึกษาการกำหนดนโยบายโดยมีกระบวนการยกร่างพระราชบัญญัติ และการพิจารณาพระราชบัญญัติ ผู้วิจัยจะใช้ทฤษฎีสถาบันของ Peter มารีแควรี่เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของหน่วยงานที่เข้าร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย และปัจจัยที่มีผลต่อเนื้อหาของนโยบาย

4.5.1 กรอบการร่างพระราชบัญญัติของมหาเถรสมาคม

มหาเถรสมาคมได้นำร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เสนอโดยศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เข้าที่ประชุมมหาเถรสมาคมและได้พิจารณาเห็นชอบให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยที่ให้นำการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย และใช้ชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ พ.ศ....” อีกทั้งได้กำหนดหลักการในการยกร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้ (มหาเถรสมาคม, 2558)

- 1) ให้คำนึงถึงความมั่นคงของการศึกษาพระปริยัติธรรม
- 2) ให้คำนึงถึงระบบบริหารจัดการ
- 3) ให้คำนึงถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ
- 4) ให้คำนึงถึงสิทธิที่ผู้เรียนพึงมีพึงได้
- 5) ให้คำนึงถึงเนื้อหาที่ต้องให้ครอบคลุมการศาสนศึกษาทั้งระบบ
- 6) ไม่ต้องมีมาตรการมากเกินไป

หลักการที่ให้ไว้เป็นกรอบการร่างพระราชบัญญัติของมหาเถรสมาคมนี้ต้องการให้มีการร่างพระราชบัญญัติเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ อาทิ การกำหนดให้คำนึงถึงความมั่นคงของการศึกษาพระปริยัติธรรม มีความมุ่งหมายต้องการให้รวมการศึกษาทั้งสามแผนก คือ แผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญศึกษาเข้าด้วยกันเป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เป็นที่นิยมเรียนได้พาให้การศึกษาของแผนกธรรม และแผนกบาลีได้พ้นจากความเสื่อมถอยอันเนื่องมาจากมีผู้เรียนน้อย ก่อให้เกิดความมั่นคงของการศึกษาสงฆ์ทั้งระบบ ถัดมากำหนดให้คำนึงถึงระบบการบริหารจัดการ หมายถึงว่าต้องการให้การบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสามแผนกจัดการศึกษาโดยให้อำนาจไปรวมศูนย์อยู่ที่มหาเถรสมาคม ต่อมาการให้คำนึงถึงการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ มีความมุ่งหมายให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษาของการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนก การให้คำนึงถึงสิทธิที่ผู้เรียนพึงมีพึงได้มีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับสิทธิในขณะที่กำลังศึกษาและหลังจากสำเร็จการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาในทางโลกทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา การให้คำนึงถึงเนื้อหาที่ต้องให้ครอบคลุมการศาสนศึกษาทั้งระบบ มีความหมายว่าให้มีบทบัญญัติที่กำหนดรายละเอียดการจัดการศึกษาครบทั้ง 3 แผนก และหลักการข้อสุดท้ายการให้ยกร่างพระราชบัญญัติให้ไม่มีมาตรการมากเกินไปก็เพื่อให้ยกร่างพระราชบัญญัติไม่มีรายละเอียดมากจนเกิดความยุ่งยาก

ความมุ่งหมายของมหาเถรสมาคมเรื่องการรวมการศึกษาทั้งสามแผนก คือ แผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญศึกษาเข้าด้วยกันเป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เพื่อพยุฐานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...การที่มหาเถรสมาคมได้ให้รวมการศึกษาทั้งสามแผนกไว้ในร่างพระราชบัญญัติเดียวกันก็เพื่อให้เกิดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาช่วยดึงให้มีผู้เรียนแผนก

ธรรมและแผนกบาลีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ให้การศึกษาทั้งสามแผนกบูรณาการพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับการศึกษาของสงฆ์...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2567)

ต่อมามหาเถรสมาคมได้ออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม (คำสั่งที่ 4/2558 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2558) ที่ประกอบไปด้วย กรรมการมหาเถรสมาคม 4 รูป พระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 รูป สมาชิกสภานิติบัญญัติ 3 คน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2 คน ผู้แทนคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และผู้บริหาร พร้อมด้วยข้าราชการที่เกี่ยวข้อง 7 คน รวมมีคณะกรรมการทั้งหมด จำนวน 22 รูป/คน โดยมีพระพรหมมุนี (สุขชิน อคฺคชิโน) แม่กองธรรมสนามหลวง เป็นประธานคณะกรรมการ หลังจากนั้นคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยมี พระพรหมโมลี (สุชาติ ฐมฺมรตโน) แม่กองบาลีสนามหลวง เป็นประธาน และพระราชมุนี (พล อภากรโ) เป็นรองประธาน เป็นที่น่าสังเกตว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติในครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ที่มีส่วนร่วมจากเดิมที่ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนของครูและบุคลากรเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ เปลี่ยนเป็นคณะสงฆ์ฝ่ายพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และฝ่ายพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ เห็นได้จากคณะกรรมการที่มีพระพรหมมุนี แม่กองธรรมสนามหลวง เป็นประธานคณะกรรมการ พระพรหมโมลี แม่กองบาลีสนามหลวง เป็นกรรมการร่างพระราชบัญญัติ คณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติได้ดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีการประชุม 6 ครั้ง โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย สำนักงานประมาณ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรมบัญชีกลาง และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ส่งผลให้มีการแก้ไขเนื้อหาของบทบัญญัติให้สอดคล้องกับมติของมหาเถรสมาคม และกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการร่างพระราชบัญญัติสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...หลังจากที่มหาเถรสมาคม ได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแล้ว ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติ โดยมีแม่กองธรรมและแม่กองบาลีเป็นประธานกรรมาธิการ และได้เชิญ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงบประมาณ ให้เข้าร่วมการประชุมร่างพระราชบัญญัติ เนื้อหาจึงมีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติที่พวกเราได้เสนอไปในครั้งแรก...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2567)

4.5.2 การบัญญัติกลไกการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมให้รวมศูนย์อำนาจที่มหาเถรสมาคม

เรื่องระบบการศึกษาของคณะสงฆ์จากเดิมที่ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้วางโครงสร้างให้รองรับสถานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพียงแผนกเดียว เมื่อคณะกรรมการได้ยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมจึงกำหนดให้ระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม มี 3 แผนก ประกอบด้วย แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา (มาตรา 6) เพื่อให้สอดคล้องกับมติมหาเถรสมาคมเรื่องการครอบคลุมการศึกษาของสงฆ์ทั้งระบบ โดยมี แม่กองบาลีสนาทมหลวง แม่กองธรรมสนาทมหลวง และประธานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทำหน้าที่บริหารการศึกษาในแต่ละแผนก (มาตรา 15)

เรื่องการบริหารจัดการศึกษาในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม คณะกรรมการกรรมาธิการได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเมื่อเสนอให้ที่ประชุมกรรมการมหาเถรสมาคมพิจารณาได้มีมติให้แก้ไขว่าคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตาม มาตรา 8 ข้อ (1) และ ข้อ (4) ต้องประกอบไปด้วย “ประธานกรรมการรูปหนึ่งซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 รูป/คน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ (มหาเถรสมาคม, 2559)

ตามบทบัญญัติดังกล่าวคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจและหน้าที่อย่างกว้างขวางทั้งในด้านการบริหารและด้านการจัดการคุณภาพการศึกษา เช่น กำหนดนโยบายและ

แผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม คววมุ คุแลและกำกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย โบราณราชประเพณี หรือมาตรฐานการศึกษาของชาติ และกำหนดมาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน การศึกษาพระปริยัติธรรม และเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการฯ

4.5.3 การเพิ่มบทบัญญัติการเทียบวิทยฐานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ร่างขึ้น โดยคณะกรรมการร่างที่มีแม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวงมีบทบาทสำคัญส่งผลให้มีการเพิ่มบทบัญญัติการเทียบวิทยฐานะของการศึกษาแผนกธรรม กับการศึกษาชั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการและแผนกบาลีกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการส่งเสริมให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลีเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 23 ซึ่งเป็นการเทียบวิทยฐานะของการศึกษาแผนกธรรมกับการศึกษาชั้นพื้นฐานว่าให้ผู้ที่ผ่านการศึกษากภาคบังคับแล้วซึ่งได้สำเร็จการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีมีวิทยฐานะ ดังนี้

แผนกธรรมสนามหลวง ชั้นนักธรรมเอก มีวิทยฐานะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 3 ประโยค มีวิทยฐานะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

มาตรา 24 ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาเปรียญธรรม 9 ประโยค โดยเทียบกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่า “ให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี”

นอกจากนี้ในมาตรา 25 ยังได้บัญญัติให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงที่ต้องการเพิ่มวิทยฐานะให้ทำการศึกษาเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง มีวิทยฐานะ ดังต่อไปนี้

แผนกบาลีสนามหลวงชั้นเปรียญธรรม 6 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี

แผนกบาลีสานามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 8 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาโท
แผนกบาลีสานามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาเอก

ร่างพระราชบัญญัติในมาตรา 25 นี้เป็นบทบัญญัติที่ให้ประโยชน์กับฝ่ายการศึกษาปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ต้องการยกระดับมาตรฐานของคุณวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น โดยนำไปเทียบกับการศึกษาทางโลกในระดับอุดมศึกษา โดยได้บัญญัติให้มีการเทียบระดับการศึกษาเป็น ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 ที่กล่าวถึงการเทียบวิทยฐานะการศึกษาแผนกธรรมสนามหลวงกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ และการเทียบวิทยฐานะการศึกษาแผนกบาลีสานามหลวงกับการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของทั้งสองแผนกซึ่งมีบทบาทสำคัญในคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมในครั้งนี้ สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...พอมีการร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่แทนร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็ได้เพิ่มเรื่องการเทียบวิทยฐานะของการศึกษา แผนกธรรมและแผนกบาลีโดยที่ให้ผู้จบนักธรรมมีวิทยฐานะเป็น ม.ต้น ม.ปลาย ผู้จบเปรียญธรรมแต่ละประโยคมีวิทยฐานะเป็น ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ซึ่งก็เป็นที่ถกเถียงกันว่าเหมาะสมหรือไม่...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 พฤษภาคม 2567)

4.5.4 การเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติเรื่องงบประมาณและการตรวจสอบภายใน

การร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมแสดงความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตนจึงมีผลทำให้มีการเพิ่มและแก้ไขบทบัญญัติ ดังเช่นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล การร่างพระราชบัญญัติการศึกษา พระปริยัติธรรมฉบับนี้เมื่อผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วจะส่งผลให้รัฐจะต้องมีภาระผูกพันที่จะต้องจัดสรรงบประมาณให้กับการจัดการศึกษาของพระปริยัติธรรม ดังนั้นสำนักงบประมาณซึ่งเป็นหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณจึงได้เข้ามาเสนอความเห็นในการจัดประชุมของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม

2559 เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ในมาตรา 7 ซึ่งเกี่ยวข้องกับสำนักงบประมาณ ซึ่งสำนักงบประมาณได้เสนอแก้ไข มาตรา 7 ดังนี้

เดิม มาตรา 7 ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้รัฐอุดหนุนงบประมาณและบุคลากรสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้เพียงพอ”

ได้แก้ไขเป็น มาตรา 7 ให้รัฐอุดหนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามความเหมาะสมและความจำเป็น

มาตรานี้เดิมคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดให้รัฐบาลอุดหนุนงบประมาณให้เพียงพอกับการบริหารจัดการของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งก่อนหน้านี้มีปัญหางบประมาณไม่เพียงพอซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา จึงมีการแก้ไขบทบัญญัตินี้เป็น “ให้รัฐอุดหนุนงบประมาณตามความเหมาะสมและความจำเป็น” จึงเป็นการไม่ผูกพันรัฐบาลในจัดสรรงบประมาณ การแก้ไขมาตรา 7 ในร่างพระราชบัญญัติจึงมีผลเปลี่ยนแปลงความต้องการเดิมของผู้ผลักดันร่างพระราชบัญญัติเดิมที่ประสงค์จะแก้ไขปัญหาการได้รับงบประมาณการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...การร่างพระราชบัญญัติเราต้องการให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ก็ได้ได้รับความเห็นทักท้วงจากสำนักงบประมาณให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อความว่า ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสมและความจำเป็น...” (ประชาชนเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤษภาคม 2567)

นอกจากนี้ กรมบัญชีกลางที่เข้าร่วมประชุมยกร่างพระราชบัญญัติได้เสนอให้มีระบบการตรวจสอบภายในของการศึกษาพระปริยัติธรรม เรื่องของการจัดทำบัญชี การเงิน และการพัสดุ จึงทำให้คณะกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติได้เพิ่มมาตราที่ให้มีการจัดทำบัญชีและการตรวจสอบภายใน ดังที่ปรากฏใน มาตรา 19 ความว่า “ให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุ ของสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง” ซึ่งระบบการตรวจสอบภายในนี้จะถูกควบคุมจากคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมและให้ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาพระปริยัติธรรมเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

เมื่อคณะกรรมการร่างได้ดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมเสร็จแล้วได้นำเสนอต่อมหาเถรสมาคมเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559 ซึ่งที่ประชุมกรรมการมหาเถรสมาคมได้พิจารณาเห็นชอบหลังจากนั้นได้มอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งร่างพระราชบัญญัติให้กับรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า เมื่อวาระนโยบายถูกรับเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติ ดังที่ปรากฏว่ามีแม่กองธรรมสนามหลวง แม่กองบาลีสนามหลวง เข้ามามีส่วนร่วมในการยกร่างพระราชบัญญัติ ทำให้มีการเพิ่มเนื้อหาของบทบัญญัติให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งสองแผนก อีกทั้งยังมีหน่วยงานราชการได้มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและตัดเนื้อหาบางส่วนที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานราชการนั้นๆ

4.6 การให้ความเห็นชอบนโยบาย: การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

4.6.1 การพิจารณาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี

เมื่อมหาเถรสมาคมได้รับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมจากคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งผ่านกระบวนการจัดทำวาระโดยได้มีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญโดยหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมแล้ว ได้มีการส่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้กับรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559 เพื่อนำเสนอรองนายกรัฐมนตรี นายวิษณุ เครืองามและนำเข้าสู่คณะรัฐมนตรี เมื่อสำนักนายกรัฐมนตรีได้รับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมแล้ว ได้มีการส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นอีกครั้ง เมื่อได้ความเห็นที่ตอบกลับมาแล้วและมีประเด็นบางประเด็นที่ยังไม่เห็นด้วยจึงส่งมอบให้คณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเพื่อหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหน่วยงานประสานความร่วมมือ ทำให้มีการปรับแก้โดยลด เพิ่มข้อความและประโยคในร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้ความรัดกุมมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้ ขั้นตอนการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีจะขอความเห็นไปยังหน่วยงานต่างๆ เหมือนกับตอนที่ ยกร่างพระราชบัญญัติและต่อมาจะส่งความคิดเห็นที่ได้รับไปให้คณะกรรมการยกร่างอีกครั้งเพื่อประหฺมหารือแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ตามคำเสนอแนะ แล้วก็จะส่งให้คณะรัฐมนตรีอีกครั้ง...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2567)

ประเด็นเรื่องการให้วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก แก่ผู้ที่สำเร็จ การศึกษาเปรียญธรรม 6 ประโยค เปรียญธรรม 8 ประโยค และเปรียญธรรม 9 ประโยค ตามลำดับ ในมาตรา 25 เป็นการเทียบวิทยฐานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้เชิญผู้แทนของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เข้าร่วม ประชุมเพื่อหารือแนวทางการแก้ไข โดยได้รับข้อเสนอว่า การกำหนดวิทยฐานะของผู้สำเร็จ การศึกษาพระปริยัติธรรมตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...เป็น การยกร่างการดำเนินการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเทียบเคียงกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็ นการศึกษาทางโลกที่มีวัตถุประสงค์และเกณฑ์การจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ประกอบกับการ เทียบเคียงในระดับชั้นปริญญาจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ ปริญญาตรี พ.ศ.2558 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษา พ.ศ.2558 จึงยังไม่เห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติ ธรรม พ.ศ...นั้น” ตามหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เลขที่ ศษ 0506/13539 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 จึงทำให้เห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษาไม่เห็นด้วยกับบทบัญญัติในมาตรา 25 โดยมีความเห็นว่าบทบัญญัตินี้ขัดแย้งกับมาตรฐาน การศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าศึกษาในแต่ละ ระดับ และอาจทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับและสาขาระชนเกิดความสับสน การให้ ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแสดงให้เห็นว่าเป็นการรักษากฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากสับสนเป็นการรักษาผลประโยชน์ภายใน หน่วยงานของตนเอง จากการให้ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเกี่ยวกับการ เทียบวิทยฐานะดังกล่าวส่งผลให้มีการปรับแก้ข้อความใน มาตรา 24 (เดิม) ความว่า “ให้ผู้สำเร็จ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับ ปริญญาตรี” และใน มาตรา 25 (เดิม) ความว่า “ให้ผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

สนามหลวง ที่ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงมีวิทยฐานะดังต่อไปนี้

- 1) แผนกบาลีสสนามหลวงชั้นเปรียญธรรม 6 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี
- 2) แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 8 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาโท
- 3) แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาเอก

โดยได้นำข้อความทั้ง 2 มาตรา มารวมอยู่ในมาตราเดียวกัน คือ มาตราที่ 24 ความว่า “ให้ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรมเก้าประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี เรียกว่า “เปรียญธรรมเก้าประโยค” ใช้อักษรย่อว่า “ป.ธ.9” ให้ผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสสนามหลวงที่ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดให้มีวิทยฐานะระดับใดๆ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย ครั้งที่ 30/2560 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... ซึ่งบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่นี้ไม่ได้ระบุว่าให้มีวิทยฐานะระดับปริญญาโท เอก แต่ให้คณะกรรมการการอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ การแก้ไขเรื่องการเทียบวิทยฐานะสอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติเรื่องการเทียบวิทยฐานะที่ให้ผู้สอบเปรียญธรรมได้ประโยคต่างๆ ให้มีวิทยฐานะเทียบเท่าปริญญาตรี โท เอก เปลี่ยนเป็นให้ผู้สอบเปรียญธรรม 9 ประโยคเทียบเท่าปริญญาตรี ส่วนประโยคอื่นๆ ถ้าจะเทียบก็ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมกำหนด โดยที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องศึกษาเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนด...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2567)

ระยะเวลาต่อมาเมื่อมีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติบางประเด็นแล้ว สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ขอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติไปยังสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้งและได้รับการเสนอว่าเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ และมีข้อเสนอเพิ่มเติมว่า “...อาจกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาทางวิชาการด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และด้านการประเมินผลการศึกษาให้กับ

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาด้วย” ตามหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ เลขที่ ศษ. 0209/4421 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2561 ซึ่งจากความเห็นดังกล่าว นำมาสู่การเพิ่มเติม มาตรา 12 เรื่องอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม ที่เดิมระบุว่า “คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจและหน้าที่...ข้อ 3 อนุมัติหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งนี้ สำหรับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ต้องเป็นไปโดยความเห็นชอบ ของ มหาเถรสมาคม” ได้เพิ่มเติมข้อความต่อท้ายอีก ความว่า “สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการและตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด”

ข้อความในมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในมาตรา 12 ข้อ 3 เดิมบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจการอนุมัติหลักสูตรที่จะใช้ในการจัดการศึกษาไว้ แต่ในการอนุมัติหลักสูตรของแผนกบาลีสันามหลวง และแผนกธรรมสนามหลวงมีเงื่อนไขที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมด้วย แต่ไม่ได้รวมถึงการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แสดงถึงความมุ่งหมายเดิมในการร่างพระราชบัญญัติต้องการจะให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจควบคุมการใช้หลักสูตรเฉพาะแต่การศึกษาแผนกบาลีและแผนกธรรมซึ่งเป็นการจัดการศึกษาของสงฆ์ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการให้การศึกษามุ่งไปเป็นไปตามโบราณราชประเพณี และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยที่แผนกสามัญศึกษาจะถูกควบคุมหลักสูตรโดยคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมซึ่งมีความต้องการที่จะให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติซึ่งเป็นการศึกษาในทางโลก เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้มีการปรับแก้จึงทำให้มหาเถรสมาคมเข้ามามีบทบาทในการควบคุมการใช้หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการก็สามารถเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทางวิชาการด้านหลักสูตรได้ด้วยในอนาคต

ต่อมาได้มีการปรับประเด็นเรื่องอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม เดิมในมาตรา 12 ข้อ (6) ที่ให้อำนาจคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมสามารถ “กำหนดตำแหน่ง อัตรากำลัง เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง วิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น การสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การร้องทุกข์ การอุทธรณ์ และการลงโทษ” ได้โดยตรง ต่อมาได้แก้ไขให้คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจเพียงออกมาตรฐานกลางเกี่ยวกับการบริหารบุคคลและเรื่องอื่นที่กำหนดไว้ใน มาตรา 12 ข้อ (6) และได้เพิ่มเติมต่อท้ายไว้ว่า “การกำหนดเงินเดือน เงินประจำ

ตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง” ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงบทบัญญัติให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง และได้ตัดบทบัญญัติใน ข้อ (9) ในมาตราเดียวกันที่ระบุว่า “คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ...ออกระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานสอนและผู้สนับสนุนการศึกษา” ออกไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นผลมาจากการที่กระทรวงการคลังเข้ามาเกี่ยวข้องกับการยก ร่างพระราชบัญญัติเป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตเมื่อร่างพระราชบัญญัติผ่านการพิจารณาประกาศเป็นพระราชบัญญัติ

นอกจากนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการทำงานของคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารของรัฐบาลยังได้แสดงความเห็นเป็นกังวลต่อการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม เกี่ยวกับงบประมาณที่จะเพิ่มขึ้นเมื่อพระราชบัญญัติได้รับความเห็นชอบและประกาศใช้ ความว่า “หากพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย รัฐจะจ่ายงบประมาณเพิ่มขึ้นในระยะ 5 ปี จำนวน 4,000 ล้านบาท โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม ปีละ 800 ล้านบาท ซึ่งงบประมาณดังกล่าวจะมีผลผูกพันทรัพย์สินหรือก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังแก่รัฐ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานสนับสนุนงานของฝ่ายบริหารมีบรรทัดฐานการปฏิบัติงานที่ต้องรักษาวินัยทางการคลังควบคุมความสมดุลของงบประมาณภาครัฐจึงต้องพิจารณาถึง “ความคุ้มค่า ต้นทุน และผลประโยชน์ เสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความยั่งยืนทางการคลังของรัฐ” ตลอดจนคำนึงถึงกฎระเบียบที่ควบคุมการปฏิบัติงานด้านการคลังตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอ้างถึงคือบทบัญญัติมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ.2561

การให้ความเห็นของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมในบางมาตราเป็น ไปเพื่อเพื่อไม่ให้สาระสำคัญของบทบัญญัตินั้นขัดกับ กฎ ระเบียบ ในการบริหารราชการของหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ และไม่ขัดกับค่านิยม บรรทัดฐานการปฏิบัติงาน สะท้อนถึงการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการที่มีกฎ ระเบียบ คอยควบคุมเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ของหน่วยงาน นอกจากนี้แล้วยังต้องคำนึงงานปกป้องผลประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการตราพระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่กฎ ระเบียบ ไม่ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่เป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติงาน

เมื่อได้มีการปรับแก้แล้วคณะรัฐมนตรีจึงได้มีการประชุมและมีมติให้ส่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วน เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561 ให้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาผ่านเป็นพระราชบัญญัติเพื่อประกาศใช้ต่อไป

สรุปผลการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีสถาบันของ Guy Peper พบว่า กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะรัฐมนตรีมีหน่วยงานราชการเข้ามามีส่วนร่วมให้ความเห็นในประเด็นที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ อาทิ เช่น การเทียบวิทยฐานะการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลที่ไม่สอดคล้องมาตรฐานการศึกษาอุดมศึกษา และการกำหนดเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

4.6.2 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ 24 ธันวาคม 2561 คณะทำงานนำโดย พระราชวรมนูญ,ดร. (พล อากาศโร ป.ธ.9) รองเจ้าคณะภาค 6 รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต มจร. ในฐานะรองประธานอนุกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... และพันตำรวจโท พงศ์พร พรหมมณีเสนห์ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พร้อมคณะได้ชี้แจง ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมต่อคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (วิปรัฐบาล) ซึ่งมีนายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ เป็นประธานและคณะกรรมการวิสามัญกิจการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (วิป สนช.) มีนายพรเพชร วิชิตชลชัย เป็นประธาน โดยทั้งสองวิปมี มติเห็นชอบ และเตรียมนำเข้าพิจารณาเพื่อรับหลักการในสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมและได้นำเข้าประชุมในวาระที่ 1 ในคราวประชุมครั้งที่ 88/2561 เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 ได้ลงมติรับหลักการ และตั้งกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง จำนวน 17 คน โดยมีข้าราชการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติร่วมด้วย 2 คน คือ ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณารายละเอียด เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วได้รายงานต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวันที่ 23 มกราคม 2562 ในรายงานกรรมาธิการเสนอคำแปรญัตติ เพียงจำนวน 1 คน โดยเพิ่มข้อความใน

มาตรา 5 เรื่องวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้มีวัตถุประสงค์ เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งข้อความว่า “(4) เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ มีมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการอันเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ” แต่การขอแปรญัตตินี้ก็ตกไปไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติ และคณะกรรมการได้ตั้งข้อสังเกตไว้ 2 ข้อ คือ 1) การออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงิน การพัสดุ การจัดการทรัพย์สิน และการตรวจสอบภายในของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น ควรกำหนดรายละเอียดให้สอดคล้องและมีมาตรฐาน ไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายและระเบียบกลางที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ 2) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ในลักษณะเดียวกับการศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรมผ่านช่องทางต่างๆ อย่างเหมาะสมและทั่วถึง (รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม, 2562, น.3)

กระบวนการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีผลเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติเกี่ยวกับการอนุมัติการสำเร็จการศึกษาของผู้เรียนซึ่งในร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ โดยคณะรัฐมนตรีได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ใน มาตรา 25 ความว่า “สถานศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจให้ประกาศนียบัตรปริญญา และหนังสือการรับรองการศึกษาหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนแก่ผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด” ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ได้กำหนดอำนาจการอนุมัติการจบการศึกษาไว้อย่างชัดเจน เมื่อสภานิติบัญญัติพิจารณาได้กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม ดังที่ได้บัญญัติเพิ่มไว้ในมาตรา 12 ข้อ 5 เรื่องอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม ความว่า “อนุมัติให้ปริญญาและประกาศนียบัตร” บทบัญญัติเรื่องอำนาจการอนุมัติการสำเร็จการศึกษาให้แก่ผู้เรียนจึงทำให้คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจที่สมบูรณ์โดยไม่ต้องพึ่งพาการจัดการศึกษากับกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการอนุมัติการจบการศึกษา อำนาจของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมยังได้รับเพิ่มเติมอีก ในมาตรา 12 ข้อ 8 คือ มีอำนาจ “ออกข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศเกี่ยวกับการจัดตั้งสถานศึกษาพระปริยัติธรรม” ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมสาระในบทบัญญัติเพื่อความรอบครอบและรัดกุมในการบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม

นอกจากนี้ในเรื่องของระบบการศึกษาในมาตรา 6 ที่แบ่งระบบการศึกษาเป็น 3 แผนก คือ แผนกบาลีสนาทมูลที่ศึกษาพุทธศาสนาภาคภาษาบาลี แผนกธรรมที่ศึกษาพุทธศาสนาภาคภาษาไทย และแผนกสามัญศึกษาที่ศึกษาพุทธศาสนาทั้งแผนกบาลีสนาทมูลและแผนกธรรม สนาทมูลควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ การพิจารณาของสภา

นิติบัญญัติแห่งชาติได้เพิ่มข้อความเพื่อความรัดกุมมากขึ้นอีก คือ มีข้อความว่า “การศึกษาพระปริยัติธรรมตาม (1) (2) และ (3) อาจศึกษาโดยใช้ภาษาอื่นในการจัดการศึกษาด้วยก็ได้”

จากนั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เปิดประชุมพิเศษ ครั้งที่ 7/2562 ในวันที่ 31 มกราคม 2562 ที่ประชุมได้พิจารณาในรายละเอียดในวาระที่ 2 เรียงตามลำดับมาตราและลงมติในวาระที่ 3 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ในวันเดียวกัน

กระบวนการกำหนดนโยบายในกรณีของการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ที่ประกอบไปด้วยการยกร่างพระราชบัญญัติ การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสถาบันของ Peter (2012) พบว่ามีการแก้ไขเพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในบทบัญญัติอันเนื่องมาจากการเข้ามามีบทบาทของหน่วยงานราชการที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสอดคล้องกับ กฎหมาย กฎระเบียบ เป็นสำคัญเพื่อการปกป้องผลประโยชน์ของหน่วยงานตนเอง

4.7 การเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเมื่อเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย

การผลักดันวาระนโยบายทำให้เกิดการร่างพระราชบัญญัติขึ้น 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ร่างโดยศูนย์ประสานงานกลางประชาชนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย และร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ที่ร่างโดยคณะกรรมการร่างที่แต่งตั้งโดยมหาเถรสมาคมร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญอันเกิดจากการผ่านกระบวนการจัดทำวาระ ทำให้เห็นถึงการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและการกำหนดทางเลือกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังต่อไปนี้

4.7.1 วัตถุประสงค์การจัดการศึกษา

ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีจุดประสงค์ในการตราพระราชบัญญัติเพื่อ “ให้เกิดการวางระบบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ที่มีความชัดเจน และกำหนดให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

ศึกษาใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน ความว่า “จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาในร่างพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดให้เป็นไปเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 7 ข้อ (มาตรา 7) การบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติเช่นนี้เป็นการมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยการจัดการวางระบบการบริหารให้มีความชัดเจนและใช้หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติที่ร่างโดยคณะกรรมการร่างที่แต่งตั้งโดยมหาเถรสมาคม ที่ชื่อ “ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม” จะกำหนดวัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติไว้เพื่อให้การศึกษาของคณะสงฆ์ทั้ง 3 แผนก คือแผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญศึกษา “ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยดีจากภาครัฐ และสามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และของชาติได้เป็นอย่างดี” (มาตรา 5) และกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 3 แผนก ไว้ว่า “เพื่อให้การศึกษาและส่งเสริมวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เป็นไปโดยสอดคล้องกับโบราณราชประเพณีและมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติเพื่อการสืบทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา สร้างบุคลากร ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ของคนในชาติให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต” วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทั้ง 3 แผนก ของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ได้กำหนดไว้เพื่อควบคุมการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามที่คณะสงฆ์ต้องการ คือ สอดคล้องกับโบราณราชประเพณี และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติ วิเคราะห์จากบทบัญญัติในมาตราที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาจะพบว่ามีแตกต่างไปจากเป้าหมายของการผลักดันวาระนโยบายของศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยคำนึงถึงการใช้หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบของการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...การร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาแผนกสามัญศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน...” (เจ้าหน้าที่การศึกษาพระปริยัติธรรมท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 มีนาคม 2567)

4.7.2 ระบบการศึกษา

ประเด็นต่อมาเรื่องของระบบการศึกษาที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ มีนัยสำคัญที่แฝงไว้ ดังที่ในร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งหมดไว้เพราะมีความมุ่งหมายที่จะให้ร่างพระราชบัญญัติรับรองสถานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และกำหนดให้มีหน่วยงานสนับสนุนที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการจัดการศึกษา ดังที่ มาตรา 6 วรรค 1 บัญญัติให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นส่วนราชการในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มาตรา 6 วรรค 2 บัญญัติให้มีสำนักงานกลุ่มโรงเรียนเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการ มาตรา 15 บัญญัติให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นส่วนราชการ มาตรา 14 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการ ซึ่งเมื่อมีการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะควบคุมการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานของสงฆ์ไว้ให้เป็นไปตามการจัดการของสงฆ์ตามราชประเพณี และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 5 ความว่า “เพื่อให้การศึกษาและส่งเสริมวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ไปโดยสอดคล้องกับโบราณราชประเพณีและมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ เพื่อการสืบทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา สร้างบุคลากร ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ของคนในชาติให้มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต” สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีเนื้อหาที่ตั้งใจจะให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล และบริหารจัดการโดยมีอิสระภายใต้การกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้กำหนดให้เป็นมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่เมื่อมหาเถรสมาคมมีมติให้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม จึงได้ให้รวมศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสามแผนกไว้ด้วยกัน...” (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาท่านหนึ่ง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2567)

4.7.3 โครงสร้างการบริหารการศึกษา

บทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเดิมก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก

สามัญศึกษาก่อนข้างมากตามกฎหมายและตามที่คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม หรือ คณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรมมอบหมาย เมื่อมีการร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คณะผู้ร่างได้กำหนดให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีบทบาทเพียงเป็นหน่วยงานกำกับเท่านั้นเพื่อความเป็นอิสระในการดำเนินการของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ว่า “โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา...เป็นส่วนราชการในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”

ประเด็นต่อมาในเรื่องบทบัญญัติเรื่องกลไกการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (มาตรา 9) โดยให้มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษา ตามมาตรา 13 (3) ความว่า “กำหนดมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา ให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษา และติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา” นอกจากนี้ยังให้มีคณะอนุกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม ตามมาตรา 18 ทำหน้าที่ตามที่กำหนดอำนาจไว้ในมาตรา 19 (1) ว่า “จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรมให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น” เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และคณะอนุกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งมีอำนาจที่เป็นอิสระและกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษา

ประเด็นเรื่องกลไกการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานี้เมื่อมีการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามมาตรา 12 (1) ความว่า “กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ควบคุม ดูแลและกำกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้เป็นไปตาม พระธรรมวินัย โบราณราชประเพณี หรือมาตรฐานการศึกษาของชาติ” (2) กำหนดมาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา และในมาตรา 12 (3) ยังให้อำนาจในการอนุมัติหลักสูตรที่จะใช้ในการจัดการศึกษาได้เองด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรมในการเป็นหน่วยงานที่

กำหนดการพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นอย่างมากเพียงหน่วยงานเดียว สอดคล้องกับ
 ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2562 กำหนดให้
 คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นการทำกับดูแลการ
 จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนก การจัดการเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา หลักสูตร
 การศึกษา และอื่นๆ อีกหลายอย่าง...” (ผอ.กลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
 ศึกษา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2567)

นอกจากนี้แล้วร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ...ยังให้
 อำนาจคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในการรับรองคุณวุฒิการศึกษา
 ของผู้ที่สำเร็จการศึกษา เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม
 ซึ่งไม่ได้มีบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...

ประเด็นเรื่องสถานะที่ชัดเจนของบุคลากรในร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติ
 ธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ... ได้บัญญัติเรื่องการกำหนดตำแหน่งของบุคลากรไว้ในหมวดที่ 4
 มาตรา 27 มาตรา 28 ได้กำหนดวิทยฐานะของบุคลากรไว้โดยเทียบเคียงจากวิทยฐานะของ
 ข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ
ไม่ได้มีบัญญัติไว้แต่ให้อำนาจคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมกำหนดได้เมื่อร่าง
 พระราชบัญญัติได้ประกาศใช้

4.7.4 งบประมาณและการตรวจสอบ

ประเด็นเรื่องการจัดสรรงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
 สามัญศึกษา พ.ศ...ได้บัญญัติไว้ใน หมวดที่ 5 โดยมาตรา 33 กำหนดให้ รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ
 ให้กับการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุด และได้
 กำหนดประเภทงบประมาณที่รัฐจะจัดสรรให้เป็น 4 ประเภทอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากการที่
 บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ในมาตรา 8 ความว่า “ให้รัฐอุดหนุน
 งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามความเหมาะสมและความจำเป็น”

ประเด็นเรื่องข้อกำหนดการบัญชีและการตรวจสอบภายในซึ่งจะพบว่าในร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ... ไม่ได้มีบัญชีไว้แต่เมื่อมีการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พ.ศ... ที่ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบบัญชีเข้ามาเพื่อให้ความเห็นจึงได้บัญชีไว้ในมาตรา 19 ความว่า “ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกำหนด ฯ” สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่า

“...คณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ได้รับข้อเสนอแนะจากกรมบัญชีกลางว่าจำเป็นต้องมีมาตราที่กำหนดเรื่องการตรวจสอบบัญชี ทำให้คณะกรรมการร่างได้เพิ่มเรื่องระบบการตรวจสอบบัญชี การเงิน และพัสดุลงไป...” (กรรมการท่านหนึ่งในคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2567)

4.7.5 การเทียบวิทยฐานะการศึกษาของสงฆ์กับการศึกษาทางโลก

จากบทบัญญัติที่กล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ถูกผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการจัดทำวาระนโยบาย และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่โดยให้มีการรวมการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี และแผนกธรรม เข้ามารวมอยู่ในพระราชบัญญัติที่จะร่างขึ้นใหม่ด้วย โดยมีคณะกรรมการร่างที่เป็นบุคลากรของพระปริยัติแผนกบาลี และแผนกธรรมร่วมในคณะกรรมการร่าง ผลปรากฏว่าได้มีบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติแผนกบาลีและแผนกธรรม เพิ่มเข้ามาด้วย ดังเช่นในประเด็นของการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 22 ซึ่งรับรองการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ และเทียบวิทยฐานะ ดังนี้

แผนกธรรมสนามหลวง ชั้นนักธรรมเอก เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 3 ประโยค เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติการเทียบวิทยฐานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ไว้ในมาตรา 25 ดังต่อไปนี้

- 1) แผนกบาลีสถนามหลวงชั้นเปรียญธรรม 6 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี
- 2) แผนกบาลีสถนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 8 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาโท
- 3) แผนกบาลีสถนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาเอก

โดยให้ศึกษาเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและให้ขึ้นไปโดยสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและเป็นไปโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

บทบัญญัติใน มาตรา 25 การเทียบวิทยฐานะในทางการศึกษาของพระปริยัติธรรม แผนกบาลีกับการศึกษาทางโลกนี้ เป็นบทบัญญัติที่ให้ประโยชน์กับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์มีความต้องการที่จะผลักดันให้เกิดความแพร่หลายมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับทำให้เห็นได้ชัดว่าประเด็นปัญหาในเรื่องปัญหาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประเด็นปัญหาเรื่องสถานะของการศึกษาทั้งโรงเรียนและบุคลากรที่ไม่ชัดเจนได้มีบทบัญญัติที่รับรองสถานะไว้ในร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ... ที่กำหนดให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีสถานะนิติบุคคล และเป็นส่วนราชการ ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดข้อบัญญัติในการบริหารงานบุคคลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และวิทยฐานะของบุคลากรล้วนเทียบเคียงมาจากการบริหารบุคลากรครูของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้เข้าสู่กระบวนการจัดวาระนโยบายและได้มีการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.... ซึ่งรวมเอาการศึกษาแผนกบาลี และแผนกธรรม เข้าไว้กับแผนกสามัญศึกษา ทำให้มีการนำประเด็นปัญหาเรื่องการศึกษาแผนกบาลี และแผนกธรรม ขบเซามีพระภิกษุและสามเณรเข้าเรียนน้อย หรือเข้าเรียนแล้วมีจำนวนผู้ที่สอบผ่านน้อย ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม จึงได้บัญญัติการเทียบการศึกษานักธรรม และการศึกษาเปรียญธรรมกับการศึกษาทางโลกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเพื่อจูงใจให้พระภิกษุและสามเณรสนใจเข้าเรียนการศึกษาแผนกธรรม และแผนกบาลีให้มากขึ้น

ประเด็นปัญหาของการศึกษาแผนกบาลีและแผนกธรรมอีกประเด็นหนึ่งก็คือสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนเปรียญธรรม และนักธรรมที่อายุยังไม่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับการจัดการศึกษาแผนกบาลีและแผนกธรรมให้กับภิกษุและสามเณรซึ่งในร่างพระราชบัญญัติ

การศึกษาพระปริยัติธรรมก็ได้บัญญัติรับรองให้การศึกษานักธรรม และบาลี เป็นการศึกษาภาคบังคับตามเงื่อนไขที่กำหนด

ประเด็นปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลที่ไม่เพียงพอกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในการร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.... ได้บัญญัติให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างสูงสุดและต้องจัดสรรงบประมาณให้ได้อย่างเพียงพอ และจัดสรรเป็นเงินงบประมาณตามประเภทที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ แต่เมื่อพระราชบัญญัติผ่านเข้าสู่กระบวนการจัดวาระนโยบายซึ่งได้มีหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณได้เข้ามาให้ความเห็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบการบริหารราชการ ทำให้บทบัญญัติเรื่องงบประมาณนี้มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำเป็นกำหนดให้ “รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้ตามความจำเป็นและความเหมาะสม” เพื่อไม่ให้เป็นการผูกพันกับงบประมาณของรัฐบาลซึ่งจะทำให้ต้องเพิ่มเงินงบประมาณ

4.8 สรุปประเด็นและตอบคำถามวิจัย

4.8.1 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการผลักดันวาระนโยบาย การยกร่าง และการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีใครหรือองค์กรใดบ้าง บุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรเหล่านี้มีบทบาทในกระบวนการผลักดันวาระนโยบาย ตลอดจนถึงการยกร่างและการให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติฯ อย่างไร

การศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาคือ การก่อตัวของประเด็นปัญหา การผลักดันวาระนโยบาย จนถึงการกำหนดนโยบาย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) การก่อตัวของประเด็นปัญหา

ผู้ที่มีบทบาทหลักในการจุดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการด้อยคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประกอบด้วย ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนของกลุ่มผู้บริหาร ครู และบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น

เป็นผู้เริ่มต้นจุดประเด็นปัญหาดังกล่าวประมาณปี พ.ศ. 2546 ภายหลังจากจัดตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยกลุ่มผู้บริหาร ครู และบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ผลักดันให้มีการประชุมสัมมนา และให้ข้อมูลประเด็นปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสาธารณชน เนื่องจากกลุ่มครูและผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการที่ไม่มีสถานภาพที่ชัดเจนส่งผลให้ไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการที่พึงได้รับ ทำให้รู้สึกไม่มีความมั่นคงในอาชีพ ส่วนสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็ประสบปัญหาเรื่องความไม่คล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งการจัดจ้างและการบริหารงานบุคคลจึงมีส่วนร่วมเสนอประเด็นปัญหาในเวทีประชุมสัมมนา ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่จัดการประชุมสัมมนาเพื่อให้มีการนำเสนอประเด็นปัญหา

2) การผลักดันวาระนโยบาย

ผู้ที่มีบทบาทในการผลักดันประเด็นปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย (การยกร่างพระราชบัญญัติ) ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย และสมาพันธ์ครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย

การผลักดันครั้งที่ 1 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้พยายามผลักดันให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาคือคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2546 โดยการสร้างการรับรู้ปัญหาต่อรัฐบาล แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเป็นการนำเสนอปัญหาโดยที่ยังไม่มีข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

การผลักดันครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2550 ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานในการนำเสนอวาระนโยบายให้กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งทำได้เพียงสร้างการรับรู้ประเด็นปัญหาแต่ไม่สามารถผลักดันให้รับวาระนโยบายได้ เพราะมีหน่วยงานที่มีอำนาจตัดสินใจที่อยู่เหนือขึ้นไปคือมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ.2656 ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยได้ยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา เสนอต่อวุฒิสภาแต่ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะไม่ได้ขอความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมก่อน ต่อมา พ.ศ.2557 กลุ่มครูและบุคลากรได้รวมตัวเป็นสมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยได้ร่วมกับศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยทำการยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ...เสนอต่อมหาเถรสมาคม และได้รับความเห็นชอบในเวลาต่อมา หลังจากนั้นมหาเถรสมาคมได้ให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ขึ้น โดยให้รวมระบบการศึกษาทั้ง 3 แผนกไว้ด้วยกันในร่างพระราชบัญญัตินี้

ครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ.2558 ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยได้ผลักดันการตราพระราชบัญญัติร่วมกับคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา

โดยสรุปการผลักดันวาระนโยบายเพื่อให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 จนถึงปี พ.ศ.2558 ใช้เวลารวม 12 ปี จึงจะประสบความสำเร็จทำให้ประเด็นปัญหาถูกนำเข้าสู่วาระการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ..ในเวลาต่อมา

3) การกำหนดนโยบาย

หน่วยงานที่มีบทบาทในการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... ประกอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานประมาณกรรมบัญชากลาง กระทรวงการคลัง ตามลำดับ โดยหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการรับวาระนโยบายเข้าสู่กระบวนการยกร่างกฎหมายคือมหาเถรสมาคม โดยในปี พ.ศ.2548 มหาเถรสมาคมได้แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... โดยให้แม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ

คณะรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเพื่อให้มีมติเสนอร่างพระราชบัญญัติให้ สภานิติบัญญัติพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ส่วนราชการที่มีหน้าที่ให้ความเห็นในกระบวนการยกร่างกฎหมายหลังจากร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้ว ประกอบด้วยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานประมาณ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง หน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและประเด็นการขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเองต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ยกร่างกฎหมายดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งในกรณีของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... นี้ได้มีหน่วยงานต่างๆ ให้ความเห็นแย้งเกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติซึ่งส่งผลให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำไปปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติ ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล การเทียบวิทยฐานะ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษาภาคบังคับ การบัญชีและการตรวจสอบภายใน

4.8.2 สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ที่ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีอะไรบ้าง มีหลักการและเหตุผลความจำเป็น ตลอดจนถึงแนวทางหรือวิธีการดำเนินงานที่มุ่งตอบโจทย์ประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพ ด้านการศึกษาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่กล่าวถึงไว้ในขั้นตอนการผลักดันวาระนโยบายหรือไม่

การผลักดันวาระนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นปัญหาคือ การด้อยคุณภาพทางการศึกษา มีสาเหตุมาจากการที่สถานะของโรงเรียนและบุคลากรไม่ชัดเจน รวมทั้งการได้รับงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ผู้ผลักดันวาระนโยบายคือ ศูนย์ประสานงานกลางกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยจึงยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ... เพื่อให้มีบทบัญญัติรับรองสถานะของสถานศึกษาเป็นหน่วยงานราชการที่เป็นนิติบุคคล การรับรองสถานะของครูและบุคลากร การให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการ มีกลไกการสร้างคุณภาพการศึกษา ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงมีเนื้อหาสาระเป็นการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระ

ปรีดิตรรม แผนกสามัญศึกษา เนื่องจากกลุ่มผู้ที่ยกร่างพระราชบัญญัติคือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยตรงต่อประเด็นปัญหา

อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปรีดิตรรม พ.ศ... ที่ผ่านการยกร่างของมหาเถรสมาคม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อทักท้วงของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องและผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเสนอขอความเห็นชอบต่อสถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) พิจารณาประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัตินั้น ปรากฏว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการและสาระของพระราชบัญญัติหลายประการคือ หนึ่ง หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติเป็นการมุ่งแก้ปัญหาเรื่องพระภิกษุและสามเณรไม่นิยมเรียนนักรธรรม และเปรียญธรรมบาลี ใ้กับการศึกษาพระปรีดิตรรม แผนกธรรมสนามหลวง และแผนกบาลีสสนามหลวง ซึ่งเป็นการศึกษาที่คณะสงฆ์ให้ความสำคัญ สอง ให้รวมอำนาจการบริหารการศึกษาไว้ที่มหาเถรสมาคม โดยไม่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจลงไปยังสถานศึกษาแต่ละแห่ง ไม่มีบทบัญญัติรับรองสถานะของโรงเรียนพระปรีดิตรรม แผนกสามัญศึกษาและบุคลากรไว้อย่างชัดเจน สาม ไม่มีหลักประกันว่าโรงเรียนพระปรีดิตรรม แผนกสามัญศึกษาจะได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ โดยบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้เพียงว่าให้รัฐจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสมและจำเป็นเท่านั้น ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาพระปรีดิตรรม พ.ศ.2562 จึงไม่สามารถแก้ไขประเด็นปัญหาที่ผู้ผลักดันต้องการได้

นอกจากนั้น กระบวนการกำหนดนโยบายที่ใช้เวลายาวนานถึง 16 ปีนับตั้งแต่การก่อตัวของประเด็นปัญหา การผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหา มาจนถึงการยกร่างพระราชบัญญัติและการให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้น ปรากฏว่าสถานะปัญหาเกี่ยวกับการจัดศึกษาของโรงเรียนพระปรีดิตรรม แผนกสามัญศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กล่าวคือในช่วง 10 ปี หลังนี้ปรากฏว่าจำนวนประชากรวัยเด็กและเยาวชนลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาของรัฐมีที่ว่างสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนสายสามัญเพิ่มขึ้นจนเกินความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นความจำเป็นที่จะต้องมีโรงเรียนพระปรีดิตรรม แผนกสามัญศึกษาจึงลดน้อยถอยลงไปจนแทบจะหมดความสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาการด้อยคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปรีดิตรรม แผนกสามัญศึกษาได้คลี่คลายและหมดความสำคัญลงไปตามกาลเวลาโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพระราชบัญญัติฉบับนี้มาแก้ไขเยียวยาแต่อย่างใด การประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงอาจจะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการปัญหาของโรงเรียนพระปรีดิตรรมแผนกธรรม และแผนกบาลีเท่านั้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และการอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษากระบวนการผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติ และการยกร่างพระราชบัญญัติ โดยให้ความสำคัญกับบทบาท ท่าที และทัศนคติของบุคคลและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้ในวาระนโยบาย กับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ที่ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องระหว่างประเด็นปัญหาและนโยบายของรัฐซึ่งก็คือพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ช่วงเวลาที่ศึกษาคือตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2562 การวิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสาร โดยใช้แบบบันทึกการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์จากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาการวิจัย การวิจัยครั้งนี้สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการก่อตัวของประเด็นปัญหา และผลักดันวาระนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562

การก่อตัวของประเด็นปัญหาการวิจัยครั้งนี้พบว่าพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 เกิดขึ้นจากความต้องการแก้ไขปัญหามีสถานภาพที่ไม่ชัดเจนของบุคลากรและสถานศึกษาและการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีผู้บริหาร ครู บุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง เป็นผู้มีบทบาทหลักในการทำหน้าที่สะท้อนสถานะปัญหาและสื่อสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนรับทราบโดยผ่านการประชุมสัมมนา โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำหน้าที่จัดการประชุมสัมมนาเพื่อรับทราบประเด็นปัญหา

ผู้ที่มีบทบาทหลักในการผลักดันวาระนโยบาย คือ ประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่รวมตัวเป็นศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย โดยมีครูและบุคลากรที่รวมตัวกันเป็นสมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นผู้ร่วมสนับสนุนเพื่อสร้างพลังในการผลักดัน การผลักดันใช้การเสนอประเด็นปัญหาต่อผู้ที่มีอำนาจนำไปกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา และต่อมาได้ยกระดับเป็นการขอร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ...เสนอต่อมหาเถรสมาคมและได้รับความเห็นชอบ มหาเถรสมาคมได้มีมติให้ขอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ขึ้นใหม่ จึงก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยกับ คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรมเพื่อผลักดันร่างพระราชบัญญัติให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ระยะเวลาการผลักดันวาระนโยบายเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 จนถึง พ.ศ.2558 ใช้เวลา 12 ปี โดยผลักดันจำนวน 4 ครั้ง กว่าที่ผู้ที่มีอำนาจจะรับประเด็นปัญหาไปจัดทำวาระนโยบาย

การขอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...เริ่มต้นขึ้นเมื่อมหาเถรสมาคมรับวาระนโยบายเข้าสู่กระบวนการขอร่างพระราชบัญญัติ ได้แต่งตั้งแม่กองธรรมสนามหลวง และแม่กองบาลีสนามหลวงให้มีบทบาทสำคัญในการขอร่างพระราชบัญญัติ มีหน่วยงานที่เข้าร่วมให้ความเห็น ประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานประมาธ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง รวมทั้งมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานการขอร่างพระราชบัญญัติ คณะรัฐมนตรีได้ทำหน้าที่พิจารณาเพื่อให้มีมติเสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภานิติบัญญัติพิจารณาให้ความเห็นชอบ ส่วนราชการที่มีหน้าที่ให้ความเห็นในกระบวนการขอร่างกฎหมายหลังจากร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีแล้ว ประกอบด้วยกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานประมาธ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง หน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและประเด็นการขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเองต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ขอร่างกฎหมายดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งในกรณีของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ... นี้ได้มีหน่วยงาน

ต่างๆ ให้ความเห็นแย้งเกี่ยวกับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติซึ่งส่งผลให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำไปปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติ ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล การเทียบวิทยฐานะการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษาภาคบังคับ การบัญชีและการตรวจสอบภายใน

5.1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 แก้ปัญหาที่ปรากฏในขั้นตอนการผลักดันวาระนโยบายหรือไม่

การผลักดันวาระนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นปัญหาคือ การด้อยคุณภาพทางการศึกษา มีสาเหตุมาจากการที่สถานะของโรงเรียนและบุคลากรไม่ชัดเจน รวมทั้งการได้รับงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ผู้ผลักดันวาระนโยบาย คือ ศูนย์ประสานงานกลางกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยจึงร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ....เพื่อให้มีบทบัญญัติเป็นการแก้ไขปัญหของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เนื่องจากกลุ่มผู้ที่ยกร่างพระราชบัญญัติคือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงต่อประเด็นปัญหา

อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ที่ผ่านการยกร่างของมหาเถรสมาคม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อทักท้วงของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องและผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเสนอขอความเห็นชอบต่อสถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) พิจารณาประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัตินั้น ปรากฏว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักการและสาระของพระราชบัญญัติหลายประการคือ หนึ่ง หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติเป็นการมุ่งแก้ปัญหาให้กับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง และแผนกบาลีสสนามหลวง ซึ่งเป็นการศึกษาที่คณะสงฆ์ให้ความสำคัญ สอง ให้รวมอำนาจการบริหารการศึกษาไว้ที่มหาเถรสมาคม ไม่มีบทบัญญัติรับรองสถานะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและบุคลากรไว้อย่างชัดเจน สาม ไม่มีหลักประกันว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะได้รับจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 จึงไม่สามารถแก้ไขประเด็นปัญหาที่ผู้ผลักดันต้องการได้

นอกจากนั้น กระบวนการกำหนดนโยบายที่ใช้เวลายาวนานนับตั้งแต่การก่อตัวของประเด็นปัญหา การผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหามาจนถึงการยกร่างพระราชบัญญัติและการให้

ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้น ปรากฏว่าสภาวะปัญหาเกี่ยวกับการจัดศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่อปรากฏว่าจำนวนประชากรวัยเด็กและเยาวชนลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานศึกษาของรัฐมีที่ว่างสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนสายสามัญเพิ่มขึ้นจนเกินความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นความจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงลดน้อยถอยลงไปจนแทบจะหมดความสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาการด้อยคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้คลี่คลายและหมดความสำคัญลงไปตามกาลเวลาโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยพระราชบัญญัติฉบับนี้มาแก้ไขเยียวยาแต่อย่างใด การประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงอาจจะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดการปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลีเท่านั้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การก่อตัวของประเด็นปัญหา

ปรากฏการณ์การก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของการจัดการศึกษาในกรณีนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีนโยบายสาธารณะหลายทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีการเรียกร้องนโยบายของกลุ่มผลประโยชน์ของ Bentley & Truman (1951) รวมทั้งทฤษฎีว่าด้วยขอบเขตและความเข้มข้นของปัญหา และช่วงเวลาของการนำเสนอปัญหา ของ Gerston (1997) และทฤษฎีว่าด้วยการรับรู้และการให้ความหมายของปัญหาสาธารณะ ของ Dunn (1986) ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการเรียกร้องนโยบายของกลุ่มผลประโยชน์ ของ Bentley & Truman (1951)

จากสรุปผลการวิจัยพบว่าผู้ที่มีบทบาทผลักดันให้ปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นประเด็นสาธารณะคือ กลุ่มครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงที่ได้รับผลกระทบจากการไม่มีสถานภาพที่ชัดเจนและการที่สถานศึกษาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ จึงทำให้ครูและบุคลากรได้รับเงินตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับบุคลากรของหน่วยงานอื่นและไม่ได้รับสวัสดิการที่พึงได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ครูและบุคลากรรู้สึกไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพจึงรวมตัวกันผลักดันเพื่อให้ปัญหาเป็นที่รับรู้จากผู้มีอำนาจและนำไปกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา บทบาทของครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีการรวมตัวกันโดยมีปัญหา และ

ความต้องการเหมือนกัน ลักษณะที่กล่าวถึงเป็นกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ออกมาเรียกร้องให้รัฐกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มตนเอง จึงเป็นไปตามที่ Truman & Bentley (1975 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน 2556, น.64) ได้อธิบายไว้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นผลมาจากบุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวเรียกร้องผลประโยชน์จากรัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) เป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการกำหนดนโยบาย การรวมกลุ่มเป็นไปเพื่อสร้างอิทธิพลในการผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของตน

2) ทฤษฎีว่าด้วยขอบเขตและความเข้มข้นของปัญหา และช่วงเวลาของการนำเสนอปัญหา ของ Gerston (1997)

การก่อตัวของประเด็นปัญหาที่เกิดจากครู และบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นผู้ผลักดัน โดยอาศัยช่องทางกรนำเสนอปัญหาจากการจัดประชุมสัมมนาต่างๆ เป็นการสร้างการรับรู้ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่าปัญหาได้ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ผลักดันยังได้พยายามหาแนวร่วมการเคลื่อนไหวจากกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ ทำให้ปัญหาที่ส่งผลกระทบไปในหลายหน่วยงานปรากฏต่อสาธารณะอย่างเด่นชัด อาทิเช่น สำนักงานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดปัญหาการไม่มีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณส่งผลให้การแสดงบทบาทในการประสานงานด้านการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ประสบกับปัญหาการได้รับงบประมาณการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ ส่งผลให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้การที่ไม่มีสถานะภาพที่ชัดเจนทำให้ไม่มีอำนาจในการดำเนินงานบางเรื่อง ทำให้ต้องพึ่งพิงหน่วยงานอื่นในการจัดการศึกษา การได้รับผลกระทบดังกล่าวเป็นการขยายขอบเขตของปัญหาออกไปในวงกว้างและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา สถานการณ์ของประเด็นปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเมื่อมีความเข้มข้นและมีขอบเขตที่ขยายออกไปกระทบหลายหน่วยงานแล้ว ผู้ผลักดันประเด็นปัญหาได้อาศัยช่วงเวลาที่มีรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการบริหารราชการและปฏิรูปการศึกษา ผลักดันประเด็นปัญหาให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสาธารณะรับทราบและตระหนักว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหาสาธารณะ การผลักดันให้เกิดการก่อตัวของประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Gerston (1997) เรื่องปัจจัยการก่อตัวของประเด็นปัญหา ที่อธิบายว่าลักษณะของปัญหาที่จะได้รับความสำคัญจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและก่อตัวเป็นประเด็นปัญหาสาธารณะมักเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ คือ ขอบเขต (Scope) ซึ่งก็คือจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหามีมากขึ้นซึ่งสัมพันธ์กับ ความเข้มข้น (Density) คือ ระดับความตื่นตัว

ของสาธารณะต่อปัญหาที่มีมากขึ้น และเวลา (Timing) ได้แก่ช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์นั้นอยู่ในความสนใจของสาธารณะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งถ้าทั้งสามปัจจัยนี้สัมพันธ์กันประเด็นปัญหาก็จะเป็นที่สนใจของสาธารณะและหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบาย

3) ทฤษฎีว่าด้วยการรับรู้และการให้ความหมายของปัญหาสาธารณะของ Dunn (1986)

กรณีการก่อตัวของประเด็นปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา คือ ครูและบุคลากรได้ร่วมกันจุดประเด็นปัญหาให้ปรากฏ โดยระบุว่าปัญหาเกิดจากการที่ครู บุคลากร รวมทั้งโรงเรียนมีสถานภาพที่ไม่ชัดเจน อีกทั้งยังได้รับงบประมาณที่ไม่เพียงพอ กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ผลักดันให้มีการรณรงค์พระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ...ที่มุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่เมื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติให้องค์กรที่มีอำนาจตัดสินใจคือมหาเถรสมาคมพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วปรากฏว่ามหาเถรสมาคมได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...และให้กรอบในการร่างไว้ว่าระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมให้ประกอบไปด้วยแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา เป็นการรวมการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนกไว้ด้วยกัน การกำหนดกรอบดังกล่าวมีนัยยะเป็นการแก้ไขปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีที่เกิดภาวะซบเซามีผู้เข้าเรียนน้อย สาระของพระราชบัญญัติจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ผู้ผลักดันประเด็นปัญหาต้องการให้แก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหาและการผลักดันวาระนโยบายกรณีนี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามทัศนคติและจุดยืนของผู้มีบทบาทในกระบวนการนโยบายแต่ละขั้นตอน โดยในขั้นการผลักดันวาระนโยบาย กลุ่มผู้ผลักดันวาระนโยบาย ได้มีการกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขไว้อย่างหนึ่ง แต่เมื่อถึงขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การรณรงค์พระราชบัญญัติ หน่วยงานที่มีอำนาจตัดสินใจกลับยกประเด็นปัญหาที่ใกล้ตัวซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งมาเป็นประเด็นหลักในการรณรงค์พระราชบัญญัติ สะท้อนถึงความเกี่ยวพันกันของประเด็นปัญหาระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีที่มีลักษณะของปัญหาเหมือนกันมีการต่อเนื่องกัน แต่การรับรู้การมีอยู่และความรุนแรงของปัญหาของแต่ละฝ่ายมีแตกต่างกันซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมองเห็นแต่ปัญหาของตนเอง และที่สำคัญเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปประเด็นปัญหาก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย กรณีการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Dunn (1986) ที่เสนอว่าปัจจัยในด้านการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีผลทำให้ประเด็นปัญหาที่ปรากฏต่อสาธารณชน คือ ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันของประเด็นปัญหา

นโยบาย (Interdependence) ความเป็นอัตนัยของปัญหา (Subjectivity) คือ ความเป็นปัญหาและความร้ายแรงของปัญหาสาธารณะขึ้นอยู่กับความรู้และมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย ประการต่อมา คือ ความมีหรือไม่มีตัวตนแท้จริงของปัญหา (Artificiality) จากการที่ปัญหานโยบายสาธารณะขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการนิยามของแต่ละกลุ่มบุคคลหรือการรับรู้ปัญหาของผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านความเป็นพลวัตของปัญหา (Dynamism) คือการที่ปัญหาแปรเปลี่ยนไปตาม เวลาส่งผลต่อทางเลือกในการแก้ปัญหาซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามความเป็นพลวัตของปัญหาด้วย

5.2.2 การผลักดันวาระนโยบาย

ปรากฏการณ์การผลักดันวาระนโยบายในกรณีนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีนโยบายสาธารณะหลายทฤษฎี คือ ทฤษฎีหน้าต่างนโยบายหรือทฤษฎีพลังผลักดันสามกระแส ของ Kingdon (1984) และทฤษฎี กระบวนการผลักดันวาระนโยบายตามแหล่งที่มาของประเด็นปัญหา ของ Cobb & Ross (1976) ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีหน้าต่างนโยบายหรือทฤษฎีพลังผลักดัน “สามกระแส” ของ Kingdon (1984)

ปัญหาการด้อยคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก่อตั้งขึ้น เป็นประเด็นปัญหาสาธารณะในช่วงปี พ.ศ.2546 โดยในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการ โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ.2545 เกิดการ ก่อตั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลการศึกษาของคณะสงฆ์ หน่วยงานที่ก่อตั้งใหม่นี้จึงพยายามค้นหารวบรวมนโยบายที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร ปัญหาการด้อยคุณภาพของโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงก่อตัวเป็นประเด็นปัญหาสาธารณะ ในขณะที่เวลานั้นรัฐบาลก็มี นโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นสถานศึกษาที่เป็นทางเลือกให้กับนักเรียนด้อย โอกาสที่ไม่สามารถจะเข้าเรียนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ ดังนั้น กลุ่มผู้ที่ต้องการผลักดันให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาในเวลานั้นจึงมองเห็นช่องทางหรือโอกาสที่จะ ผลักดันให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบรับเอาประเด็นปัญหานี้ไปดำเนินการแก้ไข แต่ก็ ไม่สำเร็จเพราะยังไม่มีข้อเสนอเชิงนโยบายที่ชัดเจน การผลักดันครั้งนี้จึงไม่สามารถนำกระแส ปัญหาไปรวมกับกระแสการเมืองเพื่อให้เกิดกระแสนโยบายได้ ต่อมาเกิดการผลักดันวาระนโยบาย

โดยเสนอร่างพระราชบัญญัติครั้งแรกแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการเมืองมีความผันผวนเกิดความขัดแย้งสูง จึงทำให้ไม่สามารถนำกระแสปัญหาไปรวมกับกระแสการเมืองได้ การผลักดันจึงไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาได้มีการผลักดันให้มีการยกร่างพระราชบัญญัติอีกครั้งโดยสามารถดึงกระแสทางการเมืองให้เข้ามาร่วมการผลักดันและเกิดเป็นกระแสนโยบายได้สำเร็จ การผลักดันวาระนโยบายที่สำเร็จครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kingdon (1984) ที่อธิบายเรื่องการผลักดันวาระนโยบายโดยใช้พลังผลักดัน 3 กระแส ดังที่กล่าวไว้ว่าการผลักดันวาระนโยบายจะประสบความสำเร็จได้เมื่อกระแสปัญหาที่มีความชัดเจนเข้าไปรวมกับกระแสการเมือง ซึ่งกระแสทั้งสองจะเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระเข้ามาบรรจบกันจนนำไปสู่การเกิดกระแสนโยบาย กระแสปัญหาและกระแสการเมืองมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการผลักดันวาระนโยบายไปสู่การเกิดกระแสนโยบาย

2) ทฤษฎี กระบวนการผลักดันวาระนโยบายตามแหล่งที่มาของประเด็นปัญหา ของ Cobb & Ross (1976)

การศึกษาการผลักดันวาระนโยบายพบว่ากลุ่มผู้มีส่วนร่วมได้แสดงบทบาทโดยการสร้างการรับรู้ประเด็นปัญหาในวงกว้างและการสร้างกระแสปัญหาให้มีความโดดเด่นเป็นการชักจูงให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจเห็นความสำคัญของปัญหา หลังจากนั้นได้มีการผลักดันวาระนโยบายทั้งการผลักดันให้หน่วยงานต้นสังกัดรับไปกำหนดนโยบาย และการผลักดันให้สถาบันทางการเมืองรับไปกำหนดนโยบาย

การผลักดันกระทำโดยการเสนอประเด็นปัญหาให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงรับเอาไปกำหนดนโยบาย ผู้มีส่วนร่วมในการผลักดันได้พยายามเสนอให้หน่วยงานต้นสังกัดคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรับประเด็นปัญหาไปกำหนดนโยบาย แต่เนื่องจากหน่วยงานที่มีอำนาจตัดสินใจนโยบายที่อยู่เหนือขึ้นไปคือมหาเถรสมาคมมีความเห็นเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาพระปริยัติธรรมแตกต่างออกไปจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยที่มหาเถรสมาคมมีความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีเป็นลำดับแรก ส่วนการศึกษาแผนกสามัญศึกษานั้นไม่เป็นที่ต้องการของคณะสงฆ์แต่ที่จำยอมให้มีขึ้นเพราะไม่อาจต้านทานการเรียกร้องของพระภิกษุและสามเณรได้ ความต้องการของมหาเถรสมาคมที่มีต่อการศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงต้องการให้เป็นการศึกษาที่ช่วยพยุงสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ที่กำลังซบเซาเนื่องจากไม่มีผู้นิยมเรียน โดยให้อยู่ในการควบคุมขององค์กรของคณะสงฆ์ ความเห็นของมหาเถรสมาคม

ดังกล่าวจึงต้องการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทั้ง 3 แผนกอยู่ภายใต้การกำกับและควบคุมอยู่เหมือนเดิม ไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การผลักดันวาระนโยบายโดยให้หน่วยงานต้นสังกัดรับไปจัดทำนโยบายจึงไม่ประสบความสำเร็จเพราะความซับซ้อนของประเด็นปัญหาและกระบวนการนโยบาย

ต่อมามีการผลักดันให้สถาบันทางการเมืองรับวาระนโยบายนำไปกำหนดนโยบาย มีการใช้กระแสพลังทางการเมืองเข้ามาร่วมผลักดันวาระนโยบายเพื่อให้รัฐบาลรับประเด็นปัญหานำไปกำหนดนโยบายแต่ก็พบว่ายังขาดปัจจัยเสริม คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่มีการวิเคราะห์เพื่อให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีทิศทางที่ชัดเจน ทำให้ในเวลาต่อมาผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลักดันจึงร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นปัญหาร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งก็ได้ทำให้กระแสปัญหามีความชัดเจนขึ้น เมื่อกระแสปัญหามีความชัดเจนแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงพยายามดึงกระแสการเมืองให้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาลีกครั้งโดยการประสานกับนักการเมืองเพื่อเสนอประเด็นปัญหาต่อรัฐบาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจตัดสินใจ เป็นการระดมกระแสทางการเมืองเพื่อผลักดันประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายโดยผ่านสถาบันทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มผลักดัน ดังกรณีประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รวมตัวกันเป็นศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ส่วนผู้บริหาร ครู และบุคลากรได้ร่วมตัวเป็นสมาพันธ์ครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อร่วมกันผลักดันวาระนโยบายให้ไปรวมกับกระแสทางการเมืองเพื่อให้อำนาจทางการเมืองสูงสุดและนำวาระไปกำหนดนโยบาย การผลักดันครั้งนี้จึงเป็นไปตามแนวคิดของ Cobb & Ross (1976) เรื่องการจัดทำวาระนโยบายที่แตกต่างกันไปตามแหล่งที่มาของประเด็นปัญหาสาธารณะ กรณีวาระนโยบายที่เกิดจากการกระแสเมือง การผลักดันประเด็นปัญหาจะต้องริเริ่มโดยผ่านกระบวนการระดมพลังสนับสนุนจากสาธารณชนในวงกว้างโดยมีผู้นำทางการเมืองหรือพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์เป็นผู้ดำเนินการ องค์กรเหล่านี้สามารถผลักดันประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายโดยผ่านสถาบันทางการเมืองระดับสูงได้โดยตรง

5.2.2 การกำหนดนโยบาย

การกำหนดหรือพัฒนานโยบาย (การยกร่างพระราชบัญญัติ) ในกรณีนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีนโยบายสาธารณะอย่างน้อย 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีการกำหนดนโยบายเชิงสถาบันของ Peter ทฤษฎีคุณภาพของกลุ่มผลประโยชน์ ของ Truman & Bentley (1975) และทฤษฎีการกำหนดนโยบายตามกระบวนการของหน่วยงานรัฐบาล ของ Brevier & Deleon (1983) ดังนี้

1) ทฤษฎีการกำหนดนโยบายเชิงสถาบันของ Peter (2012)

ผลการศึกษาในกรณีนี้พบว่าขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหาและการผลักดันวาระนโยบายมีกลุ่มผู้ร่วมผลักดัน คือ กลุ่มผู้บริหาร ครู และบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาศูนย์ประสานงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทยและสมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงาน เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาสถานภาพที่ไม่ชัดเจนและปัญหาการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ ทางเลือกการแก้ไขปัญหาคือการยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อมีการยกร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้วพบว่าได้กำหนดเรื่องการวางโครงสร้างการบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เป็นอิสระและกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การกำหนดให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่ตอบโจทก์เพื่อแก้ไขปัญหาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต่อมาเมื่อร่างพระราชบัญญัติได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองของคณะสงฆ์ ก็ได้กำหนดให้มีการร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่โดยให้รวมการศึกษา พระปริยัติธรรม ทั้งหมดไว้ในระบบการศึกษาเดียวกัน พร้อมทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติโดยให้มี แม่กองธรรมสนามหลวง แม่กองบาลีสนามหลวงมีบทบาทสำคัญในการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญคือให้มีการรวมระบบการศึกษาของสงฆ์ที่เรียกชื่อว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งมีอยู่ 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา โดยที่รวมอำนาจการจัดการศึกษาไว้ที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมซึ่งมีอำนาจเต็มในการจัดการศึกษา กำหนดบทบัญญัติเรื่องการเทียบวิทยฐานะของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่เอื้อประโยชน์ต่อมหาเถรสมาคมและการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี นอกจากนี้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยได้เสนอความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานตน อาทิเช่น สำนักงานงบประมาณเสนอความเห็นให้เปลี่ยนแปลงการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ผูกมัดกับรัฐบาล กรมบัญชีกลางได้เสนอให้มีระบบการตรวจบัญชีและการจัดทำบัญชีการเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ ต่อมา

เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ส่งมาให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ก็มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระอีกครั้ง โดยความเห็นชอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เสนอความเห็นให้เปลี่ยนแปลงเรื่องการเทียบวิทยฐานะ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระในขั้นตอนนี้เป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วก็ได้มีการส่งร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งในการพิจารณาวาระที่ 1 เป็นการพิจารณารับหลักการและได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาเนื้อหา ผลการพิจารณาของคณะกรรมการไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติ แต่ในขั้นการพิจารณาวาระที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระเพื่อความรัดกุมของบทบัญญัติ และในการพิจารณาวาระที่ 3 เป็นการพิจารณาเพื่อขอความเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวาระนโยบายเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายแล้วจะมีหน่วยงานราชการและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายซึ่งขั้นตอนเป็นไปตามที่ สุขชัย ยาวประภาส กล่าวไว้คือ การระบุประเด็นปัญหา การพัฒนานโยบาย และการเสนอทางเลือกให้ผู้มีอำนาจพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย

เมื่อมหาเถรสมาคมซึ่งรับร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วก็แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติขึ้น มหาเถรสมาคมได้ใช้อิทธิพลเพื่อเข้าไปแทรกแซงแต่งตั้งกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนเพื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติให้อื้อประโยชน์ต่อตนเองและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลี ในขณะที่เดียวกันได้มีการเชิญหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมให้ความเห็นด้วย อีกทั้งได้มีการส่งร่างพระราชบัญญัติให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้ง โดยมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมให้ความเห็นและเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระขึ้นอีกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้นๆ กระบวนการกำหนดนโยบายในประเทศไทยที่มีหน่วยงานราชการมีบทบาทหลักในการกำหนดนโยบาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสาระของนโยบายทำให้ไม่อาจแก้ไขประเด็นปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะหน่วยงานราชการที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายต่างเข้ามาใช้อิทธิพลแทรกแซงแก้ไขสาระของนโยบายเพื่อรักษากรอบการปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบรวมทั้งขอบเขตอำนาจทำหน้าที่ของหน่วยงานตนเองเป็นหลัก เป็นไปตามที่ Peter (2012) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจของข้าราชการในหน่วยงานของรัฐอาจคิด ตัดสินใจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานของตนเองมากกว่าการมุ่งแก้ปัญหาหรือตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน

2) ทฤษฎีดุลยภาพของกลุ่มผลประโยชน์ ของ Truman & Bentley (1975)

กระบวนการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 พบว่าในขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหา การผลักดันวาระนโยบาย และการกำหนดนโยบายมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วนเข้ามามีบทบาท ซึ่งแต่ละภาคส่วนต่างมีประเด็นปัญหาของตัวเอง ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นผู้จุดประเด็นปัญหาเรื่องสถานภาพที่ไม่ชัดเจนของบุคลากรและโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทำให้ประเด็นปัญหาเป็นที่รับรู้ในวงกว้าง หลังจากนั้นที่ผลักดันวาระนโยบายให้มีการตราพระราชบัญญัติขึ้นมา เมื่อฝ่ายการเมืองโดยคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ การศาสนา คุณธรรมและจริยธรรมแสดงท่าทีที่จะรับเอาวาระนโยบายแก้ไขปัญหาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการปฏิรูปประเทศ ผู้มีอำนาจในการรับวาระนโยบายคือมหาเถรสมาคมจึงได้ออกมาแสดงบทบาทโดยใช้อำนาจที่มีรับเอาวาระนโยบายมา และแต่งตั้งแม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวงเข้ามาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์พระราชบัญญัติขึ้นใหม่ โดยให้มีเนื้อหาสาระที่เอื้อประโยชน์และแก้ไขปัญหาก็กับกลุ่มของตนเอง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเพื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติให้ไม่ขัดแย้งต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง จะเห็นได้ว่าในกระบวนการผลักดันวาระและการกำหนดนโยบายจะมีกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแข่งขันกันช่วงชิงผลประโยชน์จากนโยบาย ในกรณีนี้แม่กองธรรมสนามหลวงและแม่กองบาลีสนามหลวงมีความใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจตัดสินใจนโยบายจึงเข้ามามีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติให้แก้ไขปัญหาของตนเอง ส่วนหน่วยงานราชการมีความเข้มแข็งในการจัดองค์กรจึงมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานตนเอง กระบวนการกำหนดนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 จึงสอดคล้องกับทฤษฎีดุลยภาพของกลุ่มผลประโยชน์ของ Truman & Bentley (1975 อ้างถึงใน มยุรี อนุমানราชชน 2556, น. 64) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการกำหนดนโยบายว่า ดุลยภาพของการดิ้นรนแข่งขันจะถูกกำหนดโดยอิทธิพลสัมพัทธ์ของแต่ละกลุ่ม กลุ่มที่มีอิทธิพลสัมพัทธ์สูงจะมีอำนาจในการกำหนดดุลยภาพสูงตามไปด้วย อิทธิพลสัมพัทธ์นี้กำหนดโดยจำนวนสมาชิกในกลุ่ม ฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่ม ความเข้มแข็งในการจัดองค์กร ผู้นำกลุ่ม ความใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบาย และความสมักระสมานสามัคคีภายในกลุ่ม

3) ทฤษฎีการกำหนดนโยบายตามกระบวนการของหน่วยงานรัฐบาล ของ Brever & Deleon (1983)

กระบวนการการกำหนดนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 เกิดจากกลุ่มผู้ผลักดันพยายามที่จะเสนอวาระนโยบายผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งการเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด การเสนอให้นักการเมืองฝ่ายรัฐบาล การเสนอต่อวุฒิสภา แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศใช้มีนโยบายการปฏิรูปประเทศ ผู้ผลักดันได้ใช้โอกาสนี้เป็นช่องทางการเสนอประเด็นปัญหาต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารเพื่อให้ส่งร่างพระราชบัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผลักดันก็ร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรมและจริยธรรม ศึกษาเรื่องการศึกษาของคณสงฆ์เพื่อเป็นพลังผลักดันการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ให้ถูกรับเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย จะเห็นได้ว่ากระบวนการกำหนดนโยบายเกิดการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติทำให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ...ผ่านเป็นกฎหมายได้อย่างรวดเร็วและไม่มีอุปสรรค กระบวนการกำหนดนโยบายในกรณีนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Brever & Deleon (1983) ที่กล่าวไว้ว่า นโยบายที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในการประกาศใช้กฎหมายที่ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่จำเป็นจะต้องประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยทั่วไปจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีความร่วมมือกันตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และเนื้อหาสาระจะต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้นจึงจะทำให้กฎหมายผ่านกระบวนการประกาศใช้ได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากสรุปผลการวิจัยพบว่าผลการศึกษาในครั้งนี้มีมุมมองทางทฤษฎีที่น่าสนใจหลายประเด็น เช่น บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการนโยบาย มุมมองเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะเรื่องหนึ่งๆ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีนโยบายสาธารณะหลายทฤษฎี ยิ่งไปกว่านั้น ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายสาธารณะก็มีมิติ

เชิงซ้อนหลายด้าน ซึ่งแต่ละด้านก็สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีและแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่านโยบายสาธารณะกลุ่มใดเรื่องใดควรใช้ทฤษฎีใดอธิบายได้ดีที่สุด และก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีใดมีจุดเด่นหรือจุดแข็งในการอธิบายนโยบายสาธารณะในขั้นตอนใดได้เป็นการเฉพาะ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะจึงต้องใช้ทฤษฎีและแนวคิดทางวิชาการที่หลากหลายนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของเรื่องที่จะศึกษา ซึ่งการที่จะเลือกใช้ทฤษฎีใดศึกษาเรื่องใดจึงเป็นสิ่งที่ผู้จะศึกษาต้องทำความเข้าใจให้ทองแท้

5.3.2 ข้อเสนอในการนำไปปฏิบัติ

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่ากระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของไทยเรามีความล่าช้าและถูกรอบงำโดยระบบราชการที่มีโลกทัศน์คับแคบ ยึดระเบียบกฎเกณฑ์และเน้นการรักษาสถานภาพและอำนาจของตนเอง จนทำให้ไม่สามารถกำหนดนโยบายสาธารณะให้ตอบโจทย์ประเด็นปัญหาได้ และไม่ทันเวลาทำให้นโยบายสาธารณะที่กำหนดขึ้นส่วนใหญ่กลายเป็นนโยบายที่ล้าสมัย ดังนั้น รัฐไทยและหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายสาธารณะ จึงต้องเร่งปรับปรุงกระบวนการกำหนดนโยบายให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเวลา ประเด็นที่ควรพิจารณามีดังต่อไปนี้

1) การกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศไทยควรมีรูปแบบการกำหนดนโยบายที่ตัวแสดงในกระบวนการกำหนดนโยบายมาจากหลายภาคส่วนที่เชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ทุกฝ่ายให้เข้ามาร่วมกัน

2) ควรมีการสร้างช่องทางการนำเสนอประเด็นปัญหาสาธารณะให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบได้นำปัญหาเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย รวมทั้งมีระบบการวิเคราะห์ประเด็นหาโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

3) หน่วยงานราชการในประเทศไทยควรมีการจัดตั้งหน่วยวิเคราะห์นโยบายที่มีลักษณะเป็นห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) เพื่อจัดทำนโยบายโดยการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการสาธารณะ และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.3 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการวิจัยพบว่ากระบวนการนำประเด็นปัญหาเข้าสู่กระบวนการเพื่อกำหนดเป็นนโยบายใช้เวลานานจนประเด็นปัญหาอาจเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ดังนั้นควรมีการศึกษาวินิจฉัยพัฒนารูปแบบกระบวนการกำหนดนโยบายที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพการบริหารราชการ สภาพแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในประเทศไทย

2) จากการวิจัยพบว่ากระบวนการกำหนดนโยบายของประเทศไทยมีระบบราชการเข้าไปมีบทบาทมาก การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการนำกระบวนการกำหนดนโยบายแบบห้องปฏิบัติการนโยบาย (Policy Lab) ไปใช้ในกรณีศึกษาต่างๆ เพื่อให้ทราบจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

3) จากการวิจัยพบว่าสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการศึกษาวินิจฉัยศึกษาผลการนำนโยบายการตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ไปปฏิบัติ เพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงและการออกกฎ ระเบียบเพื่อให้การแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาถูกต้องสอดคล้องกับสภาพของประเด็นปัญหา

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2530). การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2539ก). บันทึกข้อความ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) ถึงอธิบดีกรมการศาสนา. สืบค้นจาก <http://rajpracha.ddc.moph.go.th:1339/watmakut/asset/img/upload/publishbook/E-BOOK.pdf>
- กรมการศาสนา. (2539ข). คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศาสนาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอำนาจและกรมการศาสนา (ตามนโยบายการกระจายอำนาจและมอบงาน เรื่องงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2542). การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2514). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2514. สืบค้นจาก <https://skwschool.thai.ac/client-upload/skwschool/download/LAW10.pdf>
- คุณฉวีวัฒน์ แก้วอินทร์ สัจญญา เคนาภูมิ และ ภัคดี โพธิ์สิงห์. (2560). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 5(20), 194-203.
- ไทยรัฐ. (2551). ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 ตุลาคม 2551. สืบค้นจาก <http://cai.ku.ac.th/newspaper2551.html>
- นุศรา โอราคาสะ. (2531). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปัญญา ยุทธนาคมจุลินท์. (2556). แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- บุญอริ ยีหะมะ. (2558). ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการณ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญอริ ยีหะมะ. (2561). การวิเคราะห์การเมืองแนวสถาบันนิยมและรัฐธรรมนูญนิยม. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปิยากร หวังมหาพร. (2546). *นโยบายผู้สูงอายุในประเทศไทย* (Unpublished Doctoral dissertation). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระเทพดิลก (ระแบบ). (2553). *การบริหารจัดการองค์การทางพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสัมฤทธิ เทวธมฺโม (เปจิตตั้ง). (2553). *รวมบทความวิชาการโครงการสัมมนาวิชาการ ผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ดีเด่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี. (2555). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา* (Unpublished Doctoral dissertation). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระมหาพิชิต ฐมฺวิจิโต (คุณลา). (2561). *การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาพิทยา จันทรวงษ์. (2557). *การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหามณเฑียร ชีรานนุ โท. (2534). *การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พ.ศ.2489-2530*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิฑูร ฐมฺมโชโต (แสงอินทร์). (2561) *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาสาธัญญ์ ธิรปัญญา (ชาญชาติ). (2535). *หลักการจัดการศึกษาปริยัติธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2529). *การศึกษาของคณะสงฆ์ ปัญหาที่ร่อทางออก*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระวิโรจน์ หลวงสิทธิ์. (2562). *ปัญหากฎหมายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรม พ.ศ.2562* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิชชาวาริน ชนะคุ้ม. (2554). การประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภูริสา ปราบวิบุ. (2535). ปัญหาการบริหารงานของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตาม ทิศนะของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียน (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภวนัฐสร หนูมาก. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2556) นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร. เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- มหาเถรสมาคม. (2546). มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 1/2546 มติที่ 19/2546. สืบค้นจาก https://www.mahathera.org/index.php?url=mati_lst&sel_year=2003&wrd=
- มหาเถรสมาคม. (2550). มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 5/2550 มติที่ 125/2550. สืบค้นจาก https://www.mahathera.org/index.php?url=mati_lst&sel_year=2007&wrd=
- มหาเถรสมาคม. (2555). คำสั่งมหาเถรสมาคม. สืบค้นจาก https://www.mahathera.org/index.php?url=mati_lst&sel_year=2012&wrd=%A4%D3%CA%D1%E8%A7%B7%D5%E81%2F2555
- มหาเถรสมาคม. (2558ก). คำสั่งมหาเถรสมาคมที่ 4/2558. สืบค้นจาก https://www.mahathera.org/index.php?url=mati_lst&sel_year=2015&wrd=4%2F2558
- มหาเถรสมาคม. (2558ข). รายงานการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 19/2558 วันพฤหัสบดี ที่ 20 สิงหาคม 2558. สืบค้นจาก <https://www.mahathera.org/index.php?url=mati&id=6939>
- มหาเถรสมาคม. (2559). รายงานการประชุมกรรมการมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 13/2559. สืบค้นจาก <https://www.mahathera.org/index.php?url=mati&id=7187>
- รัฐสภา. (2558). รายงานการประชุมคณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม วันที่ 24 พ.ย.2558. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=31537&filename=house2558_2

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก หน้า 5 ประกาศใช้ 14 สิงหาคม 2542.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2546). คำตอบแทนอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม. เล่มที่ 120 ตอนที่ 86 ก หน้า 54 วันที่ 12 กันยายน 2546
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 11 ประกาศใช้ 16 เมษายน พ.ศ.2562.
- วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). คู่มือการปฏิบัติงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2557). นโยบายสาธารณะ(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ประสานงานกลางกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม. (2557). คำสั่งศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย ที่ 2/2557. สืบค้นจาก https://filesesbuy.com/uppic/00000564/news/00000564_1_20141204-133818.pdf
- ศูนย์ประสานงานกลางประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (2566). สารสนเทศกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. สืบค้นจาก <https://www.ogbe.go.th/>
- สถาบันนิติบัญญัติ. (2562). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/539391>
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม. (2560). การศึกษาของคณะสงฆ์ พร้อมร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.... . สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_sport/download/article/article_20170522140558.pdf
- สมชาย ไมตรี (2539). รายงานการวิจัยการศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- สมบัติ ชำรงชัญญ์. (2544). นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม. (2552). รายงานการประชุมผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประจำปี พ.ศ.2552. สืบค้นจาก <https://www.ogbe.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ก้าวแรกของ “ห้องปฏิบัติการนโยบายดิจิทัล” *DES Policy Lap – The Beginning*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2564). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0503/38695. สืบค้นจาก http://www.law.moi.go.th/newlaw/searchlib/index_docs.php?year=2564
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หนังสือ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศช. 0209/4421 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2561. สืบค้นจาก https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf_2566-2570.pdf
- สำนักงานปลัดสำนักนายก. (2566). สารสนเทศทำเนียบรัฐบาล. สืบค้นจาก <https://opm.go.th/opmportal/index.asp>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.2553-พ.ศ.2562). สืบค้นจาก <http://www.bdh5.com/download/multimedia/Programs/Strategy-saman.pdf>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง ที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.2558-2562). กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติการพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2552). สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ สถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ : โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม เรื่อง การศึกษาของสงฆ์ พร้อมร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_communication/download/article/article_20170502135040.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 13. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2565). สารสนเทศข่าวส่วนกลาง. สืบค้นจาก <http://special.obec.go.th/HV3/homepage.php>
- สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. (2544). การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์. สืบค้นจาก https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/index.php?/BKN/search_detail/result/7809
- สุภาพร มากแจ้ง และสมพร มากแจ้ง. (2548). รูปแบบ ยุทธศาสตร์และแนวทางการบูรณาการการศึกษากับการศึกษา: กรณีการจัดการศึกษาในระบบ. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- อินตา ศิริวรรณ. (2563). กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), 1-15.
- เอกศักดิ์ อินทร์ประสิทธิ์. (2534). การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Almond, G. A., Powell, G. B., Strom, K., & Dalton, R. J. (2006). *Comparative Politics today: A world view* (8th ed.). Harlow: Pearson/Longman.
- Bailey, J., & Lloyd, P. (2016). *The introduction of design to Policy Making: Policy Lab and the UK government*. Brighton, UK: Design Research Society.
- Batteson, C. (1995). Autobiographies and interviews as means of “access” to elite Policy Making in education. *British Journal of Educational Studies*, 43(June 1995), 201-216.
- Breuer, G.D. (1983). *The foundation of Policy Analysis*. Homewood, Illinois: The Dorsey Press

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Cobb, R., Ross, J.-K., & Ross, M. H. (1976). Agenda Building as a Comparative Political Process. *The American Political Science Review*, 70(1), 126-138.
doi:10.2307/1960328
- Dunn, W. N. (1986). *Policy Analysis: Perspectives, Concepts, and Methods*. Greenwich: Conn:JAI Press.
- Fuller, M. & Lochard, A. (2016). *Public Policy labs in European Union Member States*. Luxembourg : Publications office of the European Union.
- Gerston, L. N. (1997). *Public Policy Making-Process and Principles*. New York : ME Sharpe Inc.
- Hall, P.A. & Taylor, R.C.R. (2003). *Institutional Theories and Public Institutions : New Agendas and Appropriateness*. Retrieved from https://www.researchgate.net/Publication/5088430_Institutional_Theories_and_Public_Institutions_Traditions_and_Appropriateness
- Hall, P.A. & Taylor, R.C.R. (2011). *Political Science and the Three New Institutionalisms*. Retrieved from <https://scholar.harvard.edu/hall/Publications/political-science-and-three-new-institutionalisms>
- Kimbell, L. (2015). *Applying Design Approaches to Policy Making: Discovering Policy Lab*. UK: Centre for Research and Development, University of Brighton.
- Kingdon, J. W. (1984). *Agendas, Alternatives, and Public Policies*. Boston: Little, Brown.
- Peters, B.G. (2012). *Institutional Theory in Political Science: The New Institutionalism* (3rd ed). New York : Continuum.
- Sanders, E. (2006). *Historical Institutionalism*. New York : Oxford University Press.
- Scott, W.R. (1995). *Institutions and Organizations. Ideas, Interests and Identities*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tsebelis, G. (1990). *Nested Games: Rational Choice in Comparative Politics*. Berkeley CA: University of California Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางเปรียบเทียบสาระบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ตารางเปรียบเทียบสาระบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ

ประเด็น	ร่างพระราชบัญญัติ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ...	ยกร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม พ.ศ....	พระราชบัญญัติการศึกษาพระ ปริยัติธรรม พ.ศ.2562
จำนวนมาตรา	45 มาตรา	31 มาตรา	33 มาตรา
วัตถุประสงค์การ ตรา พระราชบัญญัติ	เพื่อให้การบริหารจัดการ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษาเป็นไปด้วยความ เรียบร้อยและมี ประสิทธิภาพเหมาะสม กับสภาพสังคมที่มีการ เปลี่ยนแปลงอันจะ ส่งผลให้ พระพุทธศาสนามีความ มั่นคงและความ เจริญรุ่งเรืองสืบไปภาย หน้า จึงสมควรให้มี กฎหมายว่าด้วย โรงเรียน พระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เพื่อวางระบบ การบริหารจัดการ การศึกษาของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้	เพื่อให้การจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมได้รับ การสนับสนุนส่งเสริม ด้วยดีจากภาครัฐ และ สามารถบริหารจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองนโยบายการ จัดการศึกษาของคณะ สงฆ์และของชาติได้ เป็นอย่างดี จึง จำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้	เพื่อให้การจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมได้รับการ สนับสนุนส่งเสริมด้วยดีจากรัฐ และสามารถบริหารจัดการ การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองนโยบายการจัด การศึกษาของคณะสงฆ์และ ของชาติได้เป็นอย่างดี จึง จำเป็นต้อง ตราพระราชบัญญัตินี้
วัตถุประสงค์ของ การจัดการศึกษา	มาตรา 7 ให้โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนก	มาตรา 5 เพื่อให้ การศึกษาและส่งเสริม	มาตรา 5 1. เพื่อให้การศึกษา

	<p>สามัญศึกษา จัด การศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษา และหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน เพื่อมุ่งปลูกฝัง ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.มีความรู้และทักษะ ในวิชาการทาง พระพุทธศาสนาควบคู่ สามัญศึกษา 2.มีนิสัยใฝ่หาความรู้ มีสมณัตถุญาเคารพเชื่อ ฟัง ปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบสงฆ์ 3.มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ 4.รู้จักบำรุงรักษาศาสน สมบัติ อนุรักษ์ และ เสริมสร้าง สภาพแวดล้อม 5.มีความภูมิใจความ เป็นสมณ จงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ เลื่อมใสระบอบการ ปกครองแบบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข 	<p>วิชาการทาง พระพุทธศาสนาให้ เป็นไปโดยสอดคล้อง กับโบราณราชประเพณี และมาตรฐานการการ จัดการศึกษาของชาติ เพื่อการสืบทอดความรู้ ทางพระพุทธศาสนา สร้างบุคลากร ให้บริการทางวิชาการ แก่สังคมและท้องถิ่น เพื่อประ โยชน์ต่อการ พัฒนาความรู้ของคน ในชาติให้มีการนำ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไป ประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิต</p>	<p>พระปริยัติธรรมเป็นไปตาม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และ สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาของชาติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.เพื่อให้พระภิกษุและสามเณร มีการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิด การพัฒนาจิตใจ และปัญญา และมีการรักษา พระ ธรรมวินัยให้เป็นไปอย่าง ถูกต้องดีงาม โดยเคร่งครัด เป็น ที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ พุทธศาสนิกชนทั่วไป 3.เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนิน ชีวิตได้อย่างถูกต้อง
--	---	---	--

	6.มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทาง ปฏิบัติให้เกิดความ เจริญแก่ชุมชนและ สังคม และเป็น สถานศึกษาเพื่อ ส่งเสริมและให้บริการ ทางวิชาการ พระพุทธศาสนาแก่ พระภิกษุ สามเณรและ คฤหัสถ์ ให้การ ทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ผลิต และส่งเสริมผู้เรียนเพื่อ เป็นศาสนทายาทที่ดี ของพระพุทธศาสนา และพลเมืองที่ดีของ สังคมไทย		
การกำหนดระบบ การศึกษา	มีเพียงการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	มาตรา 6 การศึกษา พระปริยัติธรรมมี 3 แผนก คือ แผนกบาลี แผนกธรรม และแผนก สามัญศึกษา	มาตรา 6 การศึกษา พระปริยัติธรรมมี 3 แผนก คือ แผนกบาลี แผนกธรรม และ แผนกสามัญศึกษา
มีคณะกรรมการ การศึกษา พระปริยัติธรรม	ไม่มี	มาตรา 9 ให้มี คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติ ธรรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วย.....	มาตรา 8 ให้มีคณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรมคณะ หนึ่ง ประกอบด้วย.....
ให้โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา และ	ให้โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นตาม ระเบียบ.....เป็น	ไม่มี	ไม่มี

สำนักงานกลุ่ม โรงเรียนฯ เป็น นิติบุคคลและ เป็นส่วนราชการ	นิติบุคคลและเป็นส่วน ราชการในกำกับของสำ นักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ		
กำหนดหน้าที่ ของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา	มาตรา 8 (1) ศึกษาเรียนรู้วิชาการ ทางพระพุทธศาสนา ควบคู่ สามัญ ศึกษาผู้ความเป็นเลิศ บน พื้นฐานของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ภูมิ ปัญญาไทย และภูมิ ปัญญาสากล (2) ผลิตผู้เรียนให้มี คุณธรรมนำความรู้และ เป็นศาสนทายาทที่ดีใน พระพุทธศาสนาสำนึก ในความเป็นคนไทยมี ความรักและผูกพันต่อ ท้องถิ่น (3) เสริมสร้างความรู้ และความเข้าใจใน คุณค่าแห่งหลักธรรม คำสั่งสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า สำนึกและ ความภูมิใจใน วัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ (4) ประสานความ ร่วมมือและช่วยเหลือ	ไม่มี	ไม่มี

	<p>เกี่ยวเนื่องกันระหว่าง สถานศึกษากับคณะ สงฆ์ วัด ชุมชน มหาวิทยาลัยสงฆ์ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและองค์กร อื่นๆ เพื่อการพัฒนา ท้องถิ่น</p>		
<p>ให้มีสำนักงาน กลุ่มโรงเรียนเป็น นิติบุคคลและ เป็นส่วนราชการ</p>	<p>มาตรา 6 วรรค 2 ให้ สำนักงานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาที่จัดตั้งขึ้น ตาม..... เป็นนิติบุคคล และเป็นส่วนราชการ ในกำกับของสำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ</p>	ไม่มี	ไม่มี
<p>ให้มี คณะอนุกรรมการ การศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาประจำเขต พื้นที่</p>	<p>มาตรา 18 ในแต่ละเขต พื้นที่การศึกษาพระ ปริยัติธรรมให้มี คณะอนุกรรมการ การศึกษา พระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษา ประจำเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม</p>	ไม่มี	ไม่มี
<p>บทบาทของ สำนักงาน พระพุทธศาสนา แห่งชาติ</p>	<p>มาตรา 6 เป็นหน่วยงาน ราชการที่กำกับ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษา</p>	<p>มาตรา 14 เป็น หน่วยงานกลางในการ ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน การศึกษา พระปริยัติธรรม และ</p>	<p>มาตรา 14 เป็นหน่วยงานกลาง ในการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานการศึกษา พระ ปริยัติธรรม และเป็นสำนักงาน เลขานุการของคณะกรรมการ มี หน้าที่ดำเนินงานธุรการและ</p>

		เป็นสำนักงาน เลขานุการของ คณะกรรมการ มีหน้าที่ ด้านงานธุรการและ สนับสนุน งานวิชาการ ให้แก่คณะกรรมการ รวมทั้งมีหน้าที่ตามที่ กฎหมายบัญญัติ และ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ คณะกรรมการ มอบหมาย	สนับสนุน งานวิชาการให้แก่ คณะกรรมการ รวมทั้งมีหน้าที่ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ คณะกรรมการ มอบหมาย
กำหนดให้มีแม่ กองธรรม แม่กอง บาลี และ ประธานของ การศึกษาปริยัติ ธรรมแต่ละแผนก และกำหนด อำนาจหน้าที่	มาตรา 9 กำหนดให้มี คณะกรรมการ การศึกษา พระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษา	มาตรา 15 กำหนดให้มี -แม่กองบาลี สนามหลวง -แม่กองธรรม สนามหลวง -ประธานกรรมการ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา	มาตรา 15 กำหนดให้มี -แม่กองบาลีสนามหลวง -แม่กองธรรมสนามหลวง -ประธานกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
การกำหนดให้ จัดทำแผน เกี่ยวกับการจัด การศึกษา พระปริยัติธรรม	มาตรา 14 กำหนดให้ สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามี อำนาจและหน้าที่ ดังนี้ (5) ศึกษา วิเคราะห์ เกี่ยวกับมาตรฐาน หลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารการจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคล	มาตรา 12 คณะกรรมการ การศึกษาปริยัติธรรม มี หน้าที่ (1) กำหนด นโยบายและแผนการ จัดการศึกษาพระปริยัติ ธรรม ควบคุม ดูแลและ กำกับการจัด การศึกษา พระปริยัติธรรมให้ เป็นไปตาม พระธรรม วินัย โบราณราช ประเพณี หรือ	มาตรา 7 กำหนดให้สำนักงาน พระพุทธศาสนาฯ โดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรมทำ แผนการศึกษาและมาตรฐาน สถานศึกษา แผนงบประมาณ

	<p>ของครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(6) ศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา การศึกษา และ</p> <p>ดำเนินการ จัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษา ตามที่กศ.ปส. กำหนด</p>	<p>มาตรฐานการศึกษาของชาติ</p>	
<p>การบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตร</p>	<p>มาตรา 7 ให้โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัด การศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน</p> <p>มาตรา 15 ให้อำนาจ เขตพื้นที่การศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (2) บริหาร จัดการการศึกษา พัฒนา สาระของหลักสูตร การศึกษาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรการศึกษา ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และ หลักสูตรแกนกลาง</p>	ไม่มี	ไม่มี
<p>ให้อำนาจ คณะกรรมการ อนุมัติหลักสูตร</p>	ไม่มี	<p>มาตรา 12 คณะกรรมการมีอำนาจ และหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(3) อนุมัติหลักสูตร การศึกษาพระปริยัติ ธรรม ทั้งนี้ สำหรับ</p>	<p>มาตรา 12 คณะกรรมการมี อำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>3) อนุมัติหลักสูตรการศึกษา พระปริยัติธรรม ทั้งนี้ สำหรับ หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกบาลีสนามหลวง</p>

		หลักสูตรการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวง และ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกธรรม สนามหลวง ต้อง เป็นไปโดยความ เห็นชอบของ มหา เถรสมาคม	และการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม สนามหลวง ต้องเป็นไปโดย ความเห็นชอบของมหาเถร สมาคม สำหรับการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เป็นไปตามหลักสูตร การศึกษาระดับพื้นฐานของ กระทรวงศึกษาธิการและตามที่ มหาเถรสมาคมกำหนด
ให้อำนาจ คณะกรรมการ การอนุมัติการจบ การศึกษา	มาตรา 13 (21) คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญ ศึกษามีอำนาจรับรอง คุณวุฒิ	ไม่มี	มาตรา 12 (5) คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรมมี อำนาจอนุมัติให้ปริญญาและ ประกาศนียบัตร
การบริหารงาน บุคคล	หมวดที่ 3 ครูและ บุคลากรทางการศึกษา (มาตรา 25 26) หมวดที่ 4 การกำหนด ตำแหน่ง การสรรหา การบรรจุ และการ แต่งตั้ง (มาตรา 27 28 29 30 31 32)	มาตรา 12 คณะกรรมการมีอำนาจ และหน้าที่ดังต่อไปนี้ (6) กำหนดตำแหน่ง อัตราค่าจ้าง เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง วิทยฐานะ เงิน ค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิ ประโยชน์อื่น การสรร หา การบรรจุ การ แต่งตั้ง การพ้นจาก ตำแหน่ง การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การร้องทุกข์ การ อุทธรณ์ และการ	มาตรา 12 คณะกรรมการมี หน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (7) กำหนดมาตรฐานกลางการ บริหารงานบุคคลสำหรับ ผู้ปฏิบัติงานตาม มาตรา 18 เกี่ยวกับ การกำหนดตำแหน่ง อัตราค่าจ้าง เงินเดือน เงินประจำ ตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงิน ค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น การสรร หา การบรรจุ การแต่งตั้ง การ พัฒนา การพ้นจากตำแหน่ง การรักษาวินัย การดำเนินการ ทางวินัย การร้องทุกข์ การ อุทธรณ์ และการลงโทษ ทั้งนี้ ในส่วน ที่เกี่ยวกับการกำหนด

		ลงโทษ (8) ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาพระปริยัติธรรม	เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง
กำหนดวิทยฐานะของผู้บริหาร บุคลากร และครู การศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	มาตรา 28 ให้ตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังต่อไปนี้ เป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ได้แก่	มาตรา 12 (6) ให้คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรมกำหนดวิทยฐานะในภายหลัง	มาตรา 12 (8) ให้คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรม กำหนดวิทยฐานะมาตรฐาน กลางการบริหารบุคคลใน ภายหลัง
การบริหาร งบประมาณ	มาตรา 33 ให้รัฐจัดสรร งบประมาณให้กับ การศึกษาโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในฐานะที่ มีความสำคัญสูงสุดต่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนของ ประเทศชาติและ พระพุทธศาสนาโดย จัดสรรเป็นเงิน งบประมาณเพื่อ การศึกษา ดังนี้ 1.เงินอุดหนุนทั่วไป เป็นค่าใช้จ่ายรายหัวแก่นักเรียน 2.งบประมาณและ ทรัพยากรในการจัด การศึกษา 3.ค่าใช้จ่ายเพื่อการ	มาตรา 8 ให้รัฐอุดหนุน งบประมาณสำหรับ การจัดการศึกษาพระ ปริยัติธรรม ตามความ เหมาะสมและความ จำเป็น	มาตรา 7ให้รัฐอุดหนุน งบประมาณสำหรับการจัด การศึกษาพระปริยัติธรรมตาม ความเหมาะสมและจำเป็น

	<p>ดำเนินการและการลงทุนเพื่อการศึกษา</p> <p>4.จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา</p> <p>โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>โดยให้รัฐจัดให้สถานศึกษาโดยตรง</p>		
กำหนดเรื่องการบัญชีและการตรวจสอบภายใน	ไม่มี	มาตรา 19 ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด	มาตรา 19 ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
มีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	<p>มาตรา 9 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า</p> <p>“คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” เรียกโดยย่อว่า กศ.ปส.</p>	ไม่มี	ไม่มี
มีเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นนิติบุคคล	<p>มาตรา 15 ในแต่ละเขต</p> <p>พื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม ให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนา</p>	ไม่มี	ไม่มี

	แห่งชาติเรียกโดยย่อว่า สพ.ปส.		
การกำหนด เกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพ การศึกษา	มาตรา 15 ให้อำนาจ เขตพื้นที่การศึกษา พัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบการ ประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน ร่วมกับสถานศึกษา มาตรา 38 39 กำหนดให้โรงเรียน และหน่วยงานต้น สังกัดจัดให้มีระบบการ ประกันคุณภาพ การศึกษาภายในและ ภายนอก	มาตรา 12 (2) กำหนดให้ คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติ ธรรมมีหน้าที่กำหนด มาตรฐานการศึกษา พระปริยัติธรรมและ การประกันคุณภาพ การศึกษา	มาตรา 12 (2) กำหนดให้ คณะกรรมการการศึกษาพระ ปริยัติธรรมมีหน้าที่กำหนด มาตรฐานการศึกษาพระปริยัติ ธรรมและการประกันคุณภาพ การศึกษา
การกำหนดให้ การศึกษาพระ ปริยัติธรรม เป็น การศึกษาตาม กฎหมาย การศึกษาภาค บังคับ	ไม่มี	มาตรา 22 การศึกษา พระปริยัติธรรมที่ได้จัด ให้แก่สามเณรซึ่งเป็น เด็กตามกฎหมายว่าด้วย การศึกษาภาคบังคับ และมีพื้นความรู้ไม่ต่ำ กว่าระดับประถมศึกษา ปีที่หกหรือเทียบเท่า ซึ่งได้ศึกษาวิชาสามัญ เพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดโดยคำแนะนำ ของมหาเถรสมาคม เป็นการศึกษาขั้น	มาตรา 21 ให้การศึกษา พระ ปริยัติธรรมที่ได้จัดให้แก่ สามเณรซึ่งเป็นเด็กตาม กฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาภาค บังคับและมีพื้นความรู้ไม่ต่ำ กว่าระดับประถมศึกษาปีที่หก หรือเทียบเท่า ซึ่งได้ศึกษา วิชา สามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กฎหมายว่าด้วย การศึกษา แห่งชาติกำหนดโดยคำแนะนำ ของมหาเถรสมาคม เป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดัง ต่อไปนี้.....

		พื้นฐาน ดังต่อไปนี้	
การกำหนดให้ เปรียญธรรม เก้าประโยค มีวิทยฐานะ ปริญญาตรี	ไม่มี	มาตรา 24 ให้ผู้สำเร็จ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกบาลี สนามหลวง ชั้นเปรียญ ธรรม 9 ประโยค มีวิทย ฐานะระดับปริญญาตรี	มาตรา 24 ให้ผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี สนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม เก้าประโยค มีวิทยฐานะระดับ ปริญญาตรี เรียกว่า “เปรียญ ธรรมเก้าประโยค ” ใช้อักษรย่อ ว่า “ป.ธ. 9” ในกรณีที่มีผู้สำเร็จการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวงชั้นใด ได้ ทำการศึกษาเพิ่มเติม ตาม หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ กำหนด ให้ผู้นั้นมีวิทยฐานะ ระดับใด ๆ โดยความเห็นชอบ ของมหาเถรสมาคม และตาม หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการ อุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วย การศึกษาแห่งชาติกำหนด
การกำหนด วิทยฐานะของ การศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี และ แผนกธรรม	ไม่มี	มาตรา 25 ให้ผู้สำเร็จ เปรียญธรรม ทำการศึกษาเพิ่มเติมมี วิทยฐานะดังนี้ -เปรียญธรรม 6 ประโยค เทียบ ป.ตรี -เปรียญธรรม 8 ประโยค เทียบ ป.โท -เปรียญธรรม 9 ประโยค เทียบ ป.เอก	มาตรา 24 ให้ผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี สนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม เก้าประโยค มีวิทยฐานะระดับ ปริญญาตรี เรียกว่า “เปรียญ ธรรมเก้าประโยค ” ใช้อักษรย่อ ว่า “ป.ธ. 9”

ภาคผนวก ข

ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติ

มาตรา	ร่างพรบ.โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.	ร่างพระราชบัญญัติ การศึกษา พระปริยัติธรรม พ.ศ..	พระราชบัญญัติการศึกษา พระปริยัติธรรม พ.ศ.2562
หลักการ	พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย เดชมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มี กฎหมายว่าด้วยโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา จึงทรงพระกรุณาโปรด เกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ ขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ ยินยอมของ สภานิติบัญญัติ แห่งชาติดังต่อไปนี้	โดยที่เป็นการสมควรมี กฎหมายว่าด้วยการศึกษา พระปริยัติธรรม	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิรา ลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร มี พระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรมี กฎหมายว่าด้วยการศึกษาพระ ปริยัติธรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย คำแนะนำและยินยอมของ สภา นิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ รัฐสภา ดังต่อไปนี้
มาตรา 1	พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา พ.ศ. ...”	พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม พ.ศ.”	พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาพระ ปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ”
มาตรา 2	พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น ไป	พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจา นุเบกษา เป็นต้นไป	พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป
มาตรา 3	บรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง อื่นใดซึ่งขัดหรือแย้งกับบท แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้ พระราชบัญญัตินี้แทน	ให้ยกเลิก (1) พระราชบัญญัติ กำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จ วิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2527 (2) พระราชบัญญัติ กำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จ	ให้ยกเลิก (1) พระราชบัญญัติกำหนดวิทย ฐานะผู้สำเร็จวิชาการ พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2527 (2) พระราชบัญญัติกำหนดวิทย ฐานะผู้สำเร็จวิชาการ พระพุทธศาสนา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

		วิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540	2540
มาตรา 4	<p>ในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>“โรงเรียน” หมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่วัดจัดตั้งขึ้นในที่ วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิของวัด หรือที่ดินของภาครัฐ หรือเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและ หลักสูตรการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>“สถานศึกษา” หมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา</p> <p>“การศึกษา” หมายความว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>“ผู้จัดการ” หมายความว่า ผู้จัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า พระภิกษุซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร สถานศึกษาใน</p>	<p>ในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>“การศึกษาพระปริยัติธรรม” หมายความว่า การศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนา แผนกบาลี สนามหลวง แผนกธรรมสนามหลวง และแผนกสามัญศึกษา</p> <p>“วัด” หมายความว่า วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์</p> <p>“สถานศึกษาพระปริยัติธรรม” หมายความว่า สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียน</p> <p>“สำนักเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวง และแผนกธรรมสนามหลวง คือ สำนักเรียนวัด และสำนักเรียนคณะเขต ในกรุงเทพมหานคร และสำนักเรียนคณะจังหวัดตามที่มาตราสามคม ประกาศกำหนด</p> <p>“สำนักศาสนศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัด</p>	<p>ในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>“การศึกษาพระปริยัติธรรม” หมายความว่า การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก</p> <p>“วัด” หมายความว่า วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์</p> <p>“สถานศึกษาพระปริยัติธรรม” หมายความว่า สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือ โรงเรียน</p> <p>“สำนักเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สนามหลวง หรือแผนกธรรมสนามหลวง ที่มาตราสามคม ประกาศจัดตั้ง</p> <p>“สำนักศาสนศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวง หรือแผนกธรรมสนามหลวง ไม่ว่าจะจัดการศึกษาในรูปแบบของศูนย์การเรียน สำนักศาสนศึกษาวัด สำนักศาสนศึกษาประจำตำบล หรือสำนักศาสนศึกษาประจำอำเภอ</p> <p>“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p>

	<p>โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>“ครู” หมายความว่า พระภิกษุ และบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำ หน้าที่หลักทางการเรียน การสอนและการส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย วิธีการต่างๆ ในสถานศึกษา “ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า พระภิกษุซึ่ง ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้บริหารนอก สถานศึกษาใน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาพระ ปริยัติธรรม</p> <p>“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้บริหาร การศึกษา รวมทั้ง ผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็น ผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือ การปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับ การจัดการเรียน การสอน การนิเทศ และการบริหาร การศึกษาในหน่วยงาน การศึกษา</p> <p>“นักเรียน” หมายความว่า ผู้เรียนใน โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p>	<p>การศึกษาในรูปแบบของ ศูนย์การเรียนรู้ สำนักศา สนศึกษาวัด สำนักศาสน ศึกษาประจำตำบล สำนักศาสนศึกษาประจำ อำเภอ ซึ่งจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนก บาลีสนาทมหลวง หรือ แผนกธรรมสนามหลวง “โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัด การศึกษาพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญศึกษา “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม</p>	<p>“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม</p>
--	--	---	---

	<p>“เขตพื้นที่การศึกษา พระปรีดิธรรม” หมายความว่า เขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>“หน่วยงานการศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีที่รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p>		
<p>มาตรา 5</p>	<p>ให้นายกรัฐมนตรีหรือ รัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี มอบหมาย รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้และมี อำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อ ปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เมื่อได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ ใช้บังคับได้</p>	<p>การศึกษาพระปรีดิ ธรรมมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การศึกษาและ ส่งเสริมวิชาการ ทาง พระพุทธศาสนาให้ เป็นไปโดยสอดคล้องกับ โบราณราชประเพณีและ มาตรฐานการจัด การศึกษาของชาติ เพื่อ การสืบทอดความรู้ทาง พระพุทธศาสนา สร้าง บุคลากร ให้บริการทาง วิชาการแก่สังคมและ ท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ต่อ การพัฒนาความรู้ของคน ในชาติให้มีการนำ หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไป</p>	<p>การจัดการศึกษาพระปรีดิธรรม มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้</p> <p>1) เพื่อให้การศึกษาพระปรีดิ ธรรมเป็นไปตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก โบราณราช ประเพณี และสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ</p> <p>(2) เพื่อให้พระภิกษุและสามเณร มีการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดการ พัฒนาจิตใจและปัญญา และมี การรักษาพระธรรมวินัยให้ เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดย เครื่องคิด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป</p> <p>(3) เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา</p>

		ประยุกต์ใช้ ในการดำรงชีวิต	ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง
<p>มาตรา 6</p>	<p>ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2514 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535, ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2546, และประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553 ที่มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็น นิติบุคคลและเป็นส่วนราชการ ในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ</p> <p>ให้สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2555 เป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการ</p>	<p>การศึกษาพระปริยัติธรรมมี 3 แผนก ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นการศึกษา พระพุทธศาสนา ภาคภาษาบาลี</p> <p>(2) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง เป็นการศึกษา พระพุทธศาสนา ภาคภาษาไทย</p> <p>(3) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษา พระพุทธศาสนา ทั้งแผนกบาลีสนามหลวงและแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ</p>	<p>การศึกษาพระปริยัติธรรมมี 3 แผนก ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนา ภาคภาษาบาลี</p> <p>(2) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนา ภาคภาษาไทย</p> <p>(3) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนา ทั้งแผนกบาลีสนามหลวงและแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาพระปริยัติธรรมตาม (1) (2) และ (3) อาจศึกษาโดยใช้ภาษาอื่นในการจัดการศึกษาด้วยก็ได้</p>

	ในกำกับของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ		
มาตรา 7	<p>ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัด การศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่ง ปลูกฝังให้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้</p> <p>(1) มีความรู้และทักษะใน วิชาการทางพระพุทธศาสนา ควบคู่สามัญศึกษา</p> <p>(2) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ที่มีสมณ ัตถุญญาเคารพเชื่อฟัง ปฏิบัติ ตามข้อบังคับและระเบียบ สงฆ์</p> <p>(3) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและ จิตใจ</p> <p>(4) รู้จักบำารุงรักษาสน สมบัติอนุรักษ์และเสริมสร้าง สภาพแวดล้อม</p> <p>(5) มีความภูมิใจความเป็น สมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ เลื่อมใสระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข</p> <p>(6) มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้ เกิดความเจริญแก่ชุมชนและ</p>	<p>เพื่อประโยชน์ต่อการ ส่งเสริมการศึกษาพระ ปริยัติธรรม ให้สำนักงาน โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การสร้าง เสริม สนับสนุน พัฒนาการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมและแผน งบประมาณเพื่อการจัด การศึกษาพระปริยัติ ธรรมเสนอต่อมหาเถร สมาคมพิจารณา ให้ความ เห็นชอบ</p>	<p>เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริม การศึกษาพระปริยัติธรรมให้ บรรลุวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 5 ให้สำนักงานโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการจัดทำ แผนการศึกษาพระปริยัติธรรม และมาตรฐานสถานศึกษาพระ ปริยัติธรรม และแผน งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรม เสนอต่อมหา เถรสมาคมพิจารณาให้ความ เห็นชอบ</p> <p>เพื่อให้การดำเนินการเป็นไป ตามแผนการศึกษาพระปริยัติ ธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐ อุดหนุน งบประมาณสำหรับการ จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตาม ความเหมาะสมและจำเป็น</p>

	<p>สังคม และเป็นสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและให้บริการ ทางวิชาการพระพุทธศาสนา แก่พระภิกษุ สามเณรและ คฤหัสถ์ให้การทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ผลิตและ ส่งเสริมผู้เรียนเพื่อเป็นศาสน ทายาทที่ดีของ พระพุทธศาสนาและพลเมือง ที่ดีของสังคมไทย</p>		
<p>มาตรา 8</p>	<p>ในการดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 7 ให้กำหนดกรอบ ภาระหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้</p> <p>(1) ศึกษาเรียนรู้วิชาการทาง พระพุทธศาสนาควบคู่สามัญ ศึกษาสู่ความเป็นเลิศบน พื้นฐานของภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ ภูมิปัญญาสากล</p> <p>(2) ผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรม นำความรู้และเป็นศาสน ทายาทที่ดีในพระพุทธศาสนา สำนึก ในความเป็นคนไทย มี ความรักและผูกพันต่อ ท้องถิ่น</p> <p>(3) เสริมสร้างความรู้และ ความเข้าใจ ในคุณค่าแห่ง หลักธรรมคำสั่งสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สำนึกและความภูมิใจใน</p>	<p>ให้รัฐอุดหนุน งบประมาณสำหรับการ จัดการศึกษาพระปริยัติ ธรรม ตามความ เหมาะสมและความ จำเป็น</p>	<p>ให้มีคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วย</p> <p>(1) ประธานกรรมการรูปหนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรง แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของ มหาเถรสมาคม</p> <p>(2) รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรี มอบหมาย เป็นรองประธาน กรรมการ</p> <p>(3) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ แม่กองบาลีสนามหลวง แม่กอง ธรรมสนามหลวง ประธาน กรรมการการศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ เลขานุการ ก.พ. เลขานุการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขานุการ</p>

	<p>วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ</p> <p>(4) ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสถานศึกษากับคณะสงฆ์วัด ชุมชน มหาวิทยาลัย สภามงคลปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นๆ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น</p>		<p>คณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้อำนวยการ สำนักงานและเลขาธิการ ก.อ.ศ.</p> <p>(4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกหรือคน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม</p> <p>ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</p>
มาตรา 9	<p>ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา” เรียกโดยย่อว่า กศ.ปส. ประกอบด้วย</p> <p>(1) ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมหรือผู้ที่ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ</p> <p>(2) รัฐมนตรีที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นรองประธานกรรมการ</p> <p>(3) กรรมการโดยตำแหน่งจำนวนเก้าหรือคน ได้แก่ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ</p>	<p>ให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วย</p> <p>(1) ประธานกรรมการรูปหนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม</p> <p>(2) รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ</p> <p>(3) กรรมการโดยตำแหน่งจำนวนสิบเอ็ดหรือคน ได้แก่ แม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง ประธาน</p>	<p>มาตรา 9 ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 8 (4) มีวาระ การดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้</p> <p>เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 8 (4) ขึ้นใหม่ ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 8 (4) ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่</p>

<p>ราชวิทยาลัย ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ เลขานุการสภา การศึกษาแห่งชาติเลขานุการ คณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เลขานุการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขานุการคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ผู้อำนวยการสำนัก งบประมาณ และผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติเป็นกรรมการและ เลขานุการ</p> <p>(4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 รูปหรือคน ซึ่ง รัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่มี ความรู้ ความเชี่ยวชาญและ ประสบการณ์ทางด้าน การบริหารงานบุคคลและด้าน กฎหมาย ด้านละ 1 รูปหรือ คน เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>(5) กรรมการผู้แทนครูและ บุคลากรทางการศึกษาซึ่งมา จากการเลือกตั้งจำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมจำนวน 5 รูป ผู้แทน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 รูป และผู้แทนครูจำนวน 2</p>	<p>กรรมการการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย ปลัด กระทรวงศึกษาธิการ เลขานุการ คณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ผู้อำนวยการสำนัก งบประมาณ เลขานุการ คณะกรรมการการ อุดมศึกษา เลขานุการ คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และ เลขานุการคณะกรรมการ ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(4) กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหก รูปหรือคน ซึ่งสมเด็จพระ สังฆราชทรงแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของ มหาเถรสมาคม ให้ ผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นกรรมการและ เลขานุการ และให้ ผู้อำนวยการกองพุทธ ศาสนศึกษา เป็น กรรมการและ</p>	
--	--	--

	<p>รูปหรือคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตาม (4) และกรรมการผู้แทน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตาม (5) ให้มีวาระอยู่ใน ตำแหน่งคราวละสี่ปีและอาจ ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง ใหม่ได้อีก แต่จะดำรง ตำแหน่ง ติดต่อกันเกินกว่า สองวาระมิได้</p> <p>คุณสมบัติหลักเกณฑ์และ วิธีการคัดเลือกเพื่อแต่งตั้ง เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตาม (4) และกรรมการผู้แทน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตาม (5) ให้เป็นไปตามที่ก ศ.ป.ส. กำหนด ให้ ผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติมี หน้าที่ในการจัดให้มีการ ประชุมเพื่อ คัดเลือก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (4) และกรรมการผู้แทนครู และบุคลากรทางการศึกษา ตาม (5)</p>	<p>ผู้ช่วยเลขานุการ</p>	
<p>มาตรา 10</p>	<p>นอกจากการพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระตามมาตรา 9 วรค สอง กรรมการ ตามมาตรา 9 (4) และ (5) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ</p> <p>(1) ตาย (2) ลาออก</p>	<p>กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 9 (4) มีวาระ การดำรงตำแหน่งคราว ละ 3 ปีและอาจได้รับ แต่งตั้งใหม่อีกได้ เมื่อครบกำหนดตาม วาระในวาระหนึ่ง หาก</p>	<p>มาตรา 10 นอกจากการพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 9 ประธานกรรมการและ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม มาตรา 8 (4) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <p>(1) ตายหรือมรณภาพ (2) ลาออก</p>

	<p>(3) รัฐมนตรีให้ออก เพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย</p> <p>(4) ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการในประเภทนั้น</p> <p>(5) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(6) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการว่างลงและยังมิได้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการแทน ตำแหน่งที่ว่างให้คณะกรรมการประกอบด้วยการเท่าที่เหลืออยู่</p>	<p>ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 9 (4) ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 9 (4) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่</p>	<p>(3) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ</p> <p>(4) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออกโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม</p> <p>(5) เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต</p> <p>(6) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(7) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก</p>
<p>มาตรา 11</p>	<p>ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา 9 (4) หรือ (5) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบ วาระให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่โดยเร็ว เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งเหลืออยู่ไม่ถึง 90 วันจะไม่ดำเนินการแต่งตั้งแทนก็ได้และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่อยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งคนแทน</p>	<p>มาตรา 11 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 10 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 9 (4) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <p>(1) ตายหรือมรณภาพ</p> <p>(2) ลาออก</p> <p>(3) สมเด็จพระสังฆราชมีพระบัญชาให้ออก</p> <p>(4) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(5) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ในกรณีที่กรรมการ</p>	<p>ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 8 (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระเหลืออยู่ไม่ถึง 90 วัน จะไม่แต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 8 (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมด</p>

		<p>ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 9 (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นดำรงตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งแทนก็ได้</p> <p>ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 9 (4) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่าจะมีการเลือกหรือแต่งตั้งกรรมการแทนปฏิบัติหน้าที่ต่อไป</p>	<p>เท่าที่มีอยู่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทน และในกรณีที่ประธานกรรมการ พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการชั่วคราว</p>
<p>มาตรา 12</p>	<p>ให้ กศ.ปส. มีการประชุมอย่างน้อยสี่เดือนต่อครั้ง การประชุมของ กศ.ปส. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม</p> <p>ในการประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่แทน ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการหรือมีแต่</p>	<p>คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา พระปรีดีธรรม ควบคุมดูแลและกำกับการจัดการศึกษา พระปรีดีธรรมให้เป็นไปตาม พระธรรมวินัย โบราณราชประเพณี หรือมาตรฐานการศึกษาของชาติ</p> <p>(2) กำหนดมาตรฐาน</p>	<p>คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) กำหนดนโยบาย แผนการจัดการศึกษาพระปรีดีธรรม และมาตรฐานสถานศึกษา พระปรีดีธรรม ควบคุมดูแลและกำกับการจัดการศึกษาพระปรีดีธรรมให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ ตามมาตรา 5</p> <p>(2) กำหนดมาตรฐานการศึกษา พระปรีดีธรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา</p> <p>(3) อนุมัติหลักสูตรการศึกษา</p>

	<p>ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการ รูปหนึ่งหรือคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม หน้า 18 การวินิจฉัยชี้ขาดในที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการหนึ่งรูปหรือคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</p>	<p>การศึกษาพระปริยัติธรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา (3) อนุมัติหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งนี้ สำหรับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม สนามหลวง ต้องเป็นไปโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม (4) กำหนดพื้นความรู้ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ การเข้าศึกษา และเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษา (5) กำหนดอำนาจหน้าที่ และหลักเกณฑ์การบริหารงานของแม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง และประธานกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (6) กำหนดตำแหน่ง อัตราค่าจ้าง เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง วิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้าง</p>	<p>พระปริยัติธรรม ทั้งนี้ สำหรับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง ต้องเป็นไปโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการและตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด (4) กำหนดพื้นความรู้ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์การเข้าศึกษา และเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษา (5) อนุมัติให้ปริญญาและประกาศนียบัตร (6) กำหนดหน้าที่และอำนาจ และหลักเกณฑ์การบริหารงานของแม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง และประธานกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (7) กำหนดมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานตามมาตรา 18 เกี่ยวกับ การกำหนดตำแหน่ง อัตราค่าจ้าง เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น การสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้ง การ</p>
--	--	--	--

		<p>สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น การสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การร้องทุกข์ การอุทธรณ์ และการลงโทษ</p> <p>(7) ออกข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศ เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการศึกษา พระปรีชาธรรมและสถานศึกษา พระปรีชาธรรม</p> <p>(8) ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาพระปรีชาธรรม</p> <p>(9) ออกระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทนของ ผู้ปฏิบัติงานสอนและ ผู้สนับสนุนการศึกษา</p> <p>(10) ออกระเบียบการบริหารและจัดการ การเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินของสถานศึกษา พระปรีชาธรรม รวมทั้ง การบัญชีและการ จำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญ</p>	<p>พัฒนา การพ้นจากตำแหน่ง การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การร้องทุกข์ การอุทธรณ์ และการลงโทษ ทั้งนี้ ในส่วน ที่เกี่ยวกับการกำหนดเงินเดือนประจำตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงินค่าตอบแทน ค่าจ้างสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง</p> <p>(8) ออกข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศเกี่ยวกับการจัดตั้งสถานศึกษาพระปรีชาธรรม โครงสร้างการบริหารงาน การจัดการศึกษาพระปรีชาธรรม และสถานศึกษาพระปรีชาธรรม</p> <p>(9) ออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินของสถานศึกษาพระปรีชาธรรม รวมทั้งการบัญชีและการ จำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญ</p> <p>(10) ออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน</p> <p>(11) ออกข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(12) แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมาย</p>
--	--	--	---

		<p>(11) ออกระเบียบเกี่ยวกับ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ ตรวจสอบภายใน</p> <p>(12) ออกข้อบังคับ ระเบียนหรือประกาศเพื่อ ปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>(13) แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการหรือ คณะทำงานเพื่อ ปฏิบัติการตามที่ได้รับ มอบหมาย</p> <p>(14) จัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานเสนอต่อมหา เภรสมาคมเพื่อทราบ</p> <p>(15) กระทบการอื่นใดที่ จำเป็นหรือต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัด การศึกษาพระปริยัติ ธรรม หรือตามที่มหาเถร สมาคมหรือ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย</p>	<p>(13) จัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานเสนอต่อมหาเถร สมาคมเพื่อทราบ</p> <p>(14) กระทบการอื่นใดที่จำเป็น หรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัด การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือ ตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย</p>
<p>มาตรา 13</p>	<p>ให้กศ.ปส. มีอำนาจและ หน้าที่ดังนี้</p> <p>(1) เสนอแนะและให้ คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับนโยบายการผลิต การ บริหารการ จัดการศึกษา และ การบริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการศึกษา</p>	<p>การประชุม คณะกรรมการต้องมี กรรมการมาประชุมไม่ น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ให้ประธานกรรมการ เป็นประธานในที่ประชุม</p>	<p>การประชุมคณะกรรมการต้องมี กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการ ทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ให้ประธานกรรมการเป็น ประธานในที่ประชุม ถ้า ประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้</p>

	<p>ตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(2) กำหนดนโยบาย วางแผน และกำหนดเกณฑ์อัตรากำลังของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งให้ความเห็นชอบจำนวนและอัตราตำแหน่งของหน่วยงานการศึกษา</p> <p>(3) กำหนดมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา ให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษา และติดตามประเมินผล การดำเนินงานของสถานศึกษา</p> <p>(4) ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้ง การขยายชั้นเรียน การรวม การย้าย การเปิด การปิด และการยุบเลิกสถานศึกษา</p> <p>(5) ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>เกี่ยวกับ การกำหนดตำแหน่ง อัตรากำลัง เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินวิทยฐานะ เงินค่าตอบแทนและเงินค่าจ้าง การสรรหา การบรรจุการแต่งตั้ง การรับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง เงินค่าตอบแทน และ เงินค่าจ้าง การพ้นจากครูและบุคลากรทางการศึกษา การรักษาวินัย การดำเนินการทาง</p>	<p>ในกรณีที่ประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ถ้ามีรองประธานกรรมการให้รองประธานกรรมการทำหน้าที่แทน ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการ หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการรูปหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม</p> <p>การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการรูปหนึ่งหรือคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</p> <p>คณะกรรมการต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง</p>	<p>รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการรูปหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม</p> <p>การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการรูปหนึ่งหรือคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</p> <p>คณะกรรมการต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละสี่ครั้ง</p>
--	--	---	---

	<p>วินัย การร้องทุกข์การ อุทธรณ์และการลงโทษครู และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(6) ออกระเบียบว่าด้วย กองทุนครูและบุคลากร ทางการศึกษา เครื่องหมาย เชิดชูเกียรติ วิทยฐานะ สวัสดิการและสิทธิ ประโยชน์อื่น</p> <p>(7) กำหนดหลักเกณฑ์การ จัดทำงบประมาณ การจัดสรร งบประมาณ การอนุมัติแผน งบประมาณ และการใช้จ่าย งบประมาณ</p> <p>(8) เสนอแนะและให้ คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ในกรณีที่ค่าครองชีพ เปลี่ยนแปลงไปมาก หรือการ จัดสวัสดิการหรือประโยชน์ เกื้อกูลสำหรับครูและ บุคลากรทางการศึกษายังไม่ เหมาะสม เพื่อให้ คณะรัฐมนตรีพิจารณาในอัน ที่จะปรับปรุงเงินเดือน เงิน วิทยฐานะ เงินประจำ ตำแหน่ง เงินเพิ่มค่าครองชีพ สวัสดิการหรือประโยชน์ เกื้อกูลสำหรับครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้ เหมาะสม</p> <p>(9) ออกกฎ กศ.ปส. ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์วิธีการ</p>		
--	--	--	--

	<p>และเงื่อนไขการบริหารการ จัดการศึกษา การบริหารงาน ของครูและบุคลากรทางการ ศึกษา กฏ กศ.ปส.เมื่อได้รับ อนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วให้ใช้บังคับได้</p> <p>(10) พิจารณาวินิจฉัยตีความ ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ เมื่อ กศ.ปส.มีมติเป็นประการ ใดแล้วให้หน่วยงาน การศึกษาปฏิบัติตามนั้น</p> <p>(11) พัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการ และมาตรฐานการบริหารงาน บุคคล รวมทั้งการพิทักษ์ ระบบคุณธรรมของครูและ บุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(12) กำหนดวิธีการและ เงื่อนไขการจ้างเพื่อบรรจุและ แต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติ หน้าที่ในตำแหน่งครูและ บุคลากรทางการศึกษาใน หน่วยงานการศึกษา รวมทั้ง กำหนดอัตราเงินเดือนหรือ ค่าตอบแทน</p> <p>(13) ส่งเสริม สนับสนุนการ พัฒนา การเสริมสร้างขวัญ กำลังใจและการยกย่องเชิดชู เกียรติครูและบุคลากร ทางการศึกษา</p> <p>(14) ส่งเสริม สนับสนุนให้มี</p>		
--	--	--	--

	<p>การจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(15) พิจารณาแต่งตั้ง อ.ก ศ.ปส.เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมและคณะอนุกรรมการอื่นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ กศ.ปส. กำหนด</p> <p>(16) ส่งเสริมสนับสนุนประสานงาน ให้คำปรึกษาแนะนำและชี้แจงด้านการบริหารการจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคลแก่หน่วยงานการศึกษา</p> <p>(17) กำหนดมาตรฐานพิจารณา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย การพ้นจากครูและบุคลากรทางการศึกษา การอุทธรณ์และการร้องทุกข์</p> <p>(18) วินิจฉัยสั่งการเพื่อขยับยั้งหรือยุติการดำเนินกิจการที่ขัดต่อพระธรรมวินัยหรือขัดต่อกฎหมาย ข้อยับกับระเบียบ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(19) กำกับ ดูแล ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา</p>		
--	---	--	--

	<p>เพื่อรักษาความเป็นธรรมและมาตรฐานด้านการบริหารการจัดการศึกษาและการบริหารงานบุคคล</p> <p>(20) รายงานและเสนอแนะต่อรัฐมนตรีในกรณีที่น่าปรากฏว่าส่วนงาน อ.กส.ปส.เขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม</p> <p>คณะอนุกรรมการ หรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้หรือปฏิบัติการ โดยขัดแย้งกับแนวทางตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เมื่อรัฐมนตรีได้รับรายงานและข้อเสนอแนะจาก กส.ปส.แล้วให้พิจารณาสั่งการให้ส่วนงานหน่วยงานการศึกษา อ.กส.ปส.เขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม</p> <p>คณะอนุกรรมการ หรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ปฏิบัติตามนั้น</p> <p>(21) พิจารณารับรองคุณวุฒิของผู้ได้รับปริญญาประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือคุณวุฒิอย่างอื่น เพื่อประโยชน์ในการสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้งให้เป็น</p>		
--	--	--	--

	<p>ครูและบุคลากรทางการศึกษา และการกำหนดอัตรา เงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่ควรได้รับ</p> <p>(2) พิจารณาจัดระบบ ทะเบียนประวัติและแก้ไขทะเบียนประวัติเกี่ยวกับวัน เดือน ปี เกิด และควบคุมการเกษียณอายุของครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(23) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น</p>		
<p>มาตรา 14</p>	<p>ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศ.ปส. โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เรียกโดยย่อว่า “เลขาธิการ กศ.ปส. เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงาน กศ.ปส.และให้แต่งตั้งผู้ช่วยเลขาธิการได้ไม่เกินสองคน</p> <p>สำนักงาน กศ.ปส.มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้</p>	<p>ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน การศึกษาพระปริยัติธรรม และเป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ มีหน้าที่ดำเนินงานธุรการและสนับสนุน งานวิชาการให้แก่คณะกรรมการ มีหน้าที่ดำเนินงานธุรการและสนับสนุน งานวิชาการ ให้แก่คณะกรรมการ รวมทั้งมีหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการ มอบหมาย</p>	<p>ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานกลางในการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานการศึกษา พระปริยัติธรรม และเป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ มีหน้าที่ดำเนินงานธุรการและสนับสนุน งานวิชาการให้แก่คณะกรรมการ รวมทั้งมีหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการ มอบหมาย</p>

	<p>(1) เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของ กศ.ปส.รับผิดชอบงานธุรการ และสนับสนุนการดำเนินงานของ กศ.ปส.</p> <p>(2) เป็นศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลและทะเบียนกลางทางการศึกษา ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา</p> <p>(3) ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ การประกันคุณภาพ การวิจัยและพัฒนาเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา</p> <p>(4) วิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการศึกษา และการจัดระบบการบริหารงานในหน่วยงานการศึกษา</p> <p>(5) ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรฐาน หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการ การศึกษา การบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(6) พัฒนาระบบข้อมูล จัดทำแผนกำลังคนสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาและประสานงานดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาครูและ</p>		
--	---	--	--

	<p>บุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(7) ศึกษา วิเคราะห์เสนอแนะนโยบายยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาและดำเนินการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาตามที่ ศ.ปส.กำหนด</p> <p>(8) ศึกษาวิเคราะห์วิจัยและบริหารเงินทุน รับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุน ตลอดจนสวัสดิการครูและบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>(9) กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ของหน่วยงาน การศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(10) จัดทำรายงานประจำปี เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา การบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอ กศ.ปส.</p> <p>(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น หรือตามที่ กศ.ปส.มอบหมาย</p>		
<p>มาตรา 15</p>	<p>ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม ให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วน</p>	<p>ในการบริหารงาน การศึกษา พระปริยัติธรรมตามมาตรา 6 (1) (2) และ (3) ให้มีแม่กองบาลีสนามหลวง แม่</p>	<p>ในการบริหารงานการศึกษา พระปริยัติธรรมตามมาตรา 6 (1) (2) และ (3) ให้มีแม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง และประธาน</p>

	<p>ราชการในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเรียกโดยย่อว่า สพ.ปส.การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม ให้เป็นไปตามที่ กศ.ปส.กำหนด</p> <p>ให้ สพ.ปส.มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 17 และของคณะอนุกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามที่กำหนดในมาตรา 19</p> <p>(2) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น</p> <p>(3) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<p>กองธรรมสนามหลวง และประธานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแต่ละแผนก</p>	<p>กรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แล้วแต่กรณี ที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมแต่ละแผนก</p>
--	---	---	--

	<p>(4) อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา</p> <p>(5) รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนงานภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น หรือตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาหรือ อ.กศ.ปส.มอบหมายในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ศาสนศึกษา นิเทศก์และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม การกำหนดอัตราตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ศาสนศึกษา นิเทศก์และเจ้าหน้าที่การสรรหา การบรรจุ และการแต่งตั้ง การกำหนดเงินเดือน เงินค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ให้เป็นไปตามที่ กศ.ปส.กำหนด</p>		
--	---	--	--

<p>มาตรา 16</p>	<p>ให้ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ศาสนศึกษา เทศก์และเจ้าหน้าที่ ตาม มาตรา 15 วรรคสามทำหน้าที่บริหารการศึกษา สนับสนุนส่งเสริม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ สถานศึกษาภายในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม</p>	<p>ให้วัดมีสิทธิจัดตั้งสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>สถานศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดจัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่งให้จัดการศึกษาโดยคำนึงถึง</p> <p>(1) การให้การศึกษาวិชาการทางพระพุทธศาสนาเพื่อสู่ความเป็นเลิศที่เยี่ยมด้วยปัญญาพุทธธรรม</p> <p>(2) การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในคุณค่าแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา</p> <p>(3) การผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา ดำเนินในความเป็นคนไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น</p> <p>(4) มาตรฐานการศึกษาของชาติและวิธีการดำเนินงานของการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ</p>	<p>ให้วัดมีสิทธิจัดตั้งสถานศึกษาพระปริยัติธรรมได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>สถานศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดจัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้จัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ในมาตรา 5 และต้องคำนึงถึง</p> <p>1) การให้การศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเป็นเลิศที่เยี่ยมด้วยปัญญาพุทธธรรม</p> <p>(2) การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในคุณค่าแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา</p> <p>(3) การผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา ดำเนินในความเป็นคนไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น</p> <p>(4) มาตรฐานการศึกษาของชาติและวิธีการดำเนินงานของการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ</p>
<p>มาตรา 17</p>	<p>ให้ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นผู้บริหารงานใน</p>	<p>สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้</p>	<p>สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้</p>

	<p>สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรมและเป็น ผู้บังคับบัญชาของครูและ บุคลากรทางการศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) รับผิดชอบในการ ปฏิบัติงานที่เป็นอำนาจและ หน้าที่ของ อ.กศ.ปส. เขต พื้นที่ การศึกษาพระปริยัติ ธรรม และตามท.อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม มอบหมาย</p> <p>(2) เสนอการสรรหา การ บรรจุและการแต่งตั้ง และ การบริหารงานบุคคลในเรื่อง อื่นที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ ของ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(3) พิจารณาเสนอความดี ความชอบของผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้บริหาร การศึกษาในหน่วยงาน การศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม และครูและบุคลากรทางการ ศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา พระปริยัติธรรม</p> <p>(4) จัดทำแผนการบริหารการ จัดการศึกษาและส่งเสริมการ พัฒนาครูและบุคลากร</p>	<p>(1) เป็นศาสนทายาทที่ดี ของพระพุทธศาสนาและ พลเมืองที่ดีของ สังคมไทย</p> <p>(2) มีความรู้และทักษะใน วิชาการทาง พระพุทธศาสนา</p> <p>(3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับและ ระเบียบสงฆ์</p> <p>(4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย และจิตใจ</p> <p>(5) รู้จักบำรุงรักษาศาสน สมบัติ อนุรักษ์ และ เสริมสร้างสภาพแวดล้อม</p> <p>(6) มีความภูมิใจความเป็น สมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์</p> <p>(7) มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมสนับสนุน แนวทางปฏิบัติให้เกิด ความเจริญแก่ชุมชน สังคม และ พระพุทธศาสนา</p>	<p>(1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของ พระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดี ของสังคม</p> <p>(2) มีความรู้และทักษะใน วิชาการทางพระพุทธศาสนา</p> <p>(3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติ ตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัย สงฆ์</p> <p>(4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและ จิตใจ</p> <p>(5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้าง สภาพแวดล้อม</p> <p>(6) มีความภูมิใจความเป็น สมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์</p> <p>(7) มีความคิดสร้างสรรค์ และ ส่งเสริมสนับสนุนแนวทาง ปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ ชุมชน สังคม และ พระพุทธศาสนา</p>
--	--	--	--

	<p>ทางการศึกษาในหน่วยงาน การศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(5) จัดทำทะเบียนและประวัติ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาพระ ปริยัติธรรม</p> <p>(6) จัดทำมาตรฐานคุณภาพ งาน กำหนดภาระงานขั้นต่ำ และเกณฑ์การประเมินผล งานสำหรับครูและบุคลากร ทางการศึกษาของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม</p> <p>(7) ประเมินคุณภาพการ บริหารการจัดการศึกษา การ บริหารงานบุคคลของครูและ บุคลากรทางการศึกษาและ จัดทำรายงานการบริหารการ จัดการศึกษา การบริหารงาน บุคคลเสนอ อ.กศ.ปส.เขต พื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมเพื่อเสนอ กศ.ปส.ต่อไป</p> <p>(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ นี้หรือตามกฎหมายอื่น หรือ ตามที่ กศ.ปส.มอบหมาย</p>		
<p>มาตราที่ 18</p>	<p>ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรมให้มี คณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา ประจำเขตพื้นที่</p>	<p>ในสถานศึกษาพระปริยัติ ธรรมให้มีผู้ปฏิบัติงาน สองประเภท ดังนี้ (1) ประเภทผู้ปฏิบัติงาน สอน ได้แก่ ครูสอนพระ</p>	<p>ในสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ให้มีผู้ปฏิบัติงานสองประเภท ดังต่อไปนี้ (1) ประเภท ผู้ปฏิบัติงานสอน ได้แก่ ครูสอน พระปริยัติธรรมและครูโรงเรียน</p>

	<p>การศึกษาพระปริยัติธรรม เรียกโดยย่อว่า “อ.ก ศ.ปส. เขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม” โดยออกนามเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นๆ ตาม มาตรา 15 วรรคหนึ่ง ประกอบไปด้วย</p> <p>(1) เจ้าคณะจังหวัดในเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 1 รูป เป็นประธานอนุกรรมการ</p> <p>(2) อนุกรรมการ โดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ</p> <p>(3) อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 รูปหรือคน ซึ่งคัดเลือกจากบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีประสบการณ์ทางด้านการศึกษา ด้าน กฎหมาย และด้านการบริหารงานบุคคล ด้านละ 1 รูปหรือคนที่</p>	<p>ปริยัติธรรมและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>(2) ประเภทผู้สนับสนุนการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการ ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติ หน้าที่งานแนะแนว ผู้ปฏิบัติหน้าที่เทคโนโลยีการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานทะเบียนวัดผลผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานทั่วไป หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด</p>	<p>พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p> <p>(2) ประเภทผู้สนับสนุนการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการ ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ บรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานแนะแนว ผู้ปฏิบัติหน้าที่เทคโนโลยีการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานทะเบียนวัดผลผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานทั่วไป หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด</p>
--	--	---	---

	<p>ประโยชน์แก่การบริหารงาน ของเขตพื้นที่การศึกษาพระ ปริยัติธรรม</p> <p>(4) อนุกรรมการผู้แทนครู และบุคลากรทางการศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมจำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้บริหาร สถานศึกษาจำนวน 7 รูป ผู้แทนครูจำนวน 2 รูปหรือ คน และผู้แทนศาสน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 รูป หรือคน</p> <p>คุณสมบัติหลักเกณฑ์และ วิธีการ ได้มาของ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมในส่วนของ</p> <p>ผู้ทรงคุณวุฒิตาม (3) ผู้แทน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทน ครูและผู้แทน ศาสน ศึกษานิเทศก์ตาม (4) วาระ การดำรงตำแหน่ง การพ้น จากตำแหน่ง และการประชุม ของ อ.กศ.ปส.เขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรมให้ เป็นไปตามที่กศ.ปส.กำหนด</p> <p>ให้ผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมมีหน้าที่ในการจัดให้มี การประชุมเพื่อคัดเลือก อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตาม (3) และดำเนินการ</p>		
--	--	--	--

	<p>เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนครูและบุคลากรทางการศึกษาตาม (4)</p> <p>ให้ประธาน อ.กศ.ปส.เขต พื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมตั้งเลขานุการได้ 1 รูป หรือคน วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของเลขานุการให้เป็นไปตามวรรคสอง</p>		
มาตรา 19	<p>ให้อ.กศ.ปส.มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) จัดทำนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น</p> <p>(2) วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว</p>	<p>ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีและการพัสดุของสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p> <p>ในการตรวจสอบภายในให้มีผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษา พระปริยัติธรรมทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายใน โดยเฉพาะ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด</p>	<p>ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดและต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีและการพัสดุของสถานศึกษา พระปริยัติธรรม ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p> <p>ในการตรวจสอบภายใน ให้มีผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายใน โดยเฉพาะ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด</p>

	<p>(3) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา หลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(4) กำกับ ดูแล ติดตาม และ ประเมินผลสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม</p> <p>(5) ศึกษา วิเคราะห์วิจัยและ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(6) ประสานการระดม ทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้ง ทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและการ พัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(7) จัดระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาและ ประเมินผลสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม</p> <p>(8) กำหนดนโยบายการ บริหารการจัดการศึกษา การ บริหารงานบุคคลสำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม รวมทั้งกำหนดจำนวน และอัตราตำแหน่ง และเกลี่ย อัตรากำลังให้สอดคล้องกับ</p>		
--	---	--	--

	<p>นโยบายการบริหารจัดการ การศึกษา การบริหารงาน บุคคล ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ กศ.ปส.กำหนด</p> <p>(9) พิจารณาให้ความ เห็นชอบการ สรรหา การ บรรจุและการแต่งตั้งครูและ บุคลากรทางการศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมเพื่อเสนอ กศ.ปส.</p> <p>(10) พิจารณาให้ความ เห็นชอบเกี่ยวกับการพิจารณา ความดีความชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาใน หน่วยงานการศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรม ครู และบุคลากร ทางการศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติ ธรรมเพื่อเสนอ กศ.ปส.</p> <p>(11) พิจารณาเกี่ยวกับเรื่อง การดำเนินการทางวินัย การ พ้นจากครูและบุคลากร ทางการศึกษา การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ตามที่ ก ศ.ปส.กำหนด</p> <p>(12) ส่งเสริม สนับสนุนการ พัฒนา การเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ การปกป้องคุ้มครอง ระบบคุณธรรม การ จัด สวัสดิการและการยกย่องเชิด</p>		
--	---	--	--

	<p>ซูเกียรติครูและบุคลากร ทางการในหน่วยงาน การศึกษาของเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม (13) กำกับ ดูแล ติดตามและ ประเมินผลการบริหารจัดการ การศึกษา การบริหารงาน บุคคลของครูและบุคลากร ทางการศึกษาในหน่วยงาน การศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม (14) จัดทำและพัฒนา ฐานข้อมูลครูและบุคลากร ทางการศึกษาในหน่วยงาน การศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม (15) จัดทำรายงานประจำปี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการ จัดการศึกษา การบริหารงาน บุคคลของครูและบุคลากร ทางการศึกษาในหน่วยงาน การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม เพื่อเสนอ กศ.ปส. (17) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ นี้หรือตามกฎหมายอื่น หรือ ตามที่ กศ.ปส.มอบหมาย</p>		
<p>มาตรา 20</p>	<p>ให้มีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ สถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ กำกับและส่งเสริมสนับสนุน</p>	<p>ให้สถานศึกษาพระปริยัติ ธรรมจัดให้มีการ ประเมินผลการ ปฏิบัติงานของ</p>	<p>ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรม จัดให้มีการประเมินผลการ ปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานใน สถานศึกษา</p>

	<p>กิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>จำนวนกรรมการ คุณสมบัติหลักเกณฑ์วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ และ กรรมการวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งในเป็นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา</p>	<p>ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด</p>	<p>พระปริยัติธรรมตามหลักเกณฑ์วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด</p>
<p>มาตรา 21</p>	<p>ให้มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาและมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544</p>	<p>ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมมีอำนาจให้ประกาศนียบัตร ปริญญา และหนังสือ รับรองการศึกษาหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนแก่ผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมได้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด</p>	<p>ให้การศึกษาศาสนาพระปริยัติธรรมที่ได้จัดให้แก่สามเณรซึ่งเป็นเด็กตามกฎหมาย ว่าด้วยการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่หกหรือเทียบเท่า ซึ่งได้ศึกษาวิชาสามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดโดยคำแนะนำของมหาเถรสมาคม เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้</p>

			(1) แผนกธรรมสนามหลวง ชั้น นักธรรมเอก เป็นการศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (2) แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้น เปรียญธรรมสามประโยค เป็น การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
มาตรา 22	ให้มีคณะกรรมการบริหาร สถานศึกษา มีอำนาจและ หน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร การจัดการศึกษาและการ บริหารงานบุคคลของครูและ บุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา ดังต่อไปนี้ (1) กำกับ ดูแลการบริหารการ จัดการศึกษาในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่ กศ.ปส. และ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม กำหนด (2) เสนอความต้องการ จำนวนและอัตราตำแหน่ง ของครูและบุคลากรทางการ ศึกษาในสถานศึกษาเพื่อ เสนอ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่ การศึกษา พระปริยัติธรรม (3) ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการ บริหารการจัดการศึกษาการ บริหารงานบุคคลของครูและ บุคลากรทางการศึกษาใน	การศึกษาพระปริยัติ ธรรมที่ได้จัดให้แก่ สามเณรซึ่งเป็นเด็กตาม กฎหมายว่าด้วยการศึกษา ภาคบังคับและมีพื้น ความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับ ประถมศึกษาปีที่หกหรือ เทียบเท่า ซึ่งได้ศึกษาวิชา สามัญเพิ่มเติมตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานกำหนดโดย คำแนะนำของ มหาเถรสมาคมเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ (1) แผนกธรรม สนามหลวง ชั้นนักธรรม เอก เป็นการศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น (2) แผนกบาลี สนามหลวง ชั้นเปรียญ ธรรม 3 ประโยค เป็น การศึกษาในระดับ	ให้ผู้เรียนที่พ้นการศึกษาภาค บังคับซึ่งได้สำเร็จการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกธรรม สนามหลวง และแผนกบาลี สนามหลวง มีวิทยฐานะ ดังต่อไปนี้ (1) แผนกธรรมสนามหลวง ชั้น นักธรรมเอก มีวิทยฐานะระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น (2) แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้น เปรียญธรรมสามประโยค มีวิทย ฐานะระดับมัธยมศึกษา ตอน ปลาย

	<p>สถานศึกษาต่อผู้บริหาร สถานศึกษา</p> <p>(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ นี้หรือตามกฎหมายอื่น หรือ ตามที่ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่ การศึกษาพระปริยัติธรรม มอบหมาย</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการ ได้มาของคณะกรรมการ บริหารสถานศึกษาให้เป็นไป ตามที่ กศ.ปส. กำหนด</p>	<p>มัธยมศึกษาตอนปลาย (3) แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและ ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย</p>	
<p>มาตรา 23</p>	<p>ให้ผู้จัดการสถานศึกษามี หน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ส่งเสริมและสนับสนุนใน การดำเนินงานกิจการของ สถานศึกษาให้เป็นไปตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และ นโยบายของ กศ.ปส.</p> <p>(2) เสนอแนะนโยบาย เกี่ยวกับการบริหารการ จัดการ การประเมินหลักสูตร สถานศึกษา และอื่นๆ ที่ จำเป็นต่อสถานศึกษา</p> <p>(3) สนับสนุนและส่งเสริมให้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เข้ารับการอบรมหรือสัมมนา ทางวิชาการในหน้าที่เพิ่มเติม อยู่เสมอๆ</p> <p>(4) ส่งเสริมการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมี</p>	<p>ให้ผู้เรียนที่พ้นการศึกษา ภาคบังคับแล้วซึ่งได้ สำเร็จการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกธรรม สนามหลวง และแผนก บาลีสสนามหลวงมีวิทย ฐานะดังต่อไปนี้</p> <p>(1) แผนกธรรม สนามหลวง ชั้นนักธรรม เอก มีวิทยฐานะระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น</p> <p>(2) แผนกบาลี สนามหลวง ชั้นเปรียญ ธรรม 3 ประโยค มีวิทย ฐานะระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย</p>	<p>ให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้จัดให้แก่ พระภิกษุและสามเณรเป็น การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นหรือระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย แล้วแต่กรณี</p>

	<p>พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้ การอบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรม ค่านิยมและความเป็นเอกลักษณ์ไทย</p> <p>(5) สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อครูนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้การสอนนักเรียนได้ผลดี ด้วยความร่วมมือกัน ทั้ง โรงเรียน วัด และบ้าน</p>		
มาตรา 24	<p>ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาและมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ควบคุม ดูแลให้การบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ กศ.ปส. และ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่การศึกษา พระปรีชาติธรรม กำหนด</p> <p>(2) พิจารณาเสนอความดีความชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา</p> <p>(3) ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>(4) จัดทำมาตรฐาน ภาระงาน</p>	<p>ให้ผู้สำเร็จการศึกษาพระปรีชาติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี</p>	<p>ให้ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร พระปรีชาติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี เรียกว่า “เปรียญธรรมเก้าประโยค ” ใช้อักษรย่อว่า “ป.ธ. 9”</p> <p>ในกรณีที่ผู้สำเร็จการศึกษาพระปรีชาติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงชั้นใด ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติม ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด ให้ผู้นั้นมีวิทยฐานะระดับใด ๆ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนด</p>

	<p>สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา</p> <p>(5) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น หรือตามที่ อ.กศ.ปส. เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมอบหมาย</p>		
<p>มาตรา 25</p>	<p>ให้ กศ.ปส. ส่งเสริมให้มีกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและออกกระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการ การสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ และจัดตั้งให้มีกองทุนสำรอง กองทุนสงเคราะห์กองทุนส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา</p>	<p>ให้ผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงที่ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงมีวิทยฐานะดังต่อไปนี้</p> <p>(1) แผนกบาลีสนามหลวงชั้นเปรียญธรรม 6 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาตรี</p> <p>(2) แผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรม 8 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาโท</p> <p>(3) แผนกบาลีสนามหลวง ชั้นเปรียญ</p>	<p>ภายใต้บังคับมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 ให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตร ปริญญา และหนังสือรับรองการศึกษาหรือกิจกรรมเกี่ยวกับ การเรียนการสอนแก่ผู้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ กำหนด</p>

	และกองทุนอื่น เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นที่ไปตามที่กศ.ปส. กำหนด	ธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะระดับปริญญาเอก กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่ไปโดยสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรที่คณะกรรมการ การอุดมศึกษากำหนดและเป็นที่ไปโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม	
มาตรา 26	ให้กศ.ปส. ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา พระปรีชัตติธรรมโดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาพระปรีชัตติธรรม และสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นที่ไปตามที่กฎหมายกำหนด	สถานศึกษาพระปรีชัตติธรรมอาจกำหนดให้มีเครื่องหมายวิทยฐานะของผู้สำเร็จการศึกษาก็ได้ การกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท ส่วนประกอบของเครื่องหมาย วิทยฐานะ และการใช้เครื่องหมายวิทยฐานะให้เป็นที่ไปตามที่คณะกรรมการกำหนด	คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีเครื่องหมายวิทยฐานะและการใช้เครื่องหมาย วิทยฐานะของผู้สำเร็จการศึกษาได้ เครื่องหมายวิทยฐานะตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
มาตรา 27	ตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปรีชัตติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี 3 ประเภท ดังนี้ ก. ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนในสถานศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งดังต่อไปนี้ (1) ครูผู้ช่วย (2) ครู ข. ตำแหน่งผู้บริหาร	สถานศึกษาพระปรีชัตติธรรมอาจกำหนดให้มีตราเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของสถานศึกษาพระปรีชัตติธรรมได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา	สถานศึกษาพระปรีชัตติธรรมอาจกำหนดให้มีตราเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์และการใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถานศึกษา พระปรีชัตติธรรมได้ ตราเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา

	<p>สถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ในหน่วยงานการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งดังต่อไปนี้</p> <p>(1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา</p> <p>(2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา</p> <p>(3) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระปริยัติธรรม</p> <p>(4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม</p> <p>ค. ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ได้แก่ตำแหน่งดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ศาสนศึกษานิเทศก์</p> <p>(2) ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ตามที่คณะกรรมการ กศ.ปส. กำหนด</p>		
<p>มาตรา 28</p>	<p>ให้ตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังต่อไปนี้ เป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ได้แก่</p> <p>ก. ตำแหน่งครูมีวิทยฐานะ ดังต่อไปนี้ (1) ครูชำนาญการ</p> <p>(2) ครูชำนาญการพิเศษ</p> <p>(3) ครูเชี่ยวชาญ</p> <p>(4) ครูเชี่ยวชาญพิเศษ</p> <p>ข. ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีวิทยฐานะ</p>	<p>ผู้ใดใช้เครื่องหมายวิทยฐานะ ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมโดยไม่มีสิทธิจะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีประกาศนียบัตรปริญญา หรือตำแหน่งของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมโดยที่ตนไม่มีสิทธิ บัตร หรือตำแหน่ง ของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคล</p>	<p>ผู้ใดใช้เครื่องหมายวิทยฐานะ ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมโดยไม่มีสิทธิจะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีประกาศนียบัตร ปริญญา หรือตำแหน่งของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่า ตนมีสิทธิจะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน</p>

	<p>ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) รองผู้อำนวยการชำนาญการ</p> <p>(2) รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ</p> <p>(3) รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ</p> <p>(4) ผู้อำนวยการชำนาญการ</p> <p>(5) ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ</p> <p>(6) ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ</p> <p>(7) ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ</p> <p>ค. ตำแหน่งผู้บริหารการศึกษามี วิทยฐานะดังต่อไปนี้</p> <p>(1) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมชำนาญการพิเศษ</p> <p>(2) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมเชี่ยวชาญ</p> <p>(3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมเชี่ยวชาญ</p> <p>(4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรมเชี่ยวชาญพิเศษ</p> <p>ง. ตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษมีวิทยฐานะดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ศาสตราจารย์พิเศษ</p>	<p>อื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้อง ระวังโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกิน ห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ</p>	<p>หรือปรับไม่เกิน ห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>
--	---	---	---

	<p>ชำนาญการ</p> <p>(2) ศาสนศึกษานิเทศก์</p> <p>ชำนาญการพิเศษ</p> <p>(3) ศาสนศึกษานิเทศก์</p> <p>เชี่ยวชาญ</p> <p>(4) ศาสนศึกษานิเทศก์</p> <p>เชี่ยวชาญพิเศษ ตำแหน่งที่</p> <p>เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่</p> <p>กศ.ปส.กำหนดให้มีวิทย</p> <p>ฐานะ</p>		
มาตรา 29	<p>ตำแหน่งครูและบุคลากร</p> <p>ทางการศึกษาจะมีใน</p> <p>หน่วยงานการศึกษาใด</p> <p>จำนวนเท่าใดและต้องใช้</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะสำหรับ</p> <p>ตำแหน่งอย่างไรให้เป็นไป</p> <p>ตามที่ กศ.ปส. กำหนด</p>	<p>ให้สำนักเรียน สำนักศ</p> <p>สนศึกษา และโรงเรียนที่</p> <p>ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง</p> <p>ตามประกาศมหาเถร</p> <p>สมาคม ว่าด้วยโรงเรียน</p> <p>พระปริยัติธรรม แผนก</p> <p>สามัญศึกษา พ.ศ.2553</p> <p>หรือประกาศ มหาเถร</p> <p>สมาคม ว่าด้วยการจัด</p> <p>การศึกษาพระปริยัติ</p> <p>ธรรม แผนกธรรมและ</p> <p>แผนกบาลี พ.ศ.2555 อยู่</p> <p>ในวันก่อนวันที่</p> <p>พระราชบัญญัตินี้ใช้</p> <p>บังคับเป็นสถานศึกษา</p> <p>พระปริยัติธรรมตาม</p> <p>พระราชบัญญัตินี้</p>	<p>ให้ผู้มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี</p> <p>ตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนด</p> <p>วิทยฐานะ ผู้สำเร็จวิชาการ</p> <p>พระพุทธศาสนามี</p> <p>วิทยฐานะระดับปริญญาตรีตาม</p> <p>พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ให้ถือว่าผู้ที่อยู่ในระหว่าง</p> <p>การศึกษาหลักสูตรพระปริยัติ</p> <p>ธรรม แผนกธรรมและแผนก</p> <p>บาลีสนามหลวง ก่อนวันที่</p> <p>พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็น</p> <p>ผู้เรียนตามพระราชบัญญัตินี้</p>
มาตรา 30	<p>ให้ กศ.ปส. จัดทำมาตรฐาน</p> <p>ตำแหน่ง และมาตรฐานวิทย</p> <p>ฐานะของครูและ บุคลากร</p> <p>ทางการศึกษาไว้เป็นบรรทัด</p> <p>ฐานทุกตำแหน่งทุกวิทยฐานะ</p>	<p>ในระหว่างที่ยังมิได้ออก</p> <p>กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ</p> <p>คำสั่ง มติ และประกาศ</p> <p>เพื่อปฏิบัติ ตาม</p> <p>พระราชบัญญัตินี้ ให้นำ</p>	<p>ให้แม่กองบาลีสนาทหลวง แม่</p> <p>กองธรรมสนามหลวง และ</p> <p>ประธานกรรมการ การศึกษา</p> <p>พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ</p> <p>ศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวัน</p>

	<p>เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงมาตรฐานวิชาชีพ คุณวุฒิการศึกษา การอบรม ประสบการณ์ระยะเวลาการ ปฏิบัติงาน คุณภาพการ ปฏิบัติงาน หรือผลงานที่ เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่</p> <p>ในการจัดทำมาตรฐาน ตำแหน่งทุกตำแหน่ง ให้ จำแนกตำแหน่งเป็นประเภท และสายงาน ตามลักษณะงาน และจัดตำแหน่งในประเภท และสายงานที่มีลักษณะงาน อย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึง กันให้อยู่ในตำแหน่งประเภท หรือสายงานเดียวกัน หรือ โดยประมาณเป็นกลุ่ม เดียวกัน โดยแสดงชื่อ ตำแหน่งหน้าที่และความ รับผิดชอบของตำแหน่ง ลักษณะงานที่ปฏิบัติและ คุณสมบัติเฉพาะสำหรับ ตำแหน่งของผู้ที่ดำรง ตำแหน่งนั้น</p>	<p>กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศ มหาเถรสมาคมและที่ เกี่ยวข้องกับ การจัดการ ศึกษาพระปริยัติธรรมมา ใช้บังคับโดยอนุ โลม ทั้งนี้ ภายในหนึ่งร้อย แปดสิบวันนับตั้งแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ ใช้ บังคับ</p>	<p>ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับเป็นแม่กองบาลี สนามหลวง แม่กองธรรม สนามหลวง หรือประธาน กรรมการการศึกษาพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา ตาม พระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี</p>
<p>มาตรา 31</p>	<p>อัตราเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง การ ได้รับเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งของ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติ เงินเดือน เงิน วิทยฐานะ และเงินประจำ</p>	<p>ให้นายกรัฐมนตรี รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้</p>	<p>ให้สำนักเรียนและสำนักศาสน ศึกษาตามประกาศมหาเถร สมาคม ว่าด้วย การจัดการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี พ.ศ. 2555 และ โรงเรียนตามประกาศ มหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ</p>

	ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 โดยอนุโลม		ศึกษา พ.ศ. 2553 ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้
มาตรา 32	<p>การสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ ดำรงตำแหน่งใดก็ให้สรรหา บรรจุ และแต่งตั้งบุคคลเพื่อตำแหน่งนั้น</p> <p>การสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามมาตรา 25 วรรคหนึ่งตอนท้าย</p>		<p>ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำกฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้</p>
มาตรา 33	<p>ให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศชาติและพระพุทธศาสนา โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้</p> <p>(1) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลแก่นักเรียนซึ่งเป็นผู้เรียนในการศึกษา ภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>(2) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่น</p>		ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

	<p>เป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ</p> <p>(3) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบประมาณลงทุนให้สถานศึกษาตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา</p> <p>(4) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา</p>		
มาตรา 34	<p>รายได้ของสถานศึกษาอาจมีรายได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณตามมาตรา 4 ดังนี้</p> <p>(1) เงินงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปี</p> <p>(2) เงินอุดหนุนและทรัพย์สินซึ่งมีผู้บริจาคให้สถานศึกษา</p> <p>(3) เงินอุดหนุนจากศาสนสมบัติกลาง เงินผลประโยชน์ค่าธรรมเนียมค่าบำรุง ค่าตอบแทน เบี้ยปรับและค่าบริการต่างๆ ของสถานศึกษา</p> <p>(4) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการลงทุนและจากทรัพย์สินของสถานศึกษา</p>		

	<p>(5) รายได้หรือผลประโยชน์ อื่น</p> <p>เงินงบประมาณตาม (1) นั้น รัฐพึงจัดสรรให้แก่ สถานศึกษาโดยตรงโดยการ เสนอแนะของคณะกรรมการ การศึกษาพระปรีชาธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็น จำนวนที่เพียงพอสำหรับ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการ ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ในมาตรา 7</p> <p>รายได้ของสถานศึกษาไม่ เป็นรายได้ที่ต้องนำส่ง กระทรวงการคลังตาม กฎหมายว่าด้วยเงิน คงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการ งบประมาณ</p> <p>ในกรณีรายได้มีจำนวนไม่ เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายใน การดำเนินงานของสถาน ศึกษาและค่าภาระต่างๆ ที่ เหมาะสมและสถานศึกษาไม่ สามารถหาเงินจากแหล่งอื่น ได้ รัฐพึงจัดสรรเงินอุดหนุน พิเศษให้แก่สถานศึกษาเท่า จำนวนที่จำเป็น</p>		
<p>มาตรา 35</p>	<p>ทรัพย์สินของสถานศึกษาไม่ อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการ บังคับคดีและบุคคลจะยกอายุ ความขึ้นต่อสู้กับสถานศึกษา</p>		

	<p>ในเรื่องทรัพย์สินของ สถานศึกษามีได้ เมื่อสถานศึกษาต้องถูกยุบ เลิกตามมาตรา 13 (4) ให้ ทรัพย์สินตกเป็นกรรมสิทธิ์ แก่วัดซึ่งเป็นนิติบุคคลและ เป็นผู้ก่อตั้งและให้ความเป็น นิติบุคคลตามมาตรา 6 วรรค หนึ่งสิ้นสุดลง</p>		
มาตรา 36	<p>บรรดารายได้และทรัพย์สิน ของสถานศึกษาจะต้อง จัดการเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 หรือตามวัตถุประสงค์ซึ่งผู้ บริจาคทรัพย์สิน ให้แก่ สถานศึกษากำหนดไว้</p>		
มาตรา 37	<p>ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมิน ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล การใช้จ่าย งบประมาณการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความมุ่ง หมายและหลักการจัด การศึกษา โดยหน่วยงาน ภายในและหน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก หลักเกณฑ์และวิธีการใน การตรวจสอบ ติดตามและ ประเมินให้เป็นไปตามที่ กำหนดใน กฎกระทรวง</p>		

<p>มาตรา 38</p>	<p>ให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจัดให้มี ระบบการประกัน คุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประกัน คุณภาพภายในและการ ประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และ วิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา ให้เป็นไปตามที่ กำหนดใน กฎกระทรวง</p>		
<p>มาตรา 39</p>	<p>ให้หน่วยงานต้นสังกัดและ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาและให้ถือว่าการ ประกันคุณภาพภายในเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารการจัด การศึกษาที่ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงาน ประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อ สาธารณชน เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาและเพื่อรองรับการ ประกันคุณภาพภายนอก</p>		
<p>มาตรา 40</p>	<p>ให้ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาปฏิบัติตามบทบาท อำนาจหน้าที่ ระเบียบ วินัย จรรยาบรรณ หรือการกระทำ</p>		

	<p>อื่นใดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้ง ต่อ พระธรรมนูญมาใช้บังคับ โดยอนุโลม</p>		
<p>มาตรา 41</p>	<p>ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง จนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้น แต่เป็นความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ กศ.ปส. มีอำนาจสั่งพักงาน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีได้</p> <p>ภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาหรือคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด หรือกระทำความผิดไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษให้ออกหรือปลดออก และไม่ว่ากรณีที่จะต้องออกจากงานด้วยเหตุอื่นก็ให้ กศ.ปส. สั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งใน ระดับ</p>		

	<p>เดียวกันที่จะต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่</p> <p>เงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักงาน หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักงาน ให้เป็นไปตามที่ กศ.ปส. กำหนด</p>		
มาตรา 45	<p>ในระหว่างที่ยังไม่ได้ดำเนินการให้มี กศ.ปส. ตามพระราชบัญญัตินี้ให้ คณะกรรมการศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทำหน้าที่ เป็น กศ.ปส. ตามพระราช บัญญัตินี้ชั่วคราว จนกว่าจะมีการแต่งตั้ง กศ.ปส. ตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 180 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>ให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาตามประกาศ คณะกรรมการการศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2555 ซึ่งมี</p>		

	<p>อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทำหน้าที่เป็น อ.ก.ศ.ป.ส. เขตพื้นที่การศึกษา พระปรีดิธรรม ตามพระราชบัญญัตินี้ชั่วคราว จนกว่าจะมีการแต่งตั้ง อ.ก.ศ.ป.ส. เขตพื้นที่การศึกษา พระปรีดิธรรมตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 180 วันนับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p>		
มาตรา 43	<p>ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิหนี้เงินอุดหนุน และบุคลากรทางการ ศึกษาของสำนักงานกลุ่มโรงเรียน พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีอยู่ตามประกาศ คณะกรรมการการศึกษาพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2555 ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไปเป็นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระปรีดิธรรมตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่กรณี</p>		
มาตรา 44	<p>ให้โรงเรียนพระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา และสำนักงานกลุ่มโรงเรียน พระปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นก่อนในวันที่</p>		

	<p>พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นนิติบุคคลและ เป็นส่วนราชการ ในกำกับของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติ</p> <p>ให้ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตาม พระราชบัญญัตินี้</p> <p>ให้ประธาน รองประธาน และเลขานุการ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และเลขานุการ เขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม ตามพระราชบัญญัติ นี้แล้วแต่กรณีทั้งนี้ต้อง ไม่เกิน 180 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>ให้นักวิชาการ และผู้ประสานงาน กลุ่ม โรงเรียน</p>		
--	---	--	--

	<p>พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งศาสน ศึกษานิเทศก์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ต้องไม่เกินร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p> <p>ให้บุคคลตามวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ตลอดจน สิทธิอื่นๆ ตามที่เคยมีสิทธิอยู่ตามกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ และคำสั่งเดิม หรือกฎหมายที่ เกี่ยวข้องไปพลางก่อน</p>		
<p>มาตรา 45</p>	<p>ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ และคำสั่ง เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำคำสั่ง ประกาศ ระเบียบ หรือ มติที่ออกตามประกาศมหาเถร สมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553 ซึ่งไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุ โลม</p>		

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ให้ข้อมูลหลัก

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

รายนามผู้ให้ข้อมูลหลัก

การก่อตัวของประเด็นปัญหาและการผลักดันนโยบาย		
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	ตำแหน่งปัจจุบัน	ตำแหน่งในขณะมีบทบาท
พระราชวัชรภรณ์	ประธานกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3
พระราชปริยัติสุนทร	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 12	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 12
พระครูสุนทรพิมลศีล	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 5	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5
พระมหาวิจิตร กัลยาณจิตโต	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 1	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1
พระครูสิริวินัยบรรหาร	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 2	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 2
พระครูถาวรรัตนานุกิจ	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 6	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6
พระครูโสภณพุทธิธาดา	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 8	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8
พระครูสุวรรณสรานุกิจ	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 10	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10
พระครูปริยัติกิจธำรง	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 11	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11
พระมหาธีรวิทย์ ธีรวิฑฒนเมธี	ประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 4	ประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4

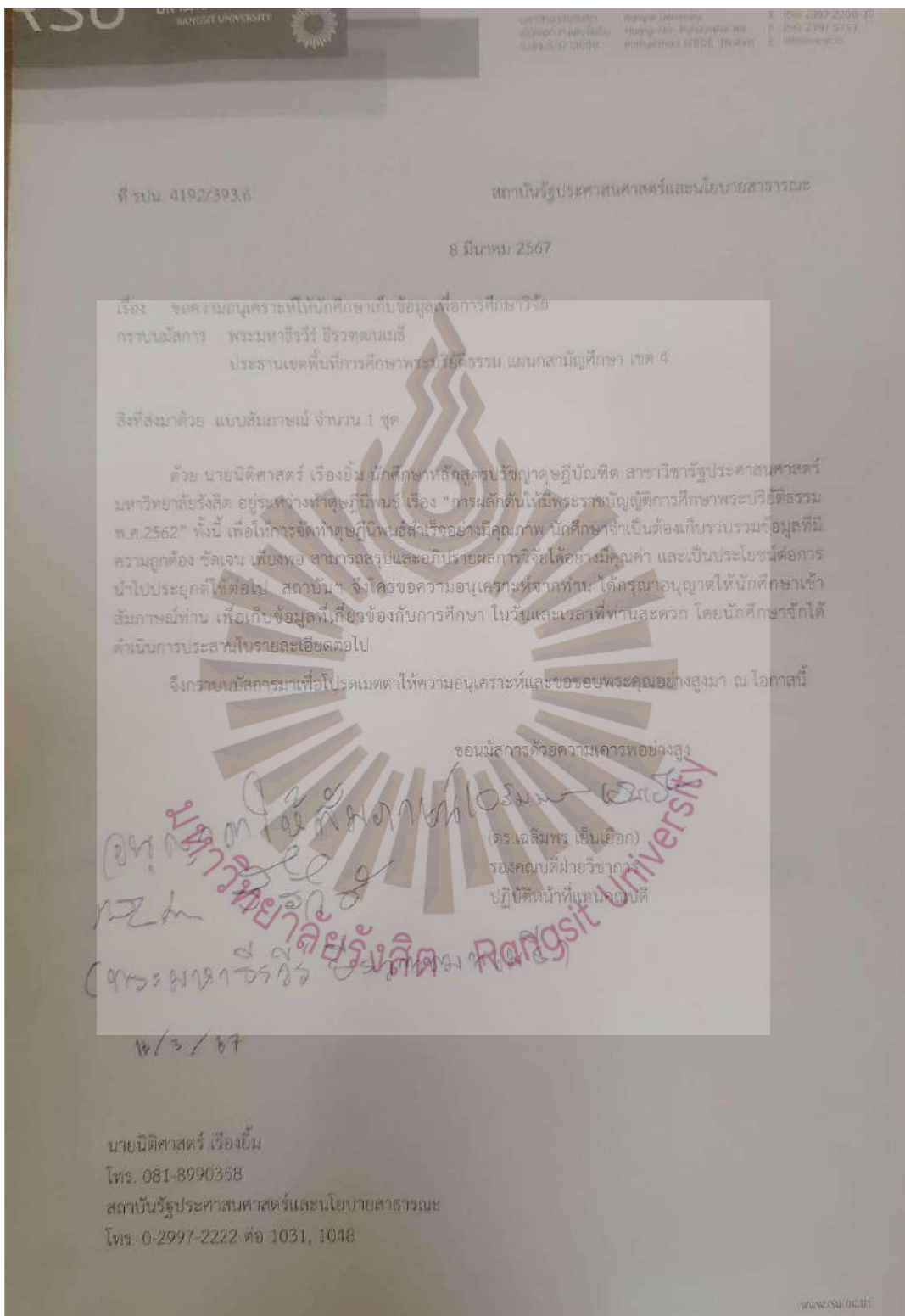
พระมหาอินสอน คุณวุฒโท	รองประธานเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 5	รองประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5
พระมหาสมเกียรติ สิริอรุโณ	ผู้อำนวยการ โรงเรียน บาลีสาธิตศึกษา จังหวัด เชียงใหม่	ผู้อำนวยการ โรงเรียน บาลีสาธิตศึกษา จังหวัดเชียงใหม่
พระครูศรีวิสุทธิวัฒน์	ประธานเขตการศึกษา พระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7	รองประธานประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7
หลวงจีนมงคลรัตน์ เสี่ยมุ่ย	ประธานเขตการศึกษา พระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 13	ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 13
องสรพจนสุนทร (องพจนกร โกศล)	ประธานเขตการศึกษา พระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 14	ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 14
นายชำนาญศิลป์ ก้อนแสน ไชย	เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา	พนักงานศาสนการ สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ
นายสมศักดิ์ ทารินทร์	เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษา พระ ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา	พนักงานศาสนการ (นักวิชาการกลุ่ม 12)
นายเกรียงไกร ทองแจ่ม	เจ้าหน้าที่สำนักงาน การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	พนักงานศาสนการ (นักวิชาการกลุ่ม 5)
นายพิศณย์ มณีวรรณ	เลขาธิการสมาพันธ์ครูและ บุคลากร โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่ง ประเทศไทย	เลขาธิการสมาพันธ์ครูและบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ที่ รบม 4192/393.6

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษารวบรวมคลังการ พระมหาธีรราชวิทยาลัย
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยืน นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจัดได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบขอประทานเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอมีสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(Handwritten signature and notes in blue ink)
 อ.ดร.เฉลิมพร เอ็นเอ็ด
 (ดร.เฉลิมพร เอ็นเอ็ด)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 วิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๒/๓/๕7

นายนิติศาสตร์ เรืองยืน
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

RSU มหาวิทยาลัยรังสิต RANGSIT UNIVERSITY

เลขที่เอกสาร: 4192/393.7 วิทยาลัยนานาชาติ โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048
 วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 กราบมนตรีการ พระครูสุนทรพิมลศีล
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองเข้ม นักศึกษานิติศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลเชิงวิเคราะห์ได้อย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลเชิงวิเคราะห์ได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้า สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบมนตรีการ ขออภัยและขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือและเคารพอย่างสูง

นายนิติศาสตร์ เรืองเข้ม
 (ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5)
 รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาดา
 วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต

นายนิติศาสตร์ เรืองเข้ม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th

มหาวิทยาลัยรังสิต
RANGSIT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
รังสิต 12508

Rangsit University
Rangsit Rd., Pathum Thani
Pathum Thani 12508, Thailand

Tel: 02997-2222-88
Fax: 02997-579-1
E-mail: info@rsu.ac.th

ที่ รน. 4192/393.8

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
 กรรณมีสการ พระครูถาวรรัตนานุกิจ
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 6

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สอดรับฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันที่และเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบมีสการมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อนุศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์เดช ฝัก

(Signature)

พระครูถาวรรัตนานุกิจ

15 มี.ค. 2567

ขอมีสการด้วยความเคารพอย่างสูง

1031-102

(ดร.เฉลิมพร เย็นเอียด)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติหน้าที่พิเศษคณบดี

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th

UNIVERSITY
RANGSIT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
เลขที่เอกสาร: 10000
ปีการศึกษา: 2562

Phangsi University
Phangsiwong, Phangsiwong Hill,
Phangsiwong 12000, Thailand

Tel: 089 2997 2200-2211
Fax: 089 2191 5757
E: info@ru.ac.th

ที่ รน. 4192/393.9

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
 กราบหม้สการ พระครูโสภณพุทธิธาดา
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ให้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเก็บสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบหม้สการมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อนุชาน พิศนธราภรณ์
พระภิกษุ
(พระราชาคณะชั้นราช)
23/3/17

ขอในสการด้วยความเคารพอย่างสูง

 (ดร.เจตนิพร เป็นเอือก)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

พณณพ.ศ. พณพศก.ศ.ด.ม
 พระครูโสภณพุทธิธาดา

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.ru.ac.th

SU มหาวิทยาลัยรังสิต RANGSIT UNIVERSITY

เลข วิชาวิจัย 1000
เลข วิชาการศึกษา 1000
เลข วิชาอื่น 1000

Rangsit University
Rangsit, Pathumthani
Rangsit 10500, Thailand

โทร 2997-2200-10
โทร 2997-2222
www.rsu.ac.th

ที่ รบม. 4192/393.11

สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
 กราบบังคมทูล พระครูสุวรรณสรณกิจ
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 10

ถึงส่งจดด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองอ๋ม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบบังคมทูลมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

15 มีนาคม 2567
 (ดร.เฉลิมพร เข็นเชียง)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

นายนิติศาสตร์ เรืองอ๋ม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th

RSU มหาวิทยาลัยรังสิต
RANGSIT UNIVERSITY

เลขที่หนังสือ: 4192/393.12
วันที่: 8 มีนาคม 2567

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

เรื่อง: ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
 กรรณบัตร: พระครูปรีดีติงสาร
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

สิ่งที่ส่งมาด้วย: แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองอิม นักศึกษาลูกศรบริษัทรักษาคุณภาพชีวิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานใบรายละเอียดต่อไป

จึงกรรณบัตรมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง
 (ดร.เฉลิมพร เย็นเอือก)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 วิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย

นายนิติศาสตร์ เรืองอิม
 โทร: 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร: 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

25 พ.ค. 2567

RSU มหาวิทยาลัยรังสิต RANGSIT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
Rangsit Rd., Pathumthani 12110
Thailand T. 02997 2222 F. 02997 2222

ที่ รพ.น. 4192/393.13 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
 กราบมีสการ พระราชปรีดีติสุนทร
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปรีดีติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 12

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาลูกศรปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปรีดีติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในภายหลังต่อไป

จึงกราบมีสการมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอมีสการด้วยความเคารพอย่างสูง

103mm 12510
 (ดร.เฉลิมพร เวินเยือก)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

อ.ดร.เฉลิมพร เวินเยือก
 อ.ดร.เฉลิมพร เวินเยือก
 อ.ดร.เฉลิมพร เวินเยือก

24/03/2567

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rsu.ac.th

โทร: 0-2997-2222 โทร: 0-2997-2222 โทร: 0-2997-2222

ที่รับ: 4192/393.14

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
การบนมัสการ หลวงจีนมงคลรัตน์ เสียม
ประธานาธิบดีแห่งการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 13

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สอดรับกับ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอบนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(Signature)
(ดร.เฉลิมพร เอ็ม.เอ็ง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
บัณฑิตวิทยาลัย

(Signature)
ดร.เฉลิมพร เอ็ม.เอ็ง ๒๙/๓/๖๗
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
โทร. 081-8990358
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
โทร. 0-2997-2222 คอ 1031, 1048

มหาวิทยาลัยรังสิต
RANGSIT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
เมืองเอก ก.พ.ท.รังสิต
จ.ปทุมธานี 12000

Rangsit University
Pakong-Atle, Pathokhorin Rd.
Pathumthani 12000, Thailand

T. (66) 2997 2200-30
F. (66) 2791 5757
E. info@ru.ac.th

ที่ รงน. 4192/393.15

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวจัย
 กราบบังการ องพจนกรโกศล
 ประธานเขตพื้นที่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 14

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลภาววิจยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบบังการมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(Handwritten signature: อ.เรณู)

ร.ร. รังสิต 31

11 มี.ค. 2567

01-7567

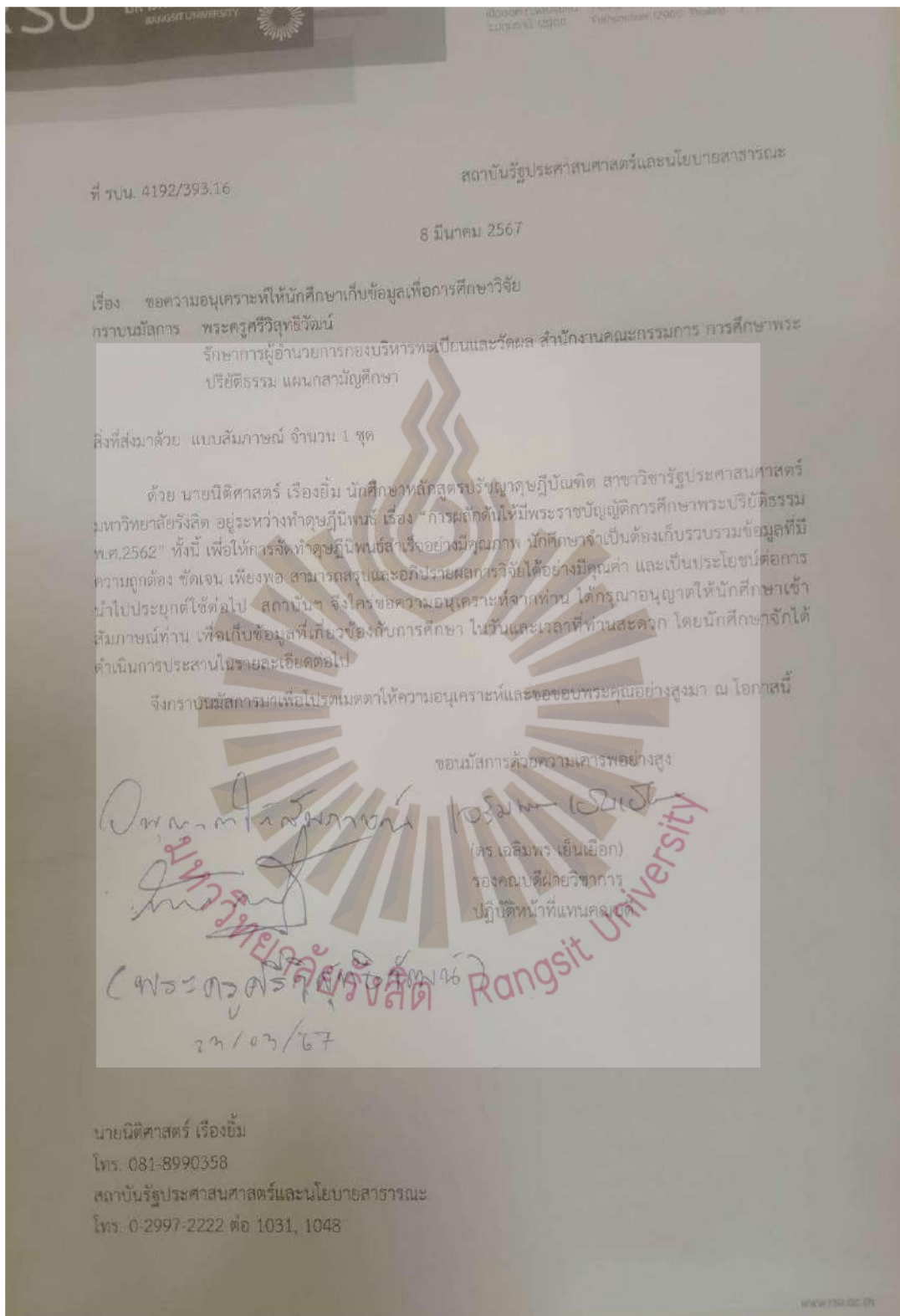
ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

10 มีนาคม 2567

(ดร.เฉลิมพร เข็นเขือก)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.ru.ac.th

ที่ รบ. 4192/393:16

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาริวิจัย

กราบหมัสการ พระครูศรีวิสุทธิวิวัฒน์

รักษาการผู้อำนวยการกองบริหารทะเบียนและวัดผล สำนักเรียนคณะกรรมการ การศึกษาพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองอ๋ิม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อกรณีนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบหมัสการมากเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอหมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(Handwritten signature)

10/03/67
(ดร.เอสิมพร เย็นเอือก)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

(พระครูศรีวิสุทธิวิวัฒน์)
มหาวิทยาลัยรังสิต

ร.ท./03/67

นายนิติศาสตร์ เรืองอ๋ิม

โทร. 081-8990358

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

130 THE THAILAND ASSOCIATION OF UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
รังสิต 10500

ติดต่อ: 02997-2222
โทรสาร: 02997-1048
เว็บไซต์: www.ru.ac.th

ที่ รน. 4192/393.17

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
 การานมีสภกร พวงทาสเกียรติ สิริอรุโณ
 ผู้ช่วยเลขานุการประธานกรรมการบริหารสภาทนายธรรม แผนกสามัญศึกษา
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แผนกสามัญศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองชัย นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ขอพระราชทานพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีความอนุเคราะห์โปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาไปขอข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาระบบการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย" ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง โดยขอความอนุเคราะห์โปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาไปขอข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาระบบการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย" ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง โดยขอความอนุเคราะห์โปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาไปขอข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาระบบการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย" ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

จึงกราบเรียนขอความอนุเคราะห์โปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาไปขอข้อมูลจากท่านเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาระบบการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย" ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ
 10 มีนาคม 2567
 นายนิติศาสตร์ เรืองชัย
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

นาง พวงทาสเกียรติ สิริอรุโณ
 30.35.67

นาง พวงทาสเกียรติ สิริอรุโณ
 โทร 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

ที่ รน. 4192/393.19

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

กราบหมัสการ พระมหาสันติภาพ โชติปัญโญ

ผู้ช่วยเลขาธิการประสานกรมการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

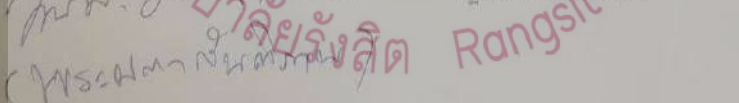
ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเก็บสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงกราบหมัสการมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอหมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

 พระมหาสันติภาพ โชติปัญโญ
 (พระสงฆ์)

1031 ม.รังสิต
 (ดร.เฉลิมพร เว็นเชือก)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต

 มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

๘/๐๓/๖๗

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม

โทร. 081-8990358

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

	มหาวิทยาลัยรังสิต เมืองลาดพร้าวซอย 57 ปทุมธานี 12000	Rangsit University Muang Aek, Pathumthani Rd. Pathumthani 12000, Thailand	T. (66) 2997 2200-30 F. (66) 2791 5757 E. info@ru.ac.th
---	--	---	---

ที่ รปบ. 4192/393.22

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน นายวีร มั่นยืน

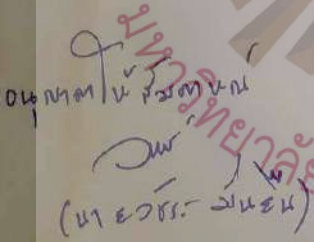
ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กองพุทธศาสนศึกษา
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

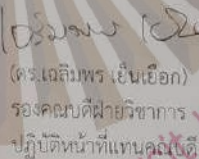
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองอ๋ิม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สถาบันฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจัดได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณสยงสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

 (นายวีร มั่นยืน)

 (ดร.เทสิมพร เย็นเอือก)
 รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
 ปริญญาตรีหน้าที่แทนคณบดี

นายนิติศาสตร์ เรืองอ๋ิม
 โทร. 081-8990358
 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
 โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.ru.ac.th

มหาวิทยาลัยรังสิต
RANGSIT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
Bangkok University
Klongkranj, Pathumthani 12110, Thailand
Tel: 02997-2200-40
Tel: 02997-2791-3792
E: info@rangsit.ac.th

ที่ รบพ. 4192/393.26

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน นายสมศักดิ์ ทวรินทร์
เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษาระดับปริญญาตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจึงจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลสารวิจัยได้อย่างมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สภามานี้ฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ดร.เด็มพร เอ็น.เอ็ง)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

30 มี.ค. 2567

นางสาววิมลรัตน์
นักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์

Rangsit University

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
โทร. 081-8990358
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
โทร. 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

www.rangsit.ac.th

RSU มหาวิทยาลัยรังสิต
RANGSIT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยรังสิต
Rangsit University
191 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน
รังสิต กรุงเทพมหานคร 10500
T: (081) 2997-2200-30
F: (081) 2991-3337
E: rsi@rsu.ac.th

ที่ รน. 4192/393.28 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

8 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
เรียน นายพิศณย์ มณีวรรณ
เลขาธิการสมาพันธ์ครูและบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม นักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562" ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างมีคุณภาพ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอ สามารถสรุปและอภิปรายผลสำรวจได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป สอดรับฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาอนุญาตให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก โดยนักศึกษาจักได้ดำเนินการประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
10 มีนาคม 2567
(ดร.เฉลิมพร เย็นเชือก)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยรังสิต
พิศณย์ มณีวรรณ
10 มี.ค. 2567

นายนิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
โทร: 081-8990358
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
โทร: 0-2997-2222 ต่อ 1031, 1048

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นิติศาสตร์ เรืองยิ้ม
วัน เดือน ปีเกิด	9 มิถุนายน 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดสิงห์บุรี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต, 2545 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, 2556 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, 2567
ที่อยู่ปัจจุบัน	42 / 586 หมู่ที่ 3 ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130